

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXIX. • December 2021 • Číslo 12

Duchovná služba
Vojenské činy roka
Rozhovor s ministrom obrany SR

Sladké prekvapenie

Aké by to boli Vianoce bez oplátok, orechov a ...medu? V bratislavskom areáli rezortu obrany na Kutuzovovej ulici máme od minulého roka dve včelie rodiny, o ktoré sa v rámci projektu Mestské včely staráme v spolupráci s Centrom environmentálnej výchovy Živica. Včielky nezaháľali a na konci leta nás potešili 35 kg pravého mestského vojenského medu. Ten využijeme najmä ako dar pre vzácne a významné návštevy. Pri tom však nekončíme. Naším usilovným včielkam zlepšujeme podmienky aj výsadbou medonosných rastlín v okolí úľov – a v blízkej budúcnosti plánujeme rozšíriť aj počet včelích rodín. Podobne, ako si včely našli svoj domov aj vďaka zariadeniu vojakov 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. Takže budúce Vianoce budú ešte sladšie!

Foto: Jakub Neubauer

Vážené kolegyně, kolegovia,
ctené vojačky a vojaci,
milí čitatelia,

prihovárám sa Vám v dňoch, keď naša krajina čelí opätovnej výzve v podobe tretej vlny pandémie. Aj táto vlna nám zreteľne pripomína, ako veľmi sa svet pred približne dvomi rokmi zmenil. Keď som na začiatku pandemického obdobia konštatoval, že naši spoluobčania budú potrebovať náš rezort a naše ozbrojené sily ako nikdy predtým, určite som sa nemýlil. Veril som, že spolu so zdravotníkmi budeme predstavovať oporný pilier spoločného boja za našu krajinu, našu bezpečnosť, naše zdravie a našu budúcnosť. Som vďačný a úprimne hrdý za službu všetkým, ktorí prispeli k pozitívnej reputácii rezortu obrany.

V minulosti som viackrát zdôraznil, že jednou z prioritných úloh musí byť dobudovanie vzťahu silnej dôvery medzi naším rezortom a slovenskou verejnosťou. Dnes, v záplave dezinformácií vidím, že to nebude len jedna z priorit, ale absolútne najvyššia priorita. Takisto vidím, že štát príliš dlho prenechal verejný priestor pre bezcharakterných aktérov, ktorým nejde o naše spoločné blaho a lepšiu budúcnosť, ale iba o sebecké ambície a deštrukciu stavebných kameňov našej spoločnosti, ktorými sú viera vo vedecké poznanie, dôvera v pravidlá a zmysel pre zodpovednosť každého z nás. Z toho sa musíme evidentne poučiť a výrazne viac sa angažovať v obrane informácií pred ich pokrivením klamstvami a manipuláciami.

Aj keď na toto obdobie zrejme nebudeme spomínať v dobrom, bol by som rád, keby sme na príslušníkov nášho rezortu mohli vždy spomínať s hrdosťou a s pociťom, že pre spoločnosť urobili maximum možného. To, čím môže každý z nás prispieť k lepším zajtrajškom, je podpora vedy, rešpekt k pravidlám a docenenie dôležitosti našich činov a postojov. Všetkým želim pekné prežitie vianočných sviatkov, šťastie a zdravie v novom roku.

Marian Majer
štátny tajomník MO SR

ČÍSLO MESIACA

V rezorte obrany pôsobí **23** kňazov Ordinariátu Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR, **8** duchovných ekumenickej pastoračnej služby (z toho **jedna** žena) a **34** psychológov Psychologickej služby OS SR.

Foto: Ivan Kelement

6

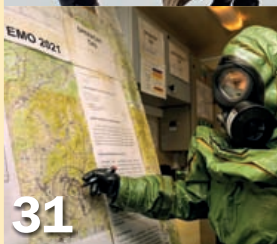

12

14

18

31

34

38

- 4 Vojenská vianočná anketa
- 6 Výcvik kadetov AOS v Lešti
- 11 Minister v Spojených štátoch
- 12 Evakuácie z Afganistanu
- 14 Rozhovor s ministrom obrany Jaroslavom Naďom
- 18 TÉMA: Duchovná služba v ozbrojených silách
- 24 M109 – matka samohybných húfníc
- 27 Austrália získa jadrové ponorky

- 28 Plukovník Ioan Fagarasan oslobodzoval Slovensko
- 31 Súčinnosťné cvičenie EMO 2021
- 32 Začiatky druhej dobrovoľníckej výpravy a bitky pri Budatíne
- 34 Ocenili vojenské činy roka 2020
- 36 Laureáti rezortných prehliadok Galéria MIL a FotoAtak
- 38 Najlepší športovci VŠC Dukla Banská Bystrica
- 41 Military English: The Ballistic Challenge
- 43 Japonci nehltajú Ivermektín
- 44 Keď sa stretne covid s chrípkou
- 46 S Nemcami až do konca
- 47 Kordíky pre rotmajstrov a dôstojníkov

Vianoce môjho života

Naším kolegom v uniformách sme položili dve otázky:
Aké boli vaše najkrajšie či najzaujímavejšie vojenské Vianoce?
Čo by ste si želali pod stromček?

Generál Daniel Zmeko

náčelník Generálneho štábu OS SR:

„Zo všetkých Vianoc mi najviac v pamäti utkveli tie, ktoré som strávil s našimi vojakmi v Afganistane. Dodnes mám pred očami polnočnú omšu celebrowanú vojenským duchovným, súčasným generálnym vikárom Jožkom Michalovom v kaplnke na základni v Tarin Kowte. Aj keď ďaleko od rodín, podarilo sa nám spoločne vytvoriť skutočnú vianočnú atmosféru. A čo by som si želal pod stromček? Aby nastal čas, keď budú môcť všetci vojaci stráviť sviatky doma so svojimi rodinami a vo svete zavládne pokoj a mier. Je však zrejmé, že to tak skoro nebude. O to viac ďakujem príslušníkom našich ozbrojených síl, vojakom a zamestnancom, aj všetkým kolegom v rezorte obrany za službu, za prácu, nasadenie, talent, odhodlanosť, kolegiálnu úsilie. Pekné Vianoce, rovnako tak zdravie, šťastie a pevný krok v novom roku zároveň želim vojakom v zálohe, vojnovým veteránom, priateľom ozbrojených síl a každému, komu leží na srdci obrana a prosperita našej krajiny.“

Generálporučík Vladimír Šimko

náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta Slovenskej republiky:

„Neviem, či vojenské Vianoce môžu byť krásne, lebo ak sú vojenské, sú vždy od rodiny. Aj ja som v Prerove, kde som ako mladý dôstojník začínal, často trávil sviatky v službe alebo som večeral aj s vojakmi základnej služby v kasárňach, aj doma. Preto pod stromček želim všetkým vojakom pokojné Vianoce s rodinami. No viem, že to nie je možné, lebo veľa z nich bude v službe v útvaroch alebo

nasadených v misiách či operáciách. Aj im želim pokoj v duši a v zdraví návrat k rodinám.“

Majorka v. v. Ingrid Karásková:

„Na Cypre som strávila Vianoce v rokoch 2006 a 2009. Boli vo väčšom kamarátskom kruhu, no veľmi fajn – aj preto, lebo sme si ich urobili po slovensky. Rozdávali sme aj darčeky, maličkosti, ale tú šálku s cyperským motívom a podnos mám odložené dodnes. Teraz si želim, aby sme boli zdraví, aby sa

skončilo obdobie korony... a aby sme boli k sebe lepší, lebo to mi chýba."

Nadrotmajster Rastislav Rodzik

odbor krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vojskej polície, skupina Prešov:

"Vojské sviatky som dva razy prežíval v zahraničnej misii v Afganistane a na Cypre. Jedny na letisku v Kandaháre, druhé v Nikózii. Jedny v pomerne napätej bezpečnostnej situácii a druhé v pokoji. Oboje však spájalo, že som ich prežil v družnom vojenskom kolektíve, ktorý vytvoril peknú sviatočnú atmosféru. Pod stromček by som želal pre seba, rodinu a známych najmä zdravie a viac porozumenia medzi ľuďmi."

Kapitán Martin Ondrečko

Strategické centrum krízového manažmentu GŠ OS SR:

"V misii UNFICYP na malej základni v Pyle chalani z patrolovacej čaty pripravili skvelú štedrú večeru. Na Cypre som bol styčným dôstojníkom medzi vojskou, civilnou a policajnou zložkou misie a v základni som bol vlastne iba ubytovaný. Nezabudli však ani na mňa. Na tieto Vianoce si želim zdravie pre seba aj pre najbližšiu rodinu doma. No a poteší ma aj nová peňaženka. Nie, že by som zrazu viac zarábala, ale tá stará je po šiestich rokoch už akási zodratá."

Plukovník v. v. Jozef Šimo:

"V roku 1993 sme v misii UNOMIL v Libérii vojenski pozorovatelia z Poľska a Slovenska zohnali ihličnatý konár, ozdobili ho, zašli sme za rybármi, ulovili a vyčistili nám rybu, uvarili sme víno a nemali sme azda iba oblátky. Aj sme si zaspievali. Hoci napriek dohode o zastavení paľby vznikali naokolo stále nové ozbrojené frakcie a strelba nebola ničím výnimočným, užili sme si aspoň chvíľu pokoja. Ten želim sebe aj ostatným."

Rotná Katarína Gašparíková

zdravotníčka trenčianskej brigády bojového zabezpečenia:

"Jedny z najkrajších Vianoc som prežila, keď som sa vrátila z polročného pôsobenia v Afganistane. Všetko bolo intenzívnejšie, viac som vnímala a vážila si bežné veci. Síce som nestihla nakúpiť darčeky, ale veľmi som sa tešila na výzdobu, pečenie a vianočné trhy. Aj keď je vo mne stále kus dieťaťa, ktoré čaká pod stromčekom aspoň maličké prekvapenie, veľmi by som si želala, aby sa život vrátil do normálu."

Nadrotmajster Antonín Havlín

Základňa výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin:

"V Iraku som bol v roku 2004 síce ako pyrotechnik, ale na Vianoce som varil kapustnicu pre celý kontingent. Manželka mi poslala sušené hriby a medovníky. Od poľských vojakov sme zohnali kyslú kapustu a mäso. Tento rok sa nám v areáli kasární urodilo veľa jablák. S kolegami z výcvikovej jednotky vojenských misií sme ich obrali a rozviezli do detských domovov a domov sociálnych služieb. Azda niektoré vydržia aj na vianočný stôl – to by pre mňa bol skvelý darček."

Major Ján Štepita

zástupca veliteľa mihalovského mechanizovaného práporu:

"Najkrajšie vojenské Vianoce pre mňa sú, keď vojaci nášho útvaru zorganizujú zbierku pre deti z detských domovov. Vybierame veľa oblečenia, hračiek a školských potrieb, ktoré im spoločne odovzdávame. Verím, že nás toto náročné obdobie ešte viac spojí a aj naďalej budeme pomáhať najzraniteľnejším, ktorých nikto pri štedrovečernom stole nečaká a spolu prispejeme k ich krajším Vianociam."

Podplukovník Marek Ignacik

dekan Veliteľstva vzdušných síl Zvolen:

"Moje najkrajšie vojenské Vianoce boli v roku 2001, keď som prišiel do Zvolena na veliteľstvo vzdušných síl. Vyslali ma na vrtníkovú základňu do Prešova a Štedrý večer som prežil s velením základne i vojakmi základnej služby za spoločným sviatočným stolom. Bol to neopakovateľný zážitok, ukážka spolupatričnosti. Ako duchovný si želim, aby sme vyznávali ľudské hodnoty, ktoré nás zblížujú. Ako pravoslávny vojenský duchovný mám vlastne dvojce Vianoc. Naše sviatky začíname večer 6. januára štedrou večerou a bohoslužbou, až nasledujúci deň je u nás prvý sviatok vianočný."

Plukovník v. v. Štefan Jangl:

"Ako veliteľ slovenského ženijného práporu misie UNTAES som bol v roku 1996 aj 1997 počas Vianoc v nasadení. Na Štedrý deň som sa usiloval navštíviť naše tábory po celom území Východného Slavónska, Baranja a Srjemu. Vo Vukovare – Borovo Naselje sme si urobili slovenské Vianoce. Druhý rok sme sa dokonca vybrali aj na polnočnú omšu do Osijeku. Pod stromček som si vtedy želim to isté, čo želim všetkým mierotvorcom aj dnes: aby sa v zdraví vrátili domov."

Podplukovníčka Marcela Vrábelová

Veliteľstvo vzdušných síl Zvolen:

"Ási najkrajšie boli Vianoce 2007, keď sme pri štedrovečernom stole boli s prvorodenou dcérkou Vaneskou. Pod stromček si želim predovšetkým pevné zdravie a dobré medziľudské vzťahy. Aby sme si vedeli spríjemniť neľahkú situáciu."

Podplukovník František Mihalovič

veliteľ Národného centra EOD a RCHBO Nováky:

"Najzaujímavejšie vojenské Vianoce som zažil v roku 2002 v misii UNMEE v Eritrei. V západnom sektore v mestečku Barentu som bol veliteľom 5. ženijno-pyrotechnickej skupiny a cez sviatky som zastupoval veliteľa tábora. Pripravili sme klasickú štedrú večeru, na ktorú som pozval aj veliteľov indickej roty, jordánskeho práporu a bangladéšskej roty. Pri kapustnici, rybe a zemiakovom šaláte sme sedeli v krátkych nohaviciach. V Afganistane v roku 2012 ma už doma čakali dve deti, takže to bolo ťažšie. Pod stromček si želim, aby sa už skončilo covidové šialenstvo a vrátili sme sa do normálu. A pokoj ľuďom dobrej vôle."

Pripravili: Pavol Vitko a Jozef Žiak

Foto: Pavol Vitko, Jozef Žiak, Ivan Kelement, VKP

Z učební do reality

V Centre výcviku Lešť sa v posledný októbrový týždeň študenti 4. a 5. ročníka Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš vojenskej odbornosti G-20 (delostrelecké odbornosti) oboznamovali s praktickým výcvikom mínometných jednotiek.

„Vďaka pochopeniu a ústretovosti velenia michalovského mechanizovaného práporu sme sa spoločne so študentmi zúčastnili najskôr na stáži v michalovskom útvaru a neskôr priamo v Lešti na strelbách mínometnej jednotky. Som rád, že si naši kadeti v rámci strelieb vyskúšali všetky pozície. Od prípravy diel na strelby, cez nastavovanie prvkov strelby na dele, zamierovanie na ciele, úpravu vejárov, vypočítavanie individuálnych opráv diel, až po samotné strelby,“ spokojne konštatoval vedúci katedry vojenskej taktiky a operačného umenia AOS plukovník v. v. Jaroslav Varecha.

Praktické poznatky

Spoločne so svojimi kolegami z katedry majormi Michalom Vajdom, Milanom Turajom či Miroslavom Mušinkom sa snažia krok za krokom zvyšovať počet i rozsah stáží kadetov vo vojenských útvaroch. Aby sa dostali aj na vyvedenia útvarov do vojenských výcvikových priestorov, najmä do Centra výcviku Lešť. Aby si v ich rámci vyskúšali aj praktickú činnosť, dokonca plnenie streleckých úloh ako teraz v prípade delostreleckých odborností. Všetci priznávajú, že presadzovať taký trend nie je jednoduché a vždy populárne ani v akademickom prostredí. Na druhej strane pociťujú čoraz silnejší tlak zo strany ozbrojených síl, najmä veliteľov síl, brigád, práporov, aby k nim prichádzali absolventi vojenskej akadémie už s určitými praktickými skúsenosťami a reálnou predstavou o tom, čo ich čaká po príchode do útvarov. Nedávno to v rozhovore priznal aj veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach. Lebo reálna prax bola ešte v nedávnej minulosti skôr opačná.

Nie sú to len spomínaní veliteľia, ale aj bývalí absolventi akadémie, ktorí po príchode do útvaru a prevzatí prvej veliteľskej funkcie veľmi rýchlo pochopili, že keby mali počas štúdia viac možností poznať v rámci vojskových stáží reálny vojenský život, absolvovali by s jednotkami zamestnania vrátane plnenia streleckých či taktických úloh, boli by ich začiatky oveľa ľahšie.

Možnosť prakticky si vyskúšať nielen velenie, ale aj výpočty a samotné strelby 82 mm mínometom vz. 52 si pochvalovali aj samotní študenti. Najmä pre piatakov, ktorí už v polovici budúceho roka ukončia svoju prípravu v AOS, to bola výborná príležitosť spoznať reálny vojenský výcvik. Priznávajú to aj kadeti Silvester Feč či Zuzana Adamcová a Terézia Dubovcová. „Je to veľmi dobrá príležitosť získať pred príchodom do útvarov po skončení školy potrebné praktické skúsenosti. Pred prvým výstrelom z mínometu bola síce určitá pokora a stres, ale veľmi rýchlo pominuli. Také praktické zamestnania sú pre nás veľkým prínosom pre ďalšiu profesionálnu kariéru. Lebo darmo niečo šesť či sedem ráz počujeme v učebni, nedá nám to toľko, ako keď si to reálne vyskúšame,“ priznáva Terézia Dubovcová. Spoločne s ďalšími študentmi sa zhoduje, že vojskových stáží a praktických zamestnaní v útvaroch by malo byť v rámci učebných programov AOS viac.

Najdôležitejšie pracovisko

V mieste riadenia palby, čo je podľa plukovníka Varechu vlastne najdôležitejšie pracovisko, usilovne pracovali piatáci. „Práve tu sa rozhoduje o palbe, tu sa zbierajú údaje z prieskumu, ktoré sa vzápätí vyhodnocujú. Pripravujú sa prvky zameriavača, ktoré potom musia byť nastavené na mínometoch. Na tomto pracovisku sa robia aj opravy palby, ktoré by mali zabezpečiť presnú a účinnú strelbu,“ vysvetľuje plukovník Varecha študentom. A v čom sa môžu pomýliť? „Napríklad zle prijať správu, počuť zle zadávané hodnoty. A už je problém. Každý z miesta riadenia má svoju úlohu a musí ju splniť. V prípade zlyhania jedného je zlý výsledok pre celé miesto riadenia. Je tu vlastne veliteľ čaty, ktorý rozhoduje. Na svoje správne rozhodnutie má k dispozícii dvoch spojárov. Jeden má spojenie s prieskumom, druhý je spojený s palebnými jednotkami. Okrem nich je ešte mimoriadne dôležitý výpoč-

tár. Zabezpečuje výpočet prvkov. A na to všetko dohliada veliteľ čaty. Úlohou nás pedagógov je, aby sme študentov čo najlepšie pripravili na činnosť veliteľa čaty. Ten musí mať dokonalý prehľad o situácii v mieste riadenia palby. Lebo okrem spojára, ktorý zle zachytí údaje, sa môže výpočtár pomýliť v zisťovaní súradníc alebo v topografických prvkoch strelby, zle vyčítať údaje z tabuliek strelby. Všetko spomenuté sa môže reálne stať a je práve úlohou veliteľa čaty, aby takým chybám zabránil. Lebo on nesie zodpovednosť za výsledný efekt," zdôrazňuje plukovník Varecha.

Medzitým prieskum hlásil nový cieľ. Predstavovala ho skupina pechoty. Major Michal Vajda pripomína, že pri činnosti treba vylúčiť vplyvy meteorologických podmienok. Ale napríklad aj balistických vplyvov ako je teplota náplne. Takisto rektifikácie mieridiel, čo je technický vplyv na presnosť strelby. „Zastrielením cieľa získame najpresnejšie prvky na vedenie účinnej strelby. Po zastrielení cieľa celá jednotka prejde na vedenie účinnej strelby. Jej úlohou je dosiahnuť požadovaný efekt, teda zničenie – umlčanie cieľa," vysvetľoval major Vajda študentom štvrtého ročníka pri 88 mm mínomete vz. 52.

Ženy s prevahou

V tomto roku sa veci zbehli tak, že medzi študentmi – delostreľcami majú prevahu príslušníčky nežného pohlavia. „Som rád, že im nechýba snaha čím skôr sa oboznámiť s praktickými otázkami svojho budúceho vojenského povolania. Kadetky vynikajú v precíznom plnení stanovených úloh," priznáva major Vajda.

Kadet 5. ročníka Silvester Feč je rád, že po prvý raz zažil nefalšovanú atmosféru strelieb vo výcvikovom priestore. Aj napriek tomu, že pri zakopávaní lôžka mínometu, teda kovového „taniera" dostali spoločne s kolegami poriadne zabráť. „Lôžko musí byť dobre zakopané v pôde, aby sedelo a strelba bola presná. Vyfasovali sme pomerne kamenisté podložie. Kamene sme museli odstrániť, aby tanier dobre sedel. Keby sme ich nechali pod ním, mohli by pri výstrele pohnúť lôžkom a výstrel by nebol presný. Minulý rok sme boli na sťaži v rožňavskom raketometnom útvere. Pomaly sa už teším na prácu v útvere po vyradení. Aj vďaka sťažiam sa cítim lepšie pripravený. Zbieram na nich skúsenosti," hovorí kadet.

Veliteľ roty bojovej podpory michalovského mechanizovaného práporu nadporučík Alexander Bugyi poznamenal, že v rámci svojho vyvedenia do Centra výcviku Lešť pre kadetov zaistili potrebné materiálne zabezpečenie, okrem iného aj zbraňové systémy a muníciu, vybavenie miesta riadenia palby, pozorovacieho stanovišťa. Aj keď kadeti plnili úlohy samostatne, nie v zostave michalovskej roty, aby si všetko vyskúšali.

„Teší ma, že sa rozbehla takáto spolupráca. Je prospešná pre obe strany, školu aj útvar. My tak získavame lepšiu predstavu o tom, ako sú na tom budúci velitelia čiat. Keby sme mali väčší limit na muníciu, tak by som takúto spoluprácu privítal aj niekoľkokrát do roka. Lebo spojenie OS SR a AOS je ideálne. Poznáme, že mladý poručík, ktorý neabsolvoval také stáže, nemá celkom reálnu predstavu o tom, čo ho čaká a potom vo svojich začiatkoch má sťaženú pozíciu a nemá potrebný rešpekt medzi podriadenými. Tí hneď zistia, že mu chýbajú reálne vedomosti a využijú to po svojom. Naopak, veliteľ čaty, ktorý si reálne vyskúšal úlohy mieriča, obsluhy, riešil úlohy v mieste riadenia palby a riadil palbu, má značne uľahčenú situáciu a rýchlejšie si získava rešpekt podriadených," pripomína veliteľ roty.

Text a foto: Jozef Žiak

„Som rád, že kadeti si vyskúšali všetky pozície od prípravy diel na strelbu, cez nastavovanie prvkov strelby na dele, zameriavanie na cieľ, úpravu vejárov, vypočítavanie individuálnych opráv diel, až po samotné strelby.“

plukovník v. v. Jaroslav Varecha
vedúci katedry vojenskej taktiky a operačného umenia AOS

< ANKETA >

Kadeti delostreleckých odborností štvrtého a piateho ročníka absolvovali stáž v mechanizovanom prápore v Michalovciach a potom aj spoločné vyvedenie do Centra výcviku Lešť. Čo bol pre nich najväčší prínos?

Plukovník v. v. Jaroslav Varecha

vedúci katedry vojenskej taktiky a operačného umenia

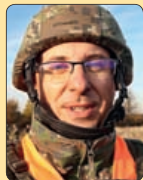
AOS Liptovský Mikuláš:

„Cieľom odbornej prípravy bolo osvojenie praktických návykov z činností jednotiek na stupni čata. Študenti po úspešnom absolvovaní vyvedenia v Lešti už podľa ročníkov vedia ovládať a aplikovať zásady prípravy diel na strelbu, nastavovanie prvkov strelby na dele, zameriavanie diel na ciele, úpravu vejárov, vypočítavanie individuálnych opráv diel a zásady ich ošetrovania. Osvojili si činnosti potrebné pri zisťovaní cieľov a dokážu určovať ich polohu, ovládajú a riadia činnosť na pozorovateľni. Dokážu pripravovať a viesť prieskumnú dokumentáciu, vyžadovať a opravovať paľbu pozemného delostrelectva.“

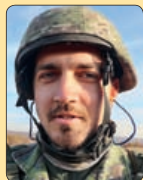
Major Michal Vajda

asistent katedry:

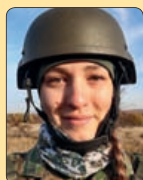
„Som mimoriadne rád, že sa nám podarilo po viacročnej prestávke študentov dostať na takýto druh praktického zamestnania. Najmä na reálne strelby, kde si vyskúšali rôzne pozície. Budem veľmi rád, keď sa to stane tradíciou v rámci odbornej prípravy kadetov posledných ročníkov AOS. Išlo vlastne o premiérové bojové školské strelby kadetov. Úlohy plnili komplexne a samostatne - od zistenia cieľa, cez vyžiadanie a opravovanie paľby až po samotnú strelbu z mínometov. A to dokonca v súlade s postupmi stanovenými NATO.“

Kadet 4. ročníka Miloš Ištvan:

„Bolo to fajn, prvý kontakt s mínometom. Doteraz sme také nič nezažili. Pred prvou strelou som pociťoval dosť veľký rešpekt, ako vždy pri niečom novom, nepoznanom. Ale keď prvá mína úspešne vyletela z hlavne, napätie opadlo. Takéto vyvedenie a strelby sú na nezaplatenie. Som rád, že som si to vyskúšal. Teraz už budem vedieť, čo reálne môžem a musím vyžadovať od svojich budúcich podriadených, nemôžu ma opíť rožkom.“

Kadetka 4. ročníka Ivana Tschampová:

„Predstavy pred strelbami boli rôzne, teóriu sme si prešli už týždeň predtým v michalovskom útvare, ale predsa len určitá obava pretrvávala. Piataci nám vypočítavali prvky. Keď som mala po prvý raz mínu v ruke a spúšťala som ju do hlavne mínometu, priznávam, že som bola rozklepaná od strachu. Ale keď som ju pustila a ona vyletela z hlavne, strach bol preč. Bojíme sa len nepoznaného.“

Kadetka 5. ročníka Zuzana Adamcová:

„My, piataci, sme pripravovali výpočty pre štvrtákov. Ako presne im vypočítame prvky, tak presne potom strieľajú. Usilovali sme sa im dať najpresnejšie súradnice. Výpočty opráv nám dali dosť zabráť, pri tejto činnosti cítime veľkú zodpovednosť za konečný výsledok strelieb. V mieste riadenia paľby som ako spojárka komunikovala s prieskumníkmi, ktorí sú vlastne pre nás delostreľcov očami.“

Deň červených makov

Svet vzdáva červenými makmi – symbolom Medzinárodného dňa vojnových veteránov – 11. novembra úctu všetkým, ktorí bojovali za slobodu. Súčasne si pripomínáme aj koniec prvej svetovej vojny, keďže práve 11. novembra 1918 o 11. hodine a 11. minúte zaznela posledná salva pri podpise prímeria v Compiègne vo Francúzsku.

Rešpekt a vďaka vojnovým veteránom vyjadrilo vedenie ministerstva obrany a velenie ozbrojených síl pri Pomníku príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a pri Pamätníku padlým vojakom 1. čs. armádneho zboru na vojnovom cintoríne Háj Nicovô v Liptovskom Mikuláši. Pamiatku vojakov si uctili aj v Banskej Bystrici položením venca v Pietnej sieni Pamätníka SNP a vysadením ruže pri Lavičke vojnových veteránov. Spolu s nimi vzdali spolubojovníkom česť aj veteráni druhej svetovej vojny Vladimír Strmeň a Pavol Chrapciak.

Úctu a vďaka vojnovým veteránom vyjadril minister obrany SR Jaroslav Naď. Priblížil, že v súčasnosti je na Slovensku evidovaných 8 434 žijúcich vojnových veteránov, z toho 8 390 je novodobých vojnových veteránov a 44 veteránov druhej svetovej vojny. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko vyzdvihol nadčasovosť odhodlania vojnových veteránov slúžiť ušľachtilým hodnotám.

Červené maky ako symbol vďaky vojnovým veteránom rozdávali vojaci vo viacerých mestách na Slovensku. Spolu s nimi informovali o tradícii a význame Dňa vojnových veteránov.

Medzinárodný deň vojnových veteránov už po druhýkrát verejnosti pripomenula tiež tematická projekcia premietaná na Bratislavskom hrade a záznam odovzdávania ocenení Vojenský čin roka na RTVS.

Foto: Ivan Kelement

► Spomienka v Bratislave

Pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov sa pri Pamätníku príslušníkov západného odboja na Šafárikovom námestí v Bratislave 10. novembra uskutočnila pietna spomienka. Organizovalo ju Ministerstvo obrany SR v spolupráci s Velvyslanectvom Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v SR. Štátny tajomník rezortu obrany Marian Majer pri pamätníku zdôraznil obdiv a úctu voči všetkým vojnovým veteránom.

► Na pamiatku legionárov

Štátny tajomník Marian Majer sa 11. novembra v Bratislave zúčastnil na slávnostnom odhalení pamätnej tabule venovanej Slovákom bojujúcim v česko-slovenských légiách

na bojiskách prvej svetovej vojny. V čs. légiách vo Francúzsku z 9 957 mužov slúžilo 1 591 Slovákov. Čs. armádny zbor v Taliansku mal 19 476 mužov, z toho 591 Slovákov a v Rusku bolo zo 71 310 legionárov 5 104 Slovákov.

► Dôveryhodnosť rastie

Ozbrojené sily SR majú aktuálne najvyššiu dôveru verejnosti za uplynulé roky. V súčasnosti im dôveruje viac ako 77 percent obyvateľov SR vo veku od 18 rokov. Vyplyva to z reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky, ktorý pre Ministerstvo obrany SR realizovala agentúra FOCUS od 14. do 24. októbra 2021 na vzorke 1 220 respondentov. Rastúcu dôveru ocenili minister obrany Jaroslav Naď a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko ako dôsledok skvelej práce našich profesionálnych vojačiek a vojakov.

► Posudzovanie investícií inak

Ministerstvo obrany SR plánuje nové nastavenie posudzovania investícií rezortu. Cieľom je garancia transparentnosti a efektivity vynakladania verejných prostriedkov podľa princípu „najlepšia kvalita za najnižšiu cenu“. S týmto zámerom vypracovalo vlastnú metodiku hodnotenia investícií. Vďaka nej bude

mať verejnosť ešte pred realizáciou k dispozícii komplexné informácie o jej cieľoch, dôvodoch, alternatívnych riešeniach a tiež finančnú a ekonomickú analýzu.

Priatelja, partneri, spojenci

Minister obrany SR Jaroslav Naď absolvoval na konci októbra pracovnú cestu do Spojených štátov amerických.

Delegáciu Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR sprevádzal predseda Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Juraj Krúpa a zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Ľubomír Svoboda. Čakal ich náročný program.

Rokovania v Pentagone

Rokovania najvyšších predstaviteľov rezortu obrany Slovenska a Spojených štátov amerických 28. októbra potvrdili obojstranný záujem o rozvoj vzťahov v oblasti obrany a bezpečnosti. Po stretnutí s ministrom obrany USA Lloydom J. Austinom III. v Pentagone to potvrdil minister obrany SR Jaroslav Naď.

„Oceňujem zhodu na finalizácii dohody o obrannej spolupráci, ktorá vyjadruje snahu vytvoriť zodpovedajúci právny rámec strategickému partnerstvu a hľadať ďalšie príležitosti na jeho rozvoj. Pôjde o komplexnú dohodu, ktorá vytvorí základ na pravidelný bilaterálny dialóg SR a USA v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a obrany,“ zhodnotil.

Lloyd J. Austin III. označil Slovensko za spoľahlivého spojencu, poďakoval za spoluprácu v rámci misie NATO Resolute Support v Afganistane a príslušníkom Síl pre špeciálne operácie OS SR za pomoc pri evakuácii ohrozených Afgancov. Minister obrany SR vyjadril vďaka za americkú podporu pri evakuácii 52 našich občanov, partnerov a miestnych zamestnancov z Afganistanu.

Slovensko a OSN

Podmienky poskytovania slovenského príspevku do misie Organizácie Spojených národov UNFICYP na Cypre upravia nové memorandá. V New Yorku ich 25. októbra podpísali minister obrany SR Jaroslav Naď a námestník generálneho tajomníka OSN pre operačnú podporu Atul Khare. „Je to spresnenie pôsobenia našich vojakov na Cypre, lebo realita už neodrážala právne podklady,“ vysvetlil minister. Jeden dokument sa vzťahuje na ženijné jednotky a druhý na pechotnú rotu.

Minister Naď tiež položil veniec k pamätníku padlým v mierových misiách OSN.

Minister navštívil pilotov

Slovenská delegácia na čele s ministrom obrany navštívila v meste Greenville v Južnej Karolíne továreň spoločnosti Lockheed Martin, kde sa vyrábajú nové stíhacie lietadlá F-16 pre Vzdušné sily OS SR. Jaroslav Naď zdôraznil, že obmena letectva nie je iba kúpou techniky, ale tiež príležitosťou na prehĺbenie strategického partnerstva. Vedenie rezortu podporuje domáci obranný priemysel a rokuje o jeho zapojení do výrobných procesov. Súčasťou delegácie preto boli aj zástupcovia Leteckých opravovní Trenčín.

Minister oznámil sponzorský dar spoločnosti Lockheed vo výške 150 000 dolárov pre Ústrednú vojenskú nemocnicu SNP v Ružomberku na nápravu škôd spôsobených nedávnym požiarom. Ďalší príspevok vo výške 30 000 dolárov využije na nákup nového mobilného diagnostického ultrazvukového systému a ultraľahkého ventilátora na ventiláciu pacientov.

Pri tejto príležitosti minister avizoval podporu amerického partnera, ktorá by sa mala týkať prostriedkov pre Vojenský historický ústav. Intenzívnu podporu tiež očakáva vo vzťahu k Múzeu SNP.

Delegácia navštívila aj pilotov Vzdušných síl OS SR, ktorí absolvujú výcvik na lietadlách F-16 v Arizone.

Foto: Ivan Kelement

Úloha roka v Afganistane

Predposlednými vojakmi, ktorí v piatok 30. augusta o 5,30 ráno kábulského času odlietali z Afganistanu do vlasti, boli príslušníci slovenských Síl pre špeciálne operácie, ktorí mali za úlohu priviezť na palube lietadla Vzdušných síl OS SR skupinu evakuovaných osôb. Za nimi čakali na vzlet už len lietadlá Američanov.

Do nasadenia v Afganistane sa pritom naši špeciáli dostávali napriek ich záujmu zložitosti. Hoci v krajine pod Hindukúšom slovenskí vojaci pôsobili už od roku 2002, politické rozhodnutie o vyslaní prvých príslušníkov síl pre špeciálne operácie prišlo až v roku 2009. Boli to však len jednotlivci zaradení do veliteľských štruktúr. Dlho očakávaný rozkaz na premiérové vyslanie tímu, ktorý mal pôsobiť v súčinnosti s Američanmi, napokon prišiel v novembri 2011.

Chaos verzus kolegialita

O získaní a využití obrovských vojenských skúseností z Afganistanu sme v Obrane písali už v októbri tohto roka. Vráťme sa však ešte k neplánovanej poslednej operácii špeciálov, ktorou boli dva augustové evakuačné lety, a ktorú môžeme označiť za ich operáciu roka. Pravdaže, týka sa to aj letcov našich vzdušných síl, o ktorých budeme písať neskôr.

„Záchranne operácie v prospech slovenských občanov a občanov s trvalým alebo tolerovaným pobytom na území SR a ich príbuzných sme vykonali na základe požiadavky slovenskej vlády. Po úlohách zadaných ministrom obrany a rozkazoch náčelníka generálneho štábu sme okamžite vytvorili operačný tím, zostavili interný plánovací proces a skupinu špeciálov vybral zastupujúci veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny,“ uviedol veliteľ Síl pre špeciálne operácie OS SR brigádny generál Branislav Benka. Takmer všetci vojaci vyslaní do evakuačnej operácie už v Afganistane slúžili. Poznali teda operačné prostredie, hoci situácia sa dramaticky zmenila. Dodajme, že veliteľ

druhého zásahového tímu sa vlní vrátil zo špičkového ročného kurzu síl pre špeciálne operácie v americkom Fort Bragg, kde sa pripravoval aj na podobné situácie.

„Na letisku vládol 17. augusta počas prvej evakuácie chaos, mnoho lietadiel čakalo na evakuovaných pasažierov, situácia za bránami letiska bola ešte horšia,“ spomenul poddôstojník Vladimír, ktorý v Afganistane slúžil v piatich rotáciách a ako jeden z dvoch operátorov 5. pluku bol v oboch evakuačných operáciách. Pri vyhľadaní ľudí vybraných na evakuáciu v tom obrovskom mravenisku, ako aj v komunikácii s Talibanom, im pomohli vojaci z partnerských ozbrojených síl. Boli to ich známi z predchádzajúceho nasadenia. „Vyslanie do operácie neznamená, že len prídeme a odídeme, ale okrem iných skúseností je dôležitá aj sieť kontaktov, ktorú si dokážeme na základe profesionálnych a ústretových vzťahov vybudovať. Takto získaná kolegialita, a za to vám ručím, má v krízovej situácii mimoriadnu kvalitu aj s odstupom času,“ zdôraznil brigádny generál Benka.

„Keď sa evakuantov konečne podarilo dostať z davu na letisko, veľa z nich plakalo od šťastia a prekonaného napätia zároveň. A keď už sme mali odlietať, niektorí plakali znova. Modlili sa a lúčili sa s krajinou, ktorú už tak skoro zrejme neuvidia,“ spomenul poddôstojník.

Súhra bez náviku

Brigádny generál Benka bol počas trojročnej služby vo Veliteľstve špeciálnych operácií NATO v belgickom Monse niekoľkokrát vyslaný do Afganistanu na plnenie viacmesačných úloh

a aj on, ako jeden z nie veľa slovenských špeciálov má za sebou výcvik vo Fort Bragg. „Tam nás okrem iného učili, že operácie, keď ide o vojenskú evakuáciu civilných osôb z územia inej krajiny, musia byť zastrešené top úrovňou predstaviteľov vládnych štruktúr,“ spomenul. Je zrejme, že u nás sa dovtedy nič podobné nenacvičovalo. Manuál nie je. Pritom obe evakuácie sa podarili práve preto, lebo súhra a maximálne úsilie, od predsedu vlády začínajúc, cez ministrov obrany a zahraničných vecí až po excelentnú spoluprácu s veľvyslanectvom USA na Slovensku a slovenským veľvyslanectvom pri NATO, klapli na výbornú. O špeciáloch z 5. pluku ani nehovoriac. Situácia priniesla ešte jeden dôležitý poznatok. Aby vojaci mohli realizovať podobné evakuačné operácie aj v budúcnosti, treba to zakotviť do zákonného rámca. „Teraz sme ešte mohli využiť náš mandát, ktorý sme mali na vyslanie do operácie Resolute Support. Nebyť toho, je to oveľa zložitejšie,“ poznamenal generál. Samozrejme, s tým súvisí aj skrátený časový rámec schvaľovania vyslania na zásah a ďalšie veci, ktoré môžu takýmto neočakávaným operáciám predchádzať.

Opäť do ohňa

Po návrate s prvým letom aj poddôstojník Vladimír vnímal, že 26. augusta následkom bombového útoku bojovníkov ISIS-K zahynulo pred jedným z hlavných vchodov kábulského letiska približne sto osôb. Vráťane trinástich amerických vojakov. Vyše 150 ďalších osôb bolo zranených. „Zo správ som vedel, že veľa štátov ďalšiu evakuáciu osôb po tomto útoku zastavilo. No keď som po týždni od prvej evakuácie dostal rozkaz zbalit sa na druhý evakuačný let, nejako ma to nezaskočilo. Sme na to pripravovaní a s takýmito situáciami jednoducho rábame,“ aj s odstupom času komentoval pokojným hlasom. Situácia sa však skomplikovala. Slovenský Spartan bol vyslaný na pristátie na inom letisku, lenže evakuované osoby sa tam neboli schopné dostať. Kontroly Talibanu na strážených stanovištiach sa medzitým stali neprekonateľnou prekážkou. Bolo treba predsa len preletieť do Kábulu – a za profesionalitu spojenú s gurážou patrí veľké ocenenie aj slovenským letcom. „Keď sme odovzdali naše zoznamy Talibanu, povedali, dobre, OK, uvidíme...“ spomenul poddôstojník. „V rámci afganskej mentality to však znamená, že to môže byť za hodinu, za týždeň alebo aj nikdy...“ poznamenal generál.

Poddôstojník pokračoval: „Viackrát sme boli vyjednávať s talibanskými veliteľmi. Na perimetri letiska sme boli aj vtedy, keď afganských bojovníkov v tradičných odevoch vystriedali vojaci jednotiek talibanských síl pre špeciálne určenie označené ako BADRI 313, ktorí sú vyzbrojení a vystrojení ako najlepší špeciáli západných armád...“ Napokon, opäť vo veľkej miere pomohli Američania. „Medzitým nás prišiel pozdraviť aj veli-

teľ 82. vzdušnej výsadkovej divízie generálmajor Christopher Todd Donahue a položartom sa opýtal, o kolkej máme let...“ usmial sa poddôstojník. Nuž, nebýva zvykom, aby bol veliteľ divízie nasadený priamo v poli so svojimi vojakmi. Úloha šiestich tisícok amerických špeciálov pri ochrane kábulského letiska bola príliš dôležitá na to, aby s nimi nebol priamo v akcii. „V roku 2019, keď generál Donahue velil špeciálom v operácii Resolute Support, stretol sa s nami v základni neďaleko Kábulu aj osobne. O to bol teraz ten pocit spolupatričnosti silnejší,“ poznamenal poddôstojník Vladimír. Dodajme, že generálmajor Donahue odišiel 31. augusta 2021 Afganistanu ako posledný vojak NATO a Ozbrojených síl USA zároveň.

„Bola to hra o čas, vedeli sme, že sa extrémne rýchlo kráti. Keď už bolo všetkých štrnást evakuovaných na palube, len dve hodiny potom, ako sme sa zdvihli, zaútočila opätovne ISIS-K na kábulské letisko, tentoraz raketami. Americká obrana ich síce zlikvidovala ešte vo vzduchu, ale dobre, že už sme boli preč...“ uviedol akoby len mimochodom poddôstojník. Z kapacitných dôvodov ďalších našich štrnástich evakuantov doviezlo do Európy americké lietadlo.

Hrdosť a pripravenosť

„Som veľmi hrdý na príslušníkov ozbrojených síl, pretože dokázali nesmierne veľkú odvahu. Išli do rizikového prostredia a museli na letisku v Kábule zotrvať dva dni a pôsobiť vo veľmi náročných podmienkach,“ komentoval 31. augusta operáciu predseda vlády Eduard Heger. Zároveň poďakoval menovite ministrom obrany a zahraničných vecí Jaroslavovi Naďovi a Ivanovi Korčokovi, veľvyslancovi SR pri NATO Petrovi Bátorovi, veľvyslankyni Spojených štátov amerických na Slovensku Bridget A. Brink a všetkým, ktorí boli do procesov zapojení. Vráťane príslušníkov vzdušných síl. „Práve také situácie dokazujú, aké dôležité sú Ozbrojené sily SR, pretože pri všetkej úcte ku každému, nikto iný ako ozbrojené sily a špeciálna zásahová jednotka by takú operáciu nemohli zvládnuť,“ zdôraznil minister J. Naď.

„Spolu sa v Afganistane vystriedalo viac ako 470 príslušníkov síl pre špeciálne operácie. Dvaja naši padli. Toto nasadenie sa stalo súčasťou našej tradície, skúseností, nezabúdania, aj hrdosti. A čo sa týka našich premiérových evakuačných operácií, aj tu platí pravidlo špeciálov, že nezáleží či taký alebo iný typ operácie budeme niekedy v budúcnosti vykonávať. Dôležité je, aby sme naň boli materiálne vybavení, vycvičení, pripravení, a aby aj legislatívne prostredie umožňovalo vykonávať ochranu, záchranu, prípadne evakuáciu občanov SR Ozbrojenými silami SR,“ dodal brigádny generál Branislav Benka.

Text: Pavol Vitko

Foto: Sily pre špeciálne operácie OS SR

Modernizácia, infraštruktúra, šport aj vianočné želanie

Po dvanástich mesiacoch od nášho ostatného rozhovoru sme opäť so žiadosťou o zhodnotenie činnosti rezortu oslovili ministra obrany Jaroslava Naďa.

Nie je bežné, že slovenského ministra obrany prijme jeho americký náprotivok, tobôž nie v prvej tretine jeho ministerského mandátu. Čo teda vášmu októbrovému oficiálnemu rokovaniu s ministrom obrany USA Lloydom J. Austinom III. predchádzalo? Dôvodov na stretnutie bolo viacero. Predovšetkým, samozrejme, na bilaterálnej úrovni máme so Spojenými štátmi výborné vzťahy. Je za nami spoločné pôsobenie v operáciách, v Afganistane sme spolupracovali dlhodobo a veľmi úzko, spoločná operácia pri evakuácii občanov z Afganistanu s priamymi väzbami na Slovensko bola úspešná. Ďalej nás spájajú modernizačné projekty, či už ide o vrtuľníky Black Hawk alebo o stíhačky F-16. Tretí dôvod je naša komunikácia pri príprave dohody o obrannej spolupráci. V prvej tretine našich mandátov sme obaja, takže je veľmi dobré, že sme sa spoznali aj takto a o to lepšie sa nám bude spolupracovať aj v nasledujúcom období.

V čom spočíva význam pripravovanej dvojstrannej dohody o obrannej spolupráci? Takúto dohodu má okolo šesťnásť krajín EÚ, podpísali ju, mimochodom, aj Poliaci a Maďari. Je to dôkaz pokračujúcej výbornej bilaterálnej spolupráce, ktoré majú USA s tou-ktorou krajinou. Zmluva umožňuje napríklad

oveľa jednoduchšiu spoluprácu priamo v spoločnom nasadení do operácií, alebo aj pri výcviku na území SR. Zároveň umožňuje relatívne veľké investície do infraštruktúry na území tej krajiny, ktorá takúto dohodu s USA podpíše. Napríklad my v súčasnosti evidujeme možnosť, že by USA vo veľmi krátkej dobe preinvestovali viac ako 100 miliónov dolárov do našej obrannej infraštruktúry. Mimochodom, desiatky až stovky miliónov takto čerpajú Maďari, Poliaci, Balti či Rumuni, ktorí už majú tieto zmluvy podpísané. A ak niekto v minulosti strašil, že tu budú americké základne, sú to absolútne nezmysly, bolo to čisté politikárčenie. Keď sa dohodneme na znení dohody, tak právne budeme stále zvrchovanou krajinou, nikto tu nebude mať špeciálne výhody, ktoré by znamenali akúkoľvek stratu suverenity.

V Pentagone ste hovorili aj o boji proti dezinformáciám, takže čo môžeme od Američanov prevziať a kde sme azda o niečo vpredu my?

To je presne oblasť, kde sa skôr oni pýtajú na naše skúsenosti. Slovenská republika ako jedna z krajín východnej hranice EÚ a NATO patrí totiž medzi krajiny, ktoré najviac čelia dezinformáciám, šíreniu hoaxov či šíreniu poplašných správ, čo je pravdepodobne sponzorova-

né, pripravované alebo podporované aj zo strany zahraničných aktérov. Vidíme to napríklad aj v súvislosti s covidom. Veď je nemysliteľné, aké rôzne dezinformácie a hoaxy sa šíria o očkovaní. No a tieto problémy majú vo veľkej miere všetky krajiny, ktoré sú práve na východnej hranici Aliancie a EÚ, hoci, pravdaže, nielen ony. Takže áno, Američania sa nás pýtali na naše skúsenosti a na opatrenia, ktoré realizujeme.

Čo teda s tým?

Je to o vysvetľovaní, o poskytovaní čo najviac informácií. Verím, že tak ako ľudia vždy v minulosti dôverovali lekárom, tak im budú dôverovať aj teraz, že tá dôvera sa napriek účelovým dezinformáciám vráti. No a lekári jasne deklarujú, že jedinou cestou ako vyjsť z tejto pandémie je očkovanie. O to viac ma teší, že v ozbrojených silách sa nám v ostatných novembrových týždňoch vôľa zaočkovať zvyšuje. Verím, že to bude pokračovať.

V spoločnosti Lockheed Martin, kde aj pre Slovensko vyrábajú stíhačky F-16, ste tiež otvorili diskusiu o väčšom zapojení slovenského obranného priemyslu do tohto nášho dosiaľ najväčšieho investičného vojenského projektu. Aké sú vaše predstavy? Našli ste odozvu?

Samozrejme, že by sa nám oveľa ľahšie jednalo, keby dohoda o zapojení slovenského obranného priemyslu bola podpísaná presne vtedy, keď sa podpísala dohoda na akvizíciu stíhačiek. Z akéhokoľvek dôvodu to bývalá vláda nespravila, je to tak či tak škoda, lebo nám sa to napríklad v prípade akvizície radarov podarilo. V deň keď sme podpísali dohodu o ich nákupe, podpísali sme s izraelským dodávateľom aj dohodu o zapojení slovenského obranného priemyslu. Teraz chytáme mačku za chvost. Napriek tomu si aj spoločnosť Lockheed Martin (LM) dobre uvedomuje, že aj pre ich potenciálne ďalšie obchodné príležitosti v regióne je dôležité, aby Slovenská republika bola s celým procesom spokojná. Tlačím na to dosť intenzívne. Predpokladám, že v dohľadnej dobe uvidíme konkrétne závery ďaleko nad rámec toho, že LM sa stane dlhodobým partnerom Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku, alebo

že bude s nami spolupracovať v rámci vojenskej histórie či už s Vojenským historickým ústavom alebo Múzeom SNP. Treba povedať, že pre Letecké opravovne Trenčín chceme dostať konkrétny balík obchodných príležitostí, ktorý budú realizovať, vrátane podielu na servise stíhačiek F-16, keď ich budeme mať na Slovensku.

Ako sa dodávky stíhačiek posúvajú na časovej osi?

Dohoda bola, že prvých sedem kusov príde v rokoch 2023 a 2024. Verím, že to tak bude naplnené, hoci zachytávame signály, že aj spoločnosť LM má menšie problémy súvisiace s nedostatkom čipov. Stále však verím tomu, že od 1. januára 2024 dokážeme ochraňovať svoj vzdušný priestor inými lietadlami ako lietadlami MiG-29. Len pripomínam, že koncom novembra 2023 nám končí abonentská dohoda s ruskou stranou na servis MiG-29, ktorú už nebudeme predlžovať.

Bude dovtedy pripravené na prevádzku F-16 logistické zázemie a personál?

Piloti sú vo výcviku, budúci rok by mal ísť na výcvik aj technický personál, robíme opatrenia na letisku Sliač, zabezpečujeme uskladnenie munície. Naše kroky si v zmysle dohody plníme.

Dva nové vrtuľníky Black Hawk, ktoré by mali byť dodané v roku 2023, obstarávame aj s pomocou 50 miliónov dolárov z amerického fondu. Aký je to fond a aké úlohy budú tieto vrtuľníky plniť?

Kúpili sme ich za veľmi výhodných podmienok v priebehu tohto roka s tým, že budú dodané v roku 2023. Prvýkrát to budú vrtuľníky kupované presne na mieru pre špeciálne sily. Môžem dodať, že robíme opatrenia, aby sme dobavili aj Black Hawky, ktoré už máme na Slovensku, no ktoré prišli v zmysle predchádzajúcou garnitúrou podpísanej zmluvy takpovediac holé. A tých 50 mi-

liónov je z amerického vládneho fondu FMF, ktorý slúži na to, aby sa pomohlo krajinám NATO zbaviť starej ruskej techniky. V tomto prípade ide o náhradu vrtuľníkov Mi-17. Bolo by teda od nás nerozumné, keby sme tento projekt nevyužili. Zároveň chcem povedať, že sme podpísali dohodu s policajným zborom a naše vrtuľníky v Prešove slúžia aj pri nasadzovaní do špeciálnych policajných operácií. Teším sa, že tak to bude aj v prípade ďalších dvoch.

V New Yorku ste sa stretli s námestníkom generálneho tajomníka OSN Atuom Kharem a hovorili ste aj o našich vojakoch v mierových misiách. Vo všeobecnosti – bude nasadzovanie našich vojakov v misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu pokračovať v rámci aktuálneho modelu, alebo pripravujete aj zmeny?

Veľká zmena prebehla v priebehu tohto roka, keď sa ukončila operácia v Afganistane. Aktuálne máme z úrovne EÚ na zváženie relatívne veľké požiadavky na vyslanie našich vojakov do Mali a oblasti Sahelu, kde vznikajú veľké ohniská medzinárodného terorizmu. Zvažujeme teda, že by sme v priebehu budúceho roka vyslali našich špeciálov do operácie EÚ Takuba, ktorá je pod vedením Francúzov. Ale vyžaduje si to adekvátnu prípravu a ešte neboli urobené záverečné politické rozhodnutia. Ďalšie naše operácie, teda UNFICYP, ALTHEA či Predsunutá prítomnosť zostávajú v súčasných rámcoch.

Sám ste sa vyjadrili v tom zmysle, že keď dala česká strana prednosť francúzskym samohybným húfniciam Caesar pred našimi Zuzanami 2, bolo to dosť ťažké rozdychať. V každom prípade – ako vidíte budúcnosť tohto zbraňového systému a na čom staviate podporu slovenského obranného priemyslu?

Som veľmi rád, že do ozbrojených síl postupne zavádzame nové Zuzany 2. A naozaj ma veľmi mrzí, že sa nám

s českou stranou pri unikátnej príležitosti na to, aby sme urobili spoločne veľký projekt, tento krok nepodaril. Adekvátnym spôsobom som to komunikoval aj odchádzajúcemu českému premiérovi a ministrovi obrany, ale fakt je, že zmluva medzi ČR a Francúzskom je podpísaná a už sa s tým nedá nič robiť. Na druhej strane je zrejme, že aj my evidujeme veľký záujem českých spoločností získať podiel na modernizácii našich ozbrojených síl či už ide na príklad o cvičné lietadlá, útočné pušky, ďalšie ručné zbrane alebo nákladné vozidlá. Otázka znie, ako sa k obojstranne výhodnej spolupráci v oblasti modernizácie postaví nová česká vláda a či bude mať záujem hľadať vzájomne výhodné riešenia. My sme na túto diskusiu pripravení.

V čom by mohli participovať slovenské podniky po realizácii tendrov na dodávky kolesových a pásových obrnených vozidiel pre ozbrojené sily?

Po prvé, máme tu kvalitné výrobky a dobré spoločnosti, ktoré sa snažíme podporovať v zahraničí veľmi intenzívnym lobingom. Vládny lobing je úplne štandardná vec všade vo svete, u nás však akoby v minulosti chýbal. Ja sa tým netajím, že podporujem slovenskú ekonomiku a ľudí, ktorí tu pracujú. Zároveň platí aj to, že keď robíme väčšie akvizície, trváme na tom, aby bol do toho zapojený slovenský obranný priemysel. A to tak formou subdodávok alebo aj priamou výrobou. Je to aj o tom, aby sme v čase krízy dokázali zabezpečiť takzvanú bezpečnosť dodávok. Otázka je, čo budú materské spoločnosti ochotné pustiť zo svojich rúk a dať robiť slovenským firmám. Ale o tom je súťaž. V spomenutom tendri sme pre účasť stanovili minimálnu hranicu 40-percentné zapojenie slovenského obranného priemyslu. Som presvedčený, že v niektorých ponukách to môže narášať až na 60 či 70 percent. Dokonca nebol by som prekvapený, keby niekto navrhol kompletný transfer výroby. Skrátka – veľmi to bude závisieť od toho, kto dá akú ponuku, za akú cenu, s akými časovými horizontmi, ako bude spĺňať naše požiadavky a aký bude podiel zapojenia našich firiem.

Dňa 22. októbra ste v Bruseli podpísali Deklaráciu o zámere prístúpenia Slovenska do Inovačného fondu Severoatlantickej aliancie. Čo je jeho podstatou, aké z neho budú pre Slovensko vyplývať povinnosti a v čom budú jeho výhody?

Čo je jeho podstatou hovorí už samotný názov, ide o inovácie. Slovenské spoločnosti sú veľakrát unikátne vo svojich výrobkoch alebo riešeniach, ktoré ponúkajú, ale je veľmi náročné vytvoriť pre ne priestor na medzinárodnom trhu.

Washington

Niekedy sú totiž ich riešenia pre takú krajinu ako je Slovensko a náš rezort obrany z finančného hľadiska veľmi náročné. Práve takýto systém umožňuje vytvárať konzorciá veľkých spoločností v rôznych krajinách a financovať ich projekty alebo služby z inovačného fondu. Verím, že to môže byť pre slovenské spoločnosti veľmi zaujímavé, práve preto sme sa pridali, aj keď sme v tomto zámere úplne na začiatku. Veľa si však od toho sľubujeme, napríklad aj v oblasti zelených riešení, lebo nateraz sme ešte aj v rezorte obrany ďaleko za ostatnými koalíčnymi partnermi. Tu musím dodať aj to, že minulý rok sme sa odrazili takpovediac od dna čo sa týka štátom vlastnených akciových spoločností. Slušný rast k ich stabilizácii vnímam aj tento rok, takže verím, že v ďalšom období sa to bude len zlepšovať.

Od zbrani ku kultúre – aké sú vaše plány s Múzeom SNP, ak bude schválený jeho prechod do štruktúr rezortu obrany?
V čase nášho rozhovoru to ešte nie je definitívne schválené Národnou radou, ale verím, že od 1. januára Múzeum SNP prejde pod rezort obrany. Veľmi intenzívne komunikujeme s novým riaditeľom múzea, mimochodom jeho dlhoročným zamestnancom. Postupne sa oboznamujeme s realitou, a aj keď sa už nechcem vraciť do minulosti, poviem len toľko, že niekedy sa niekto snažil zlatou farbou zatrieť hrdzu – a teraz tá hrdza presvitá na povrch. Múzeu sa budeme snažiť pomôcť finančne, z hľadiska starostlivosti o exponáty, ako aj celého fungovania. Predpokladám, že nám dosť pomôže aj správa Najvyššieho kontrolného úradu, ktorá by mala byť čoskoro vydaná. Na úzku spoluprácu rezortu obrany, nášho Vojenského historického ústavu a Múzea SNP sa jednoznačne teším.

Po otvorení zmodernizovaného štadióna VŠC Dukla v Banskej Bystrici ste boli spokojný na sto percent, alebo...?
Bol som spokojný tak na 80 percent. Fakt je, že pôvodný projekt modernizácie bol projektom bývalej vlády – a za to treba byť aj vďačný. No na druhej strane – ten projekt nebol pripravený dobre. Keď som nastúpil do rezortu, jedna z mojich prvých ciest smerovala do Dukly aj preto, lebo som mal v tomto smere množstvo kritických informácií. Naozaj som zistil veľa absurdných rozhodnutí. Napríklad, že počet divákov bude len do štyritisíc, že nebolo zabezpečené zastrešenie, že by sa podľa pôvodného projektu nemohol hrať ani len prvotligový futbal, lebo by nemohli dostať licenciu ani od Slovenského futbalového zväzu, nieto ešte od UEFA. Hneď od prvého roka sme si na to sadli, niekedy bolo možno treba použiť aj silnejšie slová, ale podarilo sa zmeniť a zlepšiť aspoň to,

čo bolo možné. Dnes som veľmi rád, že máme štadión, ktorý je certifikovaný na UEFA 2, môžu sa tam hrať prvotligové zápasy, atletický štadión má viac modernej techniky, má okolo osemtisíc miest na sedenie, zabezpečila sa výstavba ďalšieho zázemia, takže, áno, som spokojný, hoci, samozrejme, museli sme vyčleniť aj ďalšie peniaze. No a tých chýbajúcich 20 percent je to, že ten štadión sa dal urobiť ešte lepšie. Vráťme napríklad kompletného zastrešenia. Túto ambíciu sme presunuli na neskôr, teraz sa to už urobiť nedalo z viacerých dôvodov. Vráťme toho, že sme potrebovali mať štadión pripravený na budúcoročnú mládežnícku olympiádu (European Youth Olympic Festival - EYOF).

V priebehu prvého roka vo funkcii ste napriek covidu prešli, obrazne povedané, so zápisníkom v ruke v podstate všetky vojenské útvary na Slovensku, značiac si hlavne problémy s infraštruktúrou. Do akej miery sa darí to, čo ste si pri týchto cestách dali za cieľ?

Ozbrojené sily sa ukázali ako veľmi dôležitý aktér v rámci domáceho krízového manažmentu a aj preto ich dôvera v očiach verejnosti naďalej stúpa. Teším sa, zaslúžia si to, ďakujem.

Darí sa to veľmi dobre, aj keď nie úplne. Najmä pri veľkých rekonštrukciách vzniknú nejaké problémy, ako trebárs oprava budovy v Prešove za približne päť miliónov eur, kde sa to trochu naťahuje a aktuálne prebieha súťaž na dodávateľa. No musím povedať, že investujeme historicky najviac peňazí do opravy existujúcej infraštruktúry, za čo chcem poďakovať aj za celoročné nasadenie príslušnej sekcie nášho rezortu a všetkým, ktorí sa na tom podieľajú. Samotní velitelia mi hovoria a ozývajú sa aj bežní vojaci, že vidia neskutočný pohyb prác, od opravy striech cez výmenu okien až po modernizáciu sociálnych zariadení. Ja som raz použil také silné slová, že tie sprchy či sociálne zariadenia by ste nevyužili ani pre svoj dobytok, ale niektoré boli naozaj v takom stave, že zaplakať je málo. Skrátka, tiež v tejto oblasti robíme veľmi veľa, aby sme dokázali pripraviť adekvátne podmienky pre vojakov aj zamestnancov, lebo si to zaslúžia.

Hlohovec

Veľkou témou bol tiež výstroj vojakov...
Bol a stále je. Za minulý a aj tento rok sme po dva razy za sebou dali do výstroja po 18 miliónov, takže ten objem bol obrovský. Dnes sa už vojaci menej sťažujú na množstvo, sklady sa nám darí naplňať. Sťažujú sa však na kvalitu. My sme totiž v tom prvom slede nášho snaženia zabezpečili značné množstvo výstrojných súčiastok s využitím zmlúv, ktoré už boli uzatvorené, len sme ich naplnili finančne. Teraz sa budeme pri nových obstarávaníach veľmi intenzívne sústreďovať na kvalitu. Vnímame všetky skúsenosti, ktoré nám hovoria vojaci. Od nestálosti farby cez veľmi rýchle opotrebovanie, až po absenciu deklarovanej nepremokavosti. Pri ďalších súťažiach si na to dáme veľký pozor. Nie je možné, aby v tvare stálo v bundách dvesto vojakov s dvesto odtieňmi zelenej farby.

Na druhej strane, časť zamestnancov a možno aj časť vojakov sa obáva racionalizácie štruktúr, v bežnej reči prepúšťania...
Nebudem zakrývať, realita je taká, že vláda sa uzniesla na tom, že s výnimkou ministerstiev školstva a zdravotníctva musia všetky ministerstvá znížiť počet zamestnancov o desať percent. Výnimku dostali aj uniformované zložky, v našom prípade vojaci. Tým, že sme veľký rezort, to číslo nie je malé. Teraz, v predposlednom novembrovom týždni, sa špecifikujú tabuľky, ktoré budeme musieť zrušiť. Hovoríme približne o 700 tabuľkových miestach. Viaceré sú neobsadené, ale viac ako 500 ľudí sa to dotkne osobne. Veľmi ma to mrzí, ale je to úloha, ktorú sme dostali – a na jej základe sme dostali pridelené finančné prostriedky. Robili sme všetky možné opatrenia na to, aby sa táto situácia čo najmenej dotkla ľudí, ktorí nemajú iný príjem. Viem, že do veľkej miery sa bude prepúšťanie týkať bývalých vojakov, ktorí majú výsluhové dôchodky, ako aj starších dôchodcov. Pre tých, ktorí iný príjem nemajú, v rezorte musíme nájsť inú prácu. Ak sa nám to ani tak nepodarí, rozlúčime sa s nimi so všetkými odchodnými a odstúpnymi, ktoré im patria. Mrzí ma to, nie je to ľahká debata, ale taká je realita.

Čo sa vám z Programového vyhlásenia vlády v oblasti obrany nateraz nepodarilo tak, ako ste si predstavovali a chcete to dobehnúť?

Programové vyhlásenie máme rozpísané do konkrétnych opatrení, ktoré musia byť realizované každý rok v priebehu štvorročného volebného obdobia, aby sme ho dokázali splniť. Zatiaľ sa mi javí, že ideme vcelku slušne podľa plánu. Čo však viem, že sa nám nepodariť, a v čom som dúfal, je vyčleniť dve percentá HDP na obranu. Vlni sme sa k tomu priblížili, to však bolo spôsobené výdavkami na opatrenia proti covidu, ktoré boli realizované prostredníctvom rezortu obrany. Predpokladám, že namiesto dvoch percent roku 2024, ako bolo deklarované, to bude nad úrovňou 1,8 percenta. Uvedomujem si pritom ekonomické spomalenie či nárast zadlženosti Slovenskej republiky, ktorú priniesol covid, zároveň vnímam priority zdravotníctva či školstva. No budem bojovať za každé jedno euro. A hoci budeme smerovať k dvom percentám pomalšie, ako sme si stanovili, bude tam nárast, čo je dobre.

Čo v nasledujúcom období ťažiskovo očakávate od Ozbrojených síl SR?

Predovšetkým kvalitné plnenie štandardných úloh, či už je to výcvik, plnenie povinností v rámci domáceho krízového manažmentu, ako aj v operáciách. No a za to, že si svoje úlohy plnia naozaj na výbornú, im úprimne ďakujem. Vojaci veľa síl pri pomoci našim občanom investovali do boja s pandemiou a aj dnes, keď robíme tento rozhovor, máme nasadené s týmto cieľom štyri stovky príslušníkov ozbrojených síl. Predpokladám, že do konca prvej tretiny budúceho roka sa v tomto smere budeme naďalej výrazne angažovať. Je pritom dôležité, že OS SR sa ukázali ako veľmi dôležitý aktér v rámci domáceho krízového manažmentu a aj preto ich dôvera v očiach verejnosti naďalej stúpa. Teším sa, zaslúžia si to. A tiež vďaka tomu máme obrovský záujem o vstup do ozbrojených

síl. No a osobne dodám, že ma veľmi teší vynikajúca spolupráca s náčelníkom generálneho štábu, ako aj spolupráca politickej časti ministerstva a ozbrojených síl.

Aké sú vaše hlavné politické ciele na medzinárodnej a národnej úrovni týkajúce sa obrany?

Blíži sa nám predsedníctvo v rámci V4, preberáme ho od júla budúceho roka. Pripravujeme sa, verím, že naše vzťahy v regióne budú silnejšie. Zároveň chcem, aby sme mali veľmi dobré vzťahy s hlavnými spojencami, od USA, cez Francúzsko a Nemecko, preto ma teší, že s ich ministrami obrany som už mal bilaterálne stretnutia. Je to základ, keď máte dobré vzťahy s týmito krajinami, viete presadiť veci aj na širšej úrovni. Pravdaže, pred nami sú aj ďalšie bilaterálne rokovania. Nepochybne prioritu majú dobré vzťahy v rámci EÚ a NATO, ale chceme ich rozvíjať aj mimo nich, samozrejme s našimi susedmi, no napríklad aj s krajinami Blízkeho východu a ďalšími štátmi Ázie, kde sú potenciálne trhy pre náš obranný priemysel. Preto tam budem smerovať viaceré cesty, prípadne prijímať návštevy z týchto krajín.

Nie ste nováčik v rezorte obrany, ale v kresle ministra obrany ste, samozrejme, prvý raz. Čo vás z tejto pozície nemilo alebo milo prekvapilo, s čím ste skrátka nerátali?

Mal som pocit, že od konca roka 2003, keď som sem nastúpil, poznám rezort relatívne slušne. Samozrejme, tá perspektíva z pohľadu ministra je iná a zároveň s veľkou pokorou sa vyjadriť k tomu, že nech bol ktokoľvek predomnou ministrom obrany, určite to nemal jednoduché. Poslanie rezortu je ťažko komunikovateľné, vždy sa nájdu tí, čo sa na nás pozerajú cez prsty a spochybňujú akékoľvek financovanie ozbrojených síl, nech by na tom boli akokoľvek zle, nevnímajú súvislosti ani úlohy. No z nášho rozpočtu sa často snažia trhať aj politickí partneri. Záro-

veň je náš rezort veľmi veľký a pestrý, zahŕňa samotné ozbrojené sily, zdravotníctvo, školstvo, políciu, medzinárodné vzťahy, tajnú službu či šport. Sú tu tiež kultúrne aj historické aspekty. Veľakrát ten rozsah a dosah úloh, ktoré plníme, človeka až prekvapí. Na druhej strane rezort vynikajúco funguje z hľadiska naplňovania cieľov, ktoré sú stanovené. Veľakrát mi to kolegovia z iných rezortov závidia, pretože keď u nás po diskusii prijmeme rozhodnutie a prikáže sa alebo zavelí, úlohy sa plnia. No zároveň treba k tomuto systému fungovania pristupovať maximálne zodpovedne. O to viac, že náš rezort mám veľmi rád. Prácu v ňom a preň si užívam oveľa viac, ako všetku tú politiku naokolo. Ak sa nám v rezorte podarí niečo realizovať, naplňa ma to radosťou. Je to pritom o práci všetkých ľudí, od štátneho tajomníka, ktorý je moja pravá ruka, cez náčelníka generálneho štábu, na ktorého sa dá spoľahnúť, až po všetkých ostatných. No a tá radosť, to je sila a energia, ktorú môžeme využiť pri plnení ďalších cieľov. Zároveň verím, že to cítia ak nie všetci, tak väčšina vojakov a zamestnancov rezortu, ako sa snažíme a ako ťaháme za jeden povraz. Aj preto si dovoľm povedať, že sme na tom lepšie, ako keď som ho preberal.

Pred záverom aj trochu osobnejšie – darí sa vám aj vzhľadom na prekonaný covid, a najmä nasadenie vo funkcii športovať?

Darí sa mi o to niečo viac ako minulý rok, trochu som sa do toho zahryzol a snažím sa tri až štyrikrát týždenne poctivo robiť niektorý z mojich obľúbených športov. Verím, že kilogramov naberaných po nástupe do funkcie sa postupne zbavím, držím si v tom palce.

Presne pred rokom ste nám povedali, že v detstve bol vašim najkrajším vianočným darčekom bicykel. Čo neželáte, ale čo želáte vojakom, zamestnancom rezortu a aj sám sebe pod stromček? A čo im vinšujete do nového roka?

Nikomu neželám, aby zažil taký koniec roka, ako som ho vlni zažil ja a mnohí ďalší, ktorí sme dostali covid a museli sme si odležať celé sviatky. Preto verím, že ľudia, ktorí uvažujú o tom, či sa dať zaočkovať, urobia ten správny krok. Ide o zdravie nás všetkých. Každému preto želám veľa zdravia a spokojnosti, aby sme si cez Vianoce oddýchli a aby sme od januára mohli opäť v pohode a naplno pracovať. Aby vojaci aj civilni mali na prácu lepšie prostredie, aby sme mali lepšiu techniku, s ktorou cvičíme, aby boli lepšie aj naše vzťahy. Verím, že covidové obdobie konečne prekonáme a postupne sa nám v našej krajine bude žiť lepšie.

Zhovárал sa: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement a autor

TÉMA

2018, vojenský duchovný mjr. Slavko Ganaj na Leteckej základni Kuchyňa ako Mikuláš

Duchovná služba

Duchovná služba v podmienkach rezortu obrany samostatnej Slovenskej republiky má svoju históriu bohatú rozmanitosťou, ústretovosťou, nasadením a najmä duchovným sprevádzaním vojakov, civilistov a ich rodinných príslušníkov. V roku 1951 bola jej činnosť zastavená až po rok obnovy 1994, keď sa začala opäť začleňovať do života vtedajšej Armády SR.

Na začiatku pôsobila pod Úradom vojenských duchovných, v roku 2004 sa rozdelila na Ordinariát a Ústredie Ekumenickej pastoračnej služby. Skúsenosti s jej činnosťou sú pozitívne, zároveň má mnoho možností, ktoré je potrebné ďalej rozvinúť.

1982, vojak základnej služby Marko Trochan (vľavo) v pražskom útvere čestnej stráže

Štyria mušketeri

Je to už vyše 25 rokov, čo vtedajší náčelník GŠ Armády SR generálplukovník Jozef Tuchyňa prijal 15. apríla 1996 v Trenčíne do služobného pomeru prvých štyroch vojenských duchovných: majora Marka Trochana, vedúceho dekanátu GŠ Armády SR v Trenčíne, kapitánov Stanislava Lipku a Stanislava Németha pre armádne zbory v Topoľčanoch a v Prešove a kapitána Michala Štanga pre 3. zbor letectva a PVO vo Zvolene.

Ešte pred nástupom do funkcií vojenski duchovní absolvovali mesačnú prípravu v Školiacom a výcvikovom stredisku pozemného vojska v Martine. A práve tam som ich po prvý raz stretol. Vysoký blondiak Marko Trochan lamentoval, ako sa má „poskladať“ do vodičského priestoru tanku. Absolvovali streľby z ručných zbraní, taktické i odborné zamestnania, jazdy na tanku a BVP, aj výstup na Martinské hole. Osobitne sa o ich prípravu zaujímal aj vtedajší veliteľ pozemných síl generál Emil Vestenický.

Pražská inšpirácia

Všetci štyria duchovní postupne absolvovali rôzne vojenské cvičenia doma a v zahraničí, pôsobili aj vo vojenských misiách. Dodnes z nich pôsobí v ozbrojených zložkách len jediný „muške-

tier“ – dekan vzdušných síl vo Zvolene plukovník Marko Trochan. Podplukovník Michal Štang, ktorý prevzal práve po plukovníkovi Trochanovi pozíciu generálneho vikára Ordinariátu OS SR, ukončil svoju pozemskú púť v Hejciach pri leteckej katastrofe, keď sa vracal z misie KFOR v Kosove. Kapitán S. Németh odišiel z OS SR v roku 2002. No a plukovník Stanislav Lipka odišiel do civilu z pozície generálneho vikára Ordinariátu OS SR pred rokom.

Na osudoch plukovníka Trochana sa dá preto veľmi dobre vystopovať cesta, ktorú prešli vojenski duchovní za štvrtstoročie svojho pôsobenia v ozbrojených silách. Rodák z Radatíc pri Prešove absolvoval v rokoch 1980 – 1982 povinnú vojenčinu. Najskôr péešku v Příbrami – Brode a potom rok a pol v Prahe v útvere čestnej stráže. Dotiahol to až na čatára,

vzorného vojaka a špecialistu 1. triedy. Z vojenčiny odchádzal s tým, že s uniformou je už navždy koniec. „Pravdou je, že nikdy nehovor nikdy,“ spomína Marko Trochan. Ešte pred štúdiom teológie stretol počas bývalého režimu na vojenčine v Prahe dvoch ľudí, ktorí do istej miery ovplyvnili jeho rozhodovanie. „Páter Pilík bol farárom v Karlíne a pán Jozef kostolníkom U svätého Josefa, čo bol kostolík hneď vedľa našich kasární. Pod sviečkou je najväčšia tma, stretával som sa s nimi a nachádzal akýsi duchovný a psychický azyl. Rozhovory s nimi ne-násilne formovali moju osobnosť. Keď po mnohých rokoch prišlo na pretras znovu zavedenie duchovnej služby do armády – spomenul som si na túto skúsenosť a intuitívne som si pomyslel, že ak by som ako kňaz mohol byť podobne užitočný iným mladým mužom v unifor-

1994

Programové vyhlásenie vlády z marca 1994 ukladalo ministrom obrany Pavlovi Kanisovi vypracovať koncepciu duchovnej služby v Armáde SR. V tom roku začali na Ministerstve obrany SR v rámci Skupiny duchovných činností pracovať dvaja duchovní, od mája Igor Kišš nominovaný Ekumenickou radou cirkví na Slovensku a od júla Ignác Juruš, reprezentant Konferencie biskupov Slovenska. „Zabudli na kaplánov,“ položartom podotkol koncom novembra náčelník Generálneho štábu Armády SR generálplukovník Jozef Tuchyňa pri kreovaní novej podoby armády. Dodal: „Preto som musel navrhované štruktúry veliteľstiev armádnych brigád vrátiť na prepracovanie, pretože s duchovnou službou rátame.“ Koncepciu vzniku a zavedenia vojenskej duchovnej a náboženskej služby v Armáde SR schválilo na jeseň 1994 kolégium ministra a vláda SR.

1995

Bol vydaný rozkaz ministra obrany Jána Siteka č. 36/1995 o vytvorení podmienok na ustanovenie

vojenských duchovných do funkcie. Na MO SR začal 1. februára činnosť Úrad vojenských duchovných (ÚVD). Na jeho čele bol katolícky duchovný, zástupcom bol nominant protestantských cirkví. Vojenski duchovní boli organizačne podriadení príslušnému veliteľovi a odborne riaditeľovi ÚVD bez ohľadu vierovyznania. Gen. plk. Tuchyňa predpokladal, že hodnosť vojenských duchovných bude od majora

2001 UNFICYP, Cyprus, Famagusta: vojenský duchovný mjr. Miloš Krchňavý a minister obrany Jozef Štank

vyššie (napokon od poručíka) a že na tisícku vojakov by v ASR slúžil jeden duchovný. Tabuľkové miesta (a finančné prostriedky) sa vytvárali pre štyridsiatic, naplňali sa postupne.

Začiatok púti katolíckych vojakov do Lúrd a Levoče, neskôr nasledovali už v rámci Ordinariátu OS a OZ SR púte do Mariazellu, Rímu a Vatikánu, neskôr Zalăvára a Čenstochovej.

1996

V areáli ministerstva obrany bola otvorená prvá vojenská kaplnka. Dnes ich je v rezorte obrany 28.

1997

Bol schválený vojenský odborný predpis DNS-1 – Duchovná a náboženská služba v rezorte Ministerstva obrany SR. Slúžil ako základná norma pre veliteľov, náčelníkov a duchovných.

1999

Príslušníci Armády SR patriaci k evanjelickej cirkvi sa po prvý raz zúčastnili na Medzinárodnom

2016, odovzdávanie funkcie vojenského Duchovného v UNFICYP na Cypre, plk. Marko Trochan a pplk. Stanislav Lipka

me – tak by azda malo zmysel. Predložil som to biskupovi a o ostatnom rozhodol on. Roky ukazujú, že to bola správna inícia,“ priznáva Marko.

Prvý veliteľ

Marko Trochan zdôrazňuje, že osobitné miesto v procese začleňovania do vojenského organizmu mal generálplukovník Jozef Tuchyňa. „Patril medzi prvých, ktorí z rezortu viedli rozhovory s cirkevnými autoritami a znovuzavedení duchovnej služby do armády. Jeho kladný postoj k duchovnej službe, rešpektovanie mojej osoby, a najmä toho, čo prezentovala, formovali aj postoje generálových podriadených v prospech duchovnej služby. Vtedy to bolo, a je to tak aj teraz, stále veľmi dôležité.“

Zahraničná misia je podľa jeho osobných skúseností osobitná kapitola v živote profesionálneho vojaka. „Otočil som štyri: Eritreu, Kosovo a dvakrát Cyprus. Do Iraku a Afganistanu som sa nedostal, čo ma trochu mrzí. Tie si odovzdávali medzi sebou mladší kňazi – kolegovia. Navyše, vtedy som bol väčšinou vo funkciách, z akých sa do misie obvykle nechodí. Také nasadenie však

preverí každého a ukáže aký je profesionál. Od jeho odbornosti až po charakter. Preto si myslím, že pobyt v misii patrí k základnej výbave každého profesionálneho vojaka. Mňa naučili dve veci. Mnohé veci by sa nikdy neboli dosiahli, ak by niektorí neurobili oveľa viac, než majú vo funkčnej náplni. Druhá – výkon a efektívnosť činnosti v partii, kde sú dobré vzťahy, sú oveľa väčšie, než je súčet výkonu jednotlivcov. Myslím, že sa tomu moderne hovorí synergia.“

V januári 2006 v Kosove sa stretol s podplukovníkom Michalom Štangom, ktorý prišiel na rotáciu v rámci metodologickej pomoci. Tu je jeho spomienka: „18. januára 2006 okolo devätnástej hodiny sme sa Miškom chystali na svätú omšu vo vojenskej základni Šajkovac. Ponúkol som mu funkciu hlavného celebranta a možnosť prihovoriť sa našim uniformovaným veriacim. So skromnosťou jemu vlastnou odmietol. Zabral až môj argument: Veď je to tvoja posledná svätá omša tu v Kosove, zajtra odlietate domov a mňa sa v našej rotácii ľudia ešte za pol rok napočítavajú dosť. Kto mohol vedieť, že je posledná, naozaj, celkom posledná... Potvrdilo sa, čo sme s Michalom po-

čas štúdia na teologickej fakulte v Bratislave často počúvali: Slúžte každú svätú omšu tak, ako by to bola vaša posledná svätá omša v živote...“

Z Pyrenej k Atlantiku

Plukovník Marko Trochan sa v roku 2011 zaradil k približne stotisícke pútnikov z celého sveta, ktorí každoročne prejdú jednu z najťažších pútnických trás. Svätójakubská pútnická cesta je od roku 1993 zapísaná v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Z francúzskych Pyrenej do pútnického mesta Santiago de Compostela v španielskej Galícii vedie niekoľko trás. Marko si vybral púť dlhú 795,2 kilometra do Compostely a odtiaľ ešte prešiel 87,2 kilometra do Finistery na pobreží Atlantiku. „Hovorí sa, že kto chce vidieť Svätú zem, nech ide do Palestíny. Kto chce vidieť pápeža, nech ide do Ríma. A kto chce vidieť seba, aký je, nech ide pešo do Compostely. To bol môj motív. A zrejme je pravda, že kto raz nastúpil na camino, po španielsky cestu, pochopí, že camino sa nikdy nekončí,“ uzavrel plk. M. Trochan, od roku 2006 dekan Veliteľstva vzdušných síl OS SR.

2021, detské tábory, ktoré už vyše 15 rokov na Smrekovici organizuje ordinariát, viedli kapláni kpt. Ján Čupalka a mjr. Slavko Ganaj

stretnutí protestantských vojakov Európy, ktoré sa konalo vo francúzskom Gagnieres na pamätom mieste reformácie.

2001

Začiatkom leta boli vyslaní katolícki kapláni majori Miloš Krchňavý do misie UNFICYP na Cypre a Stanislav Lipka do misie UNMEE v Eritrei, čím sa stali našimi prvými vojenskými duchovnými v operácii medzinárodného krízového manažmentu.

2002 UMMEE, Eritrea: poručík Tomáš Čiampor strihá voj. duch. mjr. Stanislava Lipku

2002

Podpísanie Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe katolíckym veriacim v OS a OZ SR. V tom istom roku zákonom 250/2002 Z. z. vznikla tiež zmluva medzi Slovenskou republikou a ostatnými registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami.

2003

Zriadenie Ordinariátu OS a OZ SR pápežom Jánom Pavlom II., ktorý zastupuje rímskokatolícku a gréckokatolícku cirkev. Svätá stolica oznámila rozhodnutie pápeža o vymenovaní nitrianskeho pomocného biskupa Mons. Františka Rábeka za prvého ordinára OS a OZ SR. Jeho inaugurácia bola 1. marca. Ordinariát začal využívať ako katedrálly chrám Kostol sv. Jána z Mathy v Bratislave (známy aj ako Trojica). Dňa 1. marca zanikol spoločný Úrad vojenských duchovných pri ordinariáte, vznikol samostatný Úrad ekumenickej pastoračnej služby OS SR (ÚEPS) na čele s plukovníkom Tomášom Semkom, ktorý pôsobil v duchovnej službe OS SR od roku 1996.

2004, Iracká sloboda: Po tragickom úmrtí troch slovenských vojakov vojenský biskup František Rábek slúži omšu v tábore Al Hillah

2005

V októbri Ekumenická rada cirkví schválila štatút Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zboroch SR, ktorý cirkevný odbor Ministerstva kultúry Slovenskej republiky potvrdil 30. novembra. Úrad zastupuje v zmysle dohody medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami o výkone pastoračnej služby ich veriacich

Vážení priatelia, každého a každú z vás srdečne pozdravujem v tomto období, keď si viac než inokedy uvedomujeme neúprosne plynutie času. S blížiacim sa záverom pracovného roka sa spája aj vyhodnocovanie plnenia našich úloh, ako aj osobná úvaha každého nad tým, čo nám tento rok dal, a čo sme počas neho my dali sebe i druhým.

To sa, prirodzene, týka aj mňa a činnosti nášho ordinariátu. V mojom osobnom živote najvýznamnejším momentom tohto roka bolo pripomenutie si tridsiateho výročia mojej biskupskej služby. Začínal som ako relatívne mladý, štyridsaťdva ročný. Uvedomoval som si, že ak mi Pán Boh dopraje života, tak ma čaká pomerne dlhý maratón, čo nesie so sebou aj riziko únavy a straty elánu. Preto som si za svoje biskupské heslo zvolil citát zo Zjavenia apoštola Jána: „Buď verný až do smrti“ (text pokračuje: „a dám ti veniec života.“) S Božou pomocou mám za sebou asi viac než polmaratón...

Pred koncom roka sa chcem poďakovať mojim najbližším spolupracovníkom, kňazom na ich pôsobiskách, za obetavú každodennú službu ľuďom, ku ktorým sme poslaní. Myslím, že môžem hovoriť nielen za ordinariát, ale i za mnohých z vás, že veľmi významnou udalosťou pre Slovensko v tomto roku bola návšteva Svätého Otca Františka. Boli ste to vy, príslušníci ozbrojených síl, ako aj policajti a hasiči, čo ste zabezpečovali pokojný a bezpečný priebeh jednotlivých slávení. Za to vám všetkým patrí srdečná vďaka!

Pokojné, radostné a požehnané Vianoce želám vám všetkým, a najmä vám, ktorí ich budete prežívať pri plnení vašich služobných povinností a možno i vzdialení od svojich najbližších. Ten, ktorý sa pre nás narodil v Betleheme, je nám všade blízky a napriek vzdialenosti nás spája v jednu rodinu Božích detí.

S nádejou na dobrú spoluprácu v budúcom roku vás úprimne pozdravuje

František Rábek,
biskup-ordinár OS a OZ SR

Nesedíme len v kaplnkách

Ústredie Ekumenickej pastoračnej služby (ÚstrEPS) zastrešuje v ozbrojených zložkách duchovných za Ekumenickú radu cirkví v SR. V súčasnosti v podmienkach OS SR slúžia vojenský duchovní z Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, Reformovanej kresťanskej cirkvi, Pravoslávnej cirkvi a Apoštolskej cirkvi.

Jediná žena – vojenská farárka, je kapitánka Vlasta Kovalová z Reformovanej kresťanskej cirkvi v 20. prápore logistiky v Prešove. Najstarším kňazom, ktorý nepretržite pôsobí v OS, je zástupca pravoslávnej cirkvi podplukovník Marek Ignacik, ktorý je dekanom Veliteľstva vzdušných síl vo Zvolene.

Svedčiť svojím životom

Generálny duchovný ÚstrEPS v OS a OZ SR, plukovník Viktor Sabo pripomína, že dynamika ozbrojených síl kladla a kla-

die na duchovných stále väčšie nároky. „Kňaz musí byť fyzicky, psychicky a zdravotne spôsobilý, morálne bezúhonný. Často pri rozhovoroch s veliteľmi konštatujem, že duchovný je v útvere druhou najsledovanejšou osobou po veliteľovi. Príkladom povieme najviac. Svojím osobným životom. Duchovní okrem toho musia ovládať aj základné bojové zručnosti, dobre je, keď vedia hrať na nejaký hudobný nástroj. A čo je tiež podstatné, dôležité, že nesedíme len v kaplnkách, ale sme medzi vojakmi.“

Duchovní boli a sú nasadzovaní vo vojenských zahraničných misiách. Najskôr boli z radov ordinariátu, neskôr sa pridali aj z Ústredia EPS. Dve nasadenia v Afganistane si „odkrútil“ aj plukovník Sabo. „Jeho“ duchovní každoročne organizujú letné tábory pre deti. V tomto roku to boli napríklad dva turnusy vojenského kresťanského tábora v Rajeckých Tepliciach.

V Ústredí EPS začali pred časom s podujatím Po stopách hrdinov SNP, ktoré si získalo veľkú odozvu. Už nie-

v Ozbrojených silách Slovenskej republiky a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky tieto cirkvi: Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku, Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, Evanjelickej cirkvi metodistickej, Slovenská oblasť, Bratská jednota baptistov v Slovenskej republike, Cirkev bratská v Slovenskej republike, Cirkev adventistov

2009, ISAF, Afganistan, Kandahár: Slovenskí vojaci na rozlúčkovej omši majora Jozefa Michalova, vpravo jeho nástupca v operácii kapitán Ján Polták

siedmeho dňa, Slovenské združenie, Apoštolská cirkev na Slovensku, Ústredný zväz Židovských náboženských obcí v Slovenskej republike, Starokatolícka cirkev na Slovensku a Cirkev československá husitská na Slovensku.

Koncepcia rozvoja duchovnej služby v OS SR z 25. novembra stanovila konkrétne podmienky, v ktorých vojenský duchovní zabezpečujú duchovnú a pastoračnú starostlivosť veriacim prostredníctvom dvoch na sebe nezávislých štruktúr: Ordinariátu a Ústredia. Duchovní sú povinní vykonávať pastoračnú službu v duchu ekumenizmu, bez ohľadu na ich konfesijnú príslušnosť.

2006

Dňa 19. januára tragicky zahynul generálny vikár Ordinariátu pplk. Mons. ThLic. Michal Štang pri návrate z operácie KFOR v Kosove.

2009

Darovanie nového kostola v Bratislave-Krasňanoch arcibiskupom Stanislavom Zvolenským ordina-

2010, ISAF, Afganistan, Kandahár: Vojenský duchovný mjr. Peter Dziak (vľavo hore) v montérkach

riátu na účel využitia ako katedrálneho chrámu sv. Šebastiána.

2010

V slovenskom kontingente v operácii ISAF v Afganistane bol vojenským „padre“ katolícky kaplán kapitán Ján Polták, vojenských duchovných mali aj vojaci na Cypre (kpt. Jozef Paluba) a v Kosove (npor. Ján Szakala). Viacnásobné vysielanie troch

2016, vtedajší kaplán AOS mjr. Viktor Sabo s kadetmi na Bradle

koľko rokov s veľkým úspechom organizujú diakonicko-charitatívne zbierky pre sociálne slabších obyvateľov. A to nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí. Zabezpečujú pre rezort obrany v spolupráci s ministerstvom zahraničných vecí a ministerstvom vnútra aj humanitárne pomoci do zahraničia. Najčastejšie smerujú do Bosny a Hercegoviny, Afganistanu či na Ukrajinu.

Pribudne nová kaplnka

Naposledy humanitárna zásielka obsahujúca spacie vaky, karimatky, termosky, oblečenie, stany, hygienické balíčky, hračky a školské potreby, putovala v septembri do Bosny a Hercegoviny. Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ SR doplnilo zásielku o 300 kusov hygienických balíčkov v hodnote 2 400 eur. Plukovník Vik-

tor Sabo pri tejto príležitosti navštívil slovenských vojakov pôsobiacich v operácii EUFOR ALTHEA a odslúžil ekumenickú bohoslužbu. Aj v spoločnosti vojenských duchovných rakúskeho a maďarského kontingentu.

V priestoroch Ústredia EPS sídli aj Vojenská podporná nadácia, ktorú vedie podplukovník v. v. Milan Gajdoš. Robí veľmi záslužnú činnosť. Jej prostredníctvom sa realizujú rôzne podporné programy pre našich profesionálnych vojakov v útvaroch, ale aj pri rôznych životných tragédiách, ktoré, žiaľ, neobchádzajú ani ich. Na adresu tejto aktivity Viktor Sabo s vďačnosťou konštatuje: „Vďaka Pánu Bohu aj za toto svetlo, ktoré môže ľuďom svietiť.“

Veľké poďakovanie smeruje aj veliteľom za podporu pri zriaďovaní kaplniek, ktoré sú vojenskou oázou oddychu

a pokoja. „Som rád, že kaplnky sú pre všetkých, nielen pokiaľ ide o vojakov, ale môžu bez rozdielu vierovyznania v nich slúžiť aj všetci kňazi vo svojich liturgických poriadkoch. S podporou ministra obrany sa tešíme, že budeme mať aj my po pätnástich rokoch existencie samostatného ústredia vlastnú kaplnku.“

2021, inštalácia plk. Viktora Saba

2013, Generálny duchovný plk. Marián Bodolló počas spomienkového stretnutia v obci Hejce

duchovných do troch misií a operácií v jednom období bolo doteraz maximom. V tomto roku bol prvý raz do zahraničného nasadenia vyslaný aj duchovný Ústredia EPS kpt. Marek Ignaciak do Kosova, nasledujúci rok Ústredie EPS vyslalo kpt. Viktora Saba do Afganistanu.

2012

Prijatie ordinára OS a OZ SR za člena Európskej akadémie vied v Salzburgu.

2013

Podplukovník Stanislav Šverha, katolícky dekan, slúžil trikrát v UNFICYP a napísal knihu Cyprus – história a spiritualita, ktorá bola určená aj ako pomôcka pre slovenských vojakov vysielaných do tejto misie.

2014

Vojenský duchovný kapitán Dávid Vargaeštok, riaditeľ Úradu ekumenickej pastoračnej služby v ozbrojených zboroch, vycestoval s humanitárnou pomocou do Bosny. Celú akciu koordinovalo Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ, dopravu uhradila Evanjelická diakonia. Pri odovzdaní pomoci v hodnote viac ako 17-tisíc eur bol prítomný veľvyslanec SR v Bosne a Hercegovine Ján Pšenica, náčelník obštiny Foča a veliteľ našich vojakov v ALTHEA pplk. Ladislav Kisel. V roku 2016 vycestoval do Bosny a Hercegoviny

s humanitárnou pomocou generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ plukovník Marián Bodolló, v roku 2021 generálny duchovný plukovník Viktor Sabo. Úrad v organizačnej rézii riaditeľstva svojej správy pplk. v. z. Milana Gajdoša vyslal od roku 2007 do Bosny viac ako dve desiatky humanitárnych pomoci. Podieľal sa aj na vyslaní desiatich hu-

2013 ISAF, Afganistan, Kandahár, kpt. Viktor Sabo s vojakmi našej 20. rotácie v smútku za padlým čatárom Danielom Kavuliakom

Vždy na konci roka sumarizujeme všetko to, čo sa nám v ňom podarilo, ale aj nepodarilo. Inak tomu nie je ani v prípade Ústredia EPS OS SR. V tomto roku nastala zmena aj v mojom osobnom živote. Dňa 24. júna som bol v evanjelickom Chráme sv. Trojice v Petržalke na slávnostných Službách Božích inštalovaný do funkcie generálneho duchovného Ozborených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky. Slávnosť inštalácie vykonal generálny biskup Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku, zároveň predseda Ekumenickej rady cirkví na Slovensku Mgr. Ivan El'ko aj za prítomnosti ministra obrany Jaroslava Naďa. Za biblický text som si zvolil úryvok z Listu apoštola Pavla Kolosenským 3,4: Kristus život náš.

Pri tejto príležitosti by som chcel poďakovať aj svojim kňazom Ústredia EPS za obetavú, pokornú a namáhavú službu.

Nech vám to Pán Boh vynahradí hojným požehnaním a nech vám dáva inšpiráciu Ducha Svätého slúžiť a pomáhať našim vojakom.

Drahí čitatelia, prajem vám pred Vianocami 2021 a do roku 2022 veľa zdravia, aj toho duchovného, veľa síl pri nasadeniach, nech vaše poslanie je takým majákom ochrany pre našich obyvateľov Slovenskej republiky. Budte zodpovední, veľa z vás poznám a som na vás hrdý. Skúste sa na chvíľu zastaviť. Všimnite si tých, ktorí vás podporujú. Vašich blízkych a poďakujte im. Možno ste sami alebo osamelí a ubolení, tu vám chcem povedať, že nikdy nie ste sami. Vždy je tu niekto, kto vás má rád. My o ňom svedčíme, v Neho veríme a prinášame Ho vám. Je to Pán Ježiš Kristus. Ním budte požehnaní.

plk. Mgr. Viktor Sabo
generálny duchovný Ústredia ekumenickej
pastoračnej služby v OS SR a OZ SR

Bude v Duklianských kasárňach v Bratislave. Ak Pán Boh dá, do septembra 2022 by mala byť dokončená.

Nie sme mŕtve ryby

Duchovní Ústredia EPS sú zapojení aj do prednáškovej činnosti. Prednášajú religionistiku na spoločensko-vedných seminároch, vo vojenských kariérnych kurzoch a starajú sa aj o dodržiavanie a upevňovanie vojenských tradícií a histórie. Organizujú a prihovárajú sa pri rôznych pietnych spomienkach. Navštevujú vojakov v rodinách a usilujú sa vytvoriť bohatý a oslovujúci duchovný program pre celé rodiny.

Generálny duchovný Viktor Sabo priznáva: „V Ústredí EPS nemáme zastúpenie kňazov v útvaroch také bohaté ako ordinariát. O to je to náročnejšie pre našich duchovných. Niekedy majú duchovne spravovať dva, aj tri vojenské útvary. V každom prípade – našu službu vnímam ako takú, ktorá musí byť vždy v prvej línii. Aj čo sa týka ľudských tragédií, nešťastia. Musíme sa postaviť neprá-

2016, duchovne po stopách SNP

vosti, teda ísť niekedy proti prúdu. Pretože s prúdom plávajú len mŕtve ryby. Niekedy sme síce, žiaľ, aj terčom posmechu, no slúžiť a obetovať sa je našim poslaním. Aj preto naši duchovní Ústredia EPS boli nasadení aj do operácie Spoločná zodpovednosť,“ zdôraznil plk. Sabo.

„Milí a drahí priatelia a spoluobojníci, ak sme v niečom zlyhali, odpustite nám. Ak sme pomohli, nech je to na slávu toho, ktorý nás do tejto služby povolal. Na slávu Pána Ježiša Krista,“ dodal.

Text: Jozef Žiak

Foto: Pavol Vitko, EPS, mt

2014, ALTHEA, Bosna a Hercegovina, Foča: Humanitárna pomoc pre tamojší Červený kríž, v strede voj. duch. kpt. Dávid Vargaestok

manitárnych pomoci do Afganistanu, do Kosova či na Ukrajinu alebo do Libanonu a v roku 2021 aj Severného Macedónska.

Na koalícnej vojenskej základni v Kandaháre v rámci operácie ISAF slúžilo v roku 2014 16-tisíc vojakov z troch desiatok krajín vrátane 17 vojenských duchovných. Ako uviedol americký vojenský duchovný major Vincent Manuel, dvaja z nich boli katolíci (vrátane grékokatolíka npor. Slavka Ganaja

zo Slovenska), ostatní patrili k protestantským cirkvám a ďalším cirkevným spoločenstvám.

2015 – 2016

Synoda Ordinariátu OS a OZ SR a jej úspešné zavŕšenie s dokumentmi pre rozvoj duchovnej služby v OS a OZ SR.

2016

Ústredie EPS zorganizovalo nultý ročník trojdňového pochodu pre príslušníkov rezortu obrany Duchovne po stopách hrdinov SNP z Rimavskej Soboty do Tisovca v sprievode duchovných EPS.

2018 – 2020

Realizácia kurzu prípravy nových diakonov pre potreby Ordinariátu OS a OZ SR.

2021

Dňa 24. júna sa v priestoroch evanjelického chrámu Sv. Trojice v bratislavskej Petržalke konala inštalácia evanjelického farára Ústredia EPS Viktora

Saba do funkcie generálneho duchovného Ozborených síl SR a ozbrojených zborov SR.

Aktuálne v OS SR slúži v štruktúre ordinariátu 23 kňazov, v štruktúre EPS ich je osem. Spolu ordinariát obsadzoval miesto vojenského duchovných v misiách 48 krát, Ústredie EPS päťkrát. V súčasnosti je jeden vojenský duchovný v UNFICYP na Cypre vyslaný ordinariátom a jeden v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku, vyslaný Ústredím EPS.

Spracoval: Pavol Vitko, Foto: autor a EPS

2021, UNFICYP, Cyprus, Famagusta, príhovor voj. duch. por. Dominika Jágera počas slávnostného nástupu

M109A2 Egypt

Matka dnešných samohybných húfníc

Samohybné delostrelectvo má už viac ako 100 rokov. Prvým naozaj moderným prostriedkom tejto kategórie sa však stal až americký M109 počas studenej vojny. Ten sa stal vzorom aj pre sovietske vozidlá.

Myšlienka mobilného delostrelectva je takmer taká stará, ako artiléria sama. Už počas tridsaťročnej vojny sa začali používať ľahké kanóny ťahané koňmi, ktorých obsluha tiež jazdila na koňoch. Cieľom bolo vytvoriť delostrelecké jednotky, ktoré mohli rýchlo zasiahnuť na bojisku tam, kde to práve bolo potrebné.

Rozvoj pásových podvozkov počas prvej svetovej vojny umožnil veľký krok

vpred aj pre samohybné delostrelectvo. Na základe prvého britského tanku vznikol stroj Gun Carrier Mk. I. Ten mal prevážať delá kalibru 127 mm a 152 mm vpred cez rozbitý terén hneď po útoku. Zo zbrane sa však dalo strieľať aj vtedy, keď bola na tomto nosiči naložená, a tak sa Gun Carrier Mk. I stal prvým samohybným delom v histórii. Do konca vojny vyvinuli delo na pásovom podvozku aj Francúzi.

Kým prvá svetová vojna bola statická a väčšina bojov sa odohrávala medzi zákopmi, druhá svetová vojna priniesla veľké mechanizované ofenzívy vyžadujúce rýchle manévrovanie obrnených jednotiek. To, samozrejme, zvyšovalo nároky aj na mobilitu delostrelectva, ktoré malo útočné zväzy sprevádzať a poskytovať im palebnú podporu. Mobilita bola dôležitá aj pri obrane. Po vypálení vlastných sálv totiž hrozilo zameranie pozícií a odvetná paľba, preto musela byť artiléria pripravená rýchlo meniť stanovište.

Počas druhej svetovej vojny vyvinuli všetky hlavné zúčastnené štáty nespočetné množstvo typov, ktoré patria do kategórie samohybného delostrelectva. V drvinej väčšine mali hlavnú zbraň namontovanú v nadstavbe, ktorá bola zhora alebo aj zozadu otvorená. Pancier chránil obsluhu iba spredu a zboku. Nadstavba bola pevná, hlavná zbraň tak mala iba obmedzený stranový odmer.

Prvá naozaj moderná

V trende pokračoval vývoj aj po druhej svetovej vojne. V 50. rokoch vznikla

M109A5

dĺžka: 9,1 m
šírka: 3,15 m
výška: 3,25 m
hmotnosť: 27,5 t
výkon motora: 450 k
max. rýchlosť: 56 km/h
dojazd: 350 km
posádka: 4
hlavná zbraň: húfnica kalibru 155 mm
dostrel: 22 km

v USA na podvozku tanku M41 Walker Bulldog samohybná húfnica M44 kalibru 155 mm. Tá tiež mala hlavnú zbraň v jednoduchej hranatej nadstavbe s otvoreným stropom. Vozidlo malo viacero nedostatkov, a tak začala americká armáda už koncom 50. rokov rýchlo hľadať nástupcu. Výsledkom boli dve nové samohybné húfnice M108 a M109, ktoré vyvinuli spoločne a väčšinu konštrukčných prvkov mali rovnakú.

Oba stroje využívali podvozok transportérov M113 predĺžený o jedno pojazďové koleso. Korba mala jednoduché hranaté tvary, pričom boky a zadná strana boli kolmé. Zošíkmená (a preto odolnejšia proti ostreľovaniu) bola iba predná strana. V prednej časti korby bol na pravej strane uložený motor a vľavo sedel vodič. Vzadu bol bojový priestor, nad ktorým bola uložená veľká, celkom uzavretá a úplne otočná veža. To predstavovalo veľkú novinku oproti dovtedajším samohybným delám. Z veže otočnej o 360 stupňov mohla posádka viesť paľbu všetkými smermi, pričom nemenila polohu vozidla. Zároveň v nej bola chránená pred streľbou z ručných zbraní a črepinami. Veža mala tiež jednoduchú konštrukciu s rovnými stenami vzadu i na bokoch. Iba predná časť bola zaoblená.

Vozidlá sa líšili len kalibrom hlavnej zbrane. M108, ktoré zaradili do služby v roku 1962, malo húfnicu kalibru 105 mm. O rok neskôr vstúpili do služby aj stroje M109, vyzbrojené húfnicou kalibru 155 mm. Tie sa oproti ľahším M108 osvedčili viac a stali sa na dlhé roky základom delostreleckých jednotiek USA aj ich spojencov, kým M108 začali vyradovať zo služby už počas vietnamskej vojny a väčšinu z nich prestavali na M109.

Výroba M108 sa skončila už po roku, no M109 schádzali z liniek od roku

M109A6 Paladin

1962 do roku 1969. V roku 1974 ich výrobu obnovili, aby vyhoveľi požiadavkám na ďalšie kusy. Prvá verzia M109 niesla ešte krátku 155 mm húfnicu M126 s dĺžkou hlavne 23 kalibrov a dosť 14 600 metrov. Vzápätí ju od verzie M106A1 nahradila húfnica M185 s dĺžkou hlavne 39 kalibrov a dosť 18 100 metrov. Verzia M109A5 mala dosť zvýšený až na 22 km a s prídavným raketovým pohonom až na 30 km. Aj počet nesených granátov sa postupne zvyšoval z 28 na 36. Doplnkovú zbraň tvoril guľomet kalibru 12,7 mm na streche veže so zásobou 500 kusov munície.

Rozsiahla modernizácia

M109 zaradilo do výzbroje 37 štátov. Popri USA patrí k najväčším používateľom Južná Kórea, ktorá vyrobila v licencií až 1 040 kusov pod označením

K55. Okrem ich modernizácie však teraz má juhokórejská armáda aj novú vlastnú samohybnú húfnicu K9. Izrael kúpil 600 samohybných húfníc, ktoré prvýkrát nasadil v Jomkipurskej vojne a úspešne slúžia dodnes. K veľkým súčasným používateľom patria aj Grécko, Egypt, Taiwan či Saudská Arábia.

Väčšina európskych armád už M109 nahradila novšími vozidlami. Británia napríklad zaradila do výzbroje svoje samohybné húfnice AS-90, iné štáty používajú nemecké PzH 2000. V USA však pokusy o vyvinutie nových vozidiel tejto kategórie (programy XCM2001 Crusader a FCS) zlyhali. Preto americká armáda pristúpila k modernizácii existujúcich strojov a výsledkom bola verzia M109A6, ktorá už úplne patrí mimo obdobie studenej vojny. Lepší bol najmä kanón a systém riadenia paľby, ktorý zvýšil aj rýchlosť streľby a rýchlosť vyhľadávania a zameriavania cieľov. Zásoba munície stúpila na 39 granátov. Táto verzia dostala meno Paladin, čo je vôbec prvýkrát v histórii, dovtedy bolo vozidlo známe len ako M109. Najnovšou verziou je M109A7, ktorá dostala podvozok z bojového vozidla Bradley.

Počas studenej vojny predstavovali vozidlá M109 základný typ samohybného delostrelectva západných štátov. Ich význam však bol ešte väčší v tom, že sa stali vzorom pre vývoj všetkých ďalších podobných zbraní – a to nielen na Západe. Priamou reakciou na M109 bol zadanie Rady ministrov Sovietskeho zväzu z roku 1967 na vývoj podobného palebného prostriedku. Výsledkom bola 152 mm samohybná húfnica 2S3 Akacija, ktorá vstúpila do služby v roku 1971. V roku 1972 prišla do služby aj ľahšia samohybná húfnica kalibru 122 mm 2S1 Gvozdika.

Text: Miroslav Barič

M109A6 Paladin 2

A-10 trénovali na ceste

Americké letectvo nacvičovalo núdzové operačné schopnosti na štátnej ceste pri meste Alpena v Michigane. Pristátia a štarty z neupravenej verejnej cesty tam trénovali dva dvojmotorové turbovrtuľové transportné stroje C-146 patriace Veliteľstvu špeciálnych operácií a štyri bojové lietadlá A-10 z rezervných jednotiek Národnej gardy Michiganu.

Podobné operácie sa počas Studenej vojny nacvičovali v Európe a americké letectvo sa na tom podieľalo v rámci NATO. Vôbec po prvýkrát však také cvičenie prebehlo na území USA v mierových časoch. Cieľom bolo pripraviť sa na rýchle vyslanie na miesta, kde nie sú vhodné pristávacie plochy, napríklad v Afrike.

Text: Miroslav Barič

Kamikadze drony z Izraela

India objednala 120 nových izraelských bezpilotných prostriedkov Skystriker. Budú stáť 13,7 milióna dolárov a budú ich vyrábať v závode v Indii. Ide v podstate o veľmi tiché strely s plochou dráhou letu a vrtuľovým pohonom. Získali si aj prezývku kamikadze drony. Majú hmotnosť 35 kg, z toho 5 až 10 kg tvorí nálož. Skystriker má vytrvalosť vo vzduchu dve hodiny a môže operovať autonómne alebo je riadený operátorom na diaľku. Vypúšťa sa z katapultu namontovaného na vozidle. Ak nenájde vhodný cieľ, môže sa vrátiť na miesto vypustenia a pristáť na padáku, aby mohol byť použitý znova.

Skystriker od firmy Elbit je nástupcom podobných starších dronov Harop od firmy IAI. Aj tieto už India v minulosti nakúpila – v roku 2009 objednala 110 kusov a v roku 2018 ďalších 54.

Turecko obdarovalo Somálsko

Turecko darovalo Somálsku ďalších osem vozidiel Kirpi 2 MRAP. Už vlni darovalo dvanásť kusov týchto obrnencov, ktoré vyrába turecká firma BMC. Okrem toho Somálsko dostalo niekoľko desiatok neobrných vojenských vozidiel. Kirpi 2 používajú somálske špeciálne jednotky, ktoré vycvičili Turci.

Vozidlá zaujali aj Keňu, ktorá v susednom Somálsku už dlho nasadzuje mierové jednotky. Teraz pre ne objednala 118 vozidiel Kirpi 2. Okrem Turecka ich používa aj Tunisko, Líbya, Pakistan a Turkmenistan. Objednali ich tiež Katar a Kosovo.

Prvá verzia Kirpi vstúpila do služby v roku 2009. Mala 18 ton, uvezila trojčlennú posádku, sedem vojakov a tonu nákladu. Kirpi 2 vstúpil do služby v roku 2018. Má zlepšený podvozok, hmotnosť 20 ton, uvezie desať vojakov a dve tony nákladu. Môže niesť guľomet v diaľkovo ovládanej vežičke. Posádka ostala trojčlenná.

Austrália získa jadrové ponorky

USA, Británia a Austrália oznámili spoločný obranný pakt v Pacifiku, ktorý má byť proti váhou rastúcemu vplyvu Číny. Prvé dve krajiny poskytnú Austrálii technológie, ktoré jej vôbec po prvýkrát v histórii umožnia postaviť jadrové ponorky. Plánuje ich osem. Pakt nazvaný Aukus pokrýva aj ďalšie technológie ako je umelá inteligencia, strely s plochou dráhou letu či hypersonické rakety.

Táto dohoda nahnevala viacero krajín. Podľa Číny len zrýchli preteky v zbrojení. Francúzsko je pobúrené, lebo Austrália uzavretím dohody s USA a Britániou o ponorkách jednostranne vypovedala dohodu, ktorú predtým uzavrela s Parížom. Podľa nej malo Francúzsko Austrálii dodať dvanásť ponoriek s konvenčným pohonom za 66 miliárd dolárov. Francúzsky priemysel tak prišiel o významnú zákazku. Do tretice sa ozval susedný Nový Zéland. Ten zakazuje vstup do svojich vôd jadrovým ponorkám všeobecne a bude to platiť aj pre austrálske.

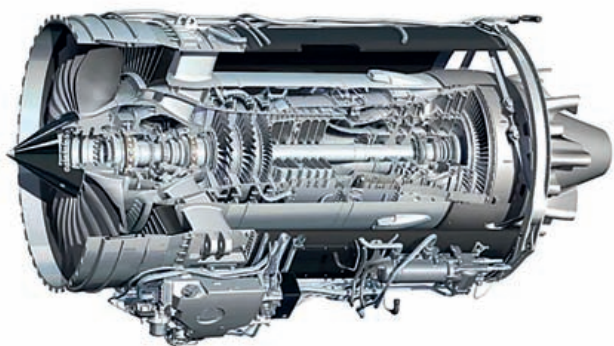
Bezpilotný MiG-19

Americké letectvo už od konca druhej svetovej vojny využíva vyradené staršie modely stíhačiek ako cvičné ciele. Stroje s diaľkovým ovládaním predstavujú realistické terče pri skúškach nových rakiet, ale aj pri nácviku vzdušného boja. Po vyčerpaní zásob bezpilotných QF-4 Phantom sa od roku 2013 na tento účel upravujú staré verzie QF-16.

Podobne postupovala aj Čína, ktorá na cvičné terče upravila napríklad staré stíhačky F-16. Najnovšie však vyvinula bezpilotné stroje s iným účelom. Základom je Shenyang J-6, čo je čínska verzia prvej sérievej nadzvukovej stíhačky na svete MiG-19. Vo verzii J-6W nesie namiesto pilota pol tony výbušnín. Stroje sú určené ako drony na potlačenie protivzdušnej obrany protivníka. Ich masový útok má zahltiť a vyradiť nepriateľské radary, poprípade aj rakety zem-vzduch. Sústreďenie J-6W zaznamenali na základniach na pobreží neďaleko Taiwanu.

Nové motory pre B-52

Najstaršie americké bombardéry dostanú prvýkrát od začiatku svojej kariéry nové motory. Stroje B-52H doteraz používajú pohonné jednotky TF33. Tie boli rozšírené aj na civilných lietadlách ako Boeing 707 a DC-8, no dnes ich okrem B-52 majú už len lietadlá E-3 AWACS. Preto sa americké letectvo namiesto ich ďalšej modernizácie rozhodlo pre náhradu celkom novým typom motorov. Voľba padla na Rolls-Royce F130, čo je vojenská verzia motorov BR700. Tých sa od roku 1995 vyrobilo viac ako 3 700 a používajú sa najmä na dvojmotorových business jetoch.

B-52 ich bude potrebovať osem a každý zo 76 bombardérov Stratofortress v americkej výzbroji ich postupne dostane do roku 2038. Cena jedného motora je asi 4,3 milióna dolárov a letectvo ich kúpi spolu 650, z toho 42 náhradných. Hmotnosť F130 je dve tony, čiže rovnaká ako pri starších TF33. B-52 s nimi budú slúžiť aj po roku 2060, čo je viac ako sto rokov od zaradenia do výzbroje.

Zima 1944 – 1945, rumunskí mínometníci v slovenských horách

Červená hladina Hrona

„Dolu Hronom plávali ľadové kryhy a pomedzi ne skrvavené telá mojich vojnových kamarátov,“ spomenul si v roku 2008 na svoj najťažší zážitok z bojov o Slovensko Ioan Fagarasan, plukovník vo výslužbe. Aj on sa spolu s 240-tisícovou Rumunskou kráľovskou armádou od Vianoc 1944 podieľal na oslobodzovaní našej krajiny.

Aj napriek tomu, že Rumunsko je republika, jeho kráľovská história má silnú tradíciu. No a keď 8. novembra generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák prijal v priestoroch rezortu rumunského princa Radua, manžela kráľovnej Margaréty, najstaršej dcéry posledného rumunského monarchu Michala I., stretnutie predchádzalo spoločnej návšteve Ústredného vojenského cintorína Rumunskej kráľovskej armády vo Zvolene. Popri Červenej armáde a 1. čs. armádnom zbore Rumuni oslobodili približne jednu tretinu nášho územia a asi 13-tisíc ich padlo. Prvým rumunským vojenským útvarom, ktorý sa prebojoval na územie Slovenska, sa stal 90. peší pluk, ktorý 18. decembra 1944 vstúpil do obce Buzica. Hlavné zoskupenie rumunských vojsk prekročilo hranice Slovenska v priestore južne od Lučenca na čiare Trenč a Kalonda na Druhý sviatok vianočný, 26. decembra 1944.

Vetvička muškátu

Súhrnné štatistiky a čísla vypovedajú veľa, ale samy osebe nehovoria o príbehoch, o strádani a utrpení, ale aj

o radosti, víťazstve a vďačnosti. Ioan Fagarasan patril k tým, ktorí mali šťastie. Bojoval, prežil – a dožil sa aj uznania.

„Takmer som neveril vlastným ušiam, keď som po prelome tisícročia začul výzvu vtedajšieho veľvyslanca Slovenska v Rumunsku Jána Šotha. Prostredníctvom televízie oslovil vojenských vyslúžilcov, ktorí bojovali aj o Žarnovicu, aby sa prihlásili,“ obzrel sa do minulosti pri našom stretnutí pán Fagarasan, plukovník so stále elegantne pristri-

nutými fúzikmi a iskrou v oku. Výzvu iniciovalo vtedajšie vedenie mesta a on o Žarnovicu naozaj bojoval: „Keď sme sa zo Štiavnických vrchov s ťažkými stratami prebojovali nad mesto, bol som spojárom v prvej línii. Pod nami tiekol v hlbkej doline Hron. Na náprotivných kopcoch vyčkávali opevnení Nemci. Boje o prekročenie rieky boli kruté, voda tiekla červená.“

Žarnovicu po päťdňových bojoch oslobodili 29. marca 1945 jednotky 19. pechotnej divízie 7. armádného zboru 1. rumunskej armády a jej súčasťou bol 19. spojovací prápor vrátane roty rádiového spojenia, ktorej príslušníkom bol aj Ioan Fagarasan. Keď mu po rokoch došiel zo Žarnovice dotazník, v ktorom mal uviesť aj mená tamjších obyvateľov, na ktorých si pamätá, reagoval ihneď. „Akoby som mohol zabudnúť na rodiny Martina Cvangu a Anny Paceltovej. Dohovoriť sme sa nevedeli, ale na privítanie mi najskôr spoza okna symbolicky odlomili konárik z muškátu. Bol som na dne so silami. Oni ma vo svojich rodinách niekoľko dní stravovali, oprali mi veci, dali mi trošku oddychnúť. Keď som odchádzal, objímali ma na rozlúč-

2008, plk. Ioan Fagarasan, Bukurešť

ku, aby som sa dožil konca vojny," zaleskli sa slzy v očiach starého muža.

Vlnený plášť za Slovensko

Pravdaže, príbehov rumunských vojakov pri oslobodzovaní našej krajiny by boli tisíce, no počas bývalého režimu sa o nich skoro vôbec nehovorilo, ani sa takmer nezaznamenávali. Prečo? Najmä po roku 1968 preto, lebo Rumunsko sa odmietlo podieľať na vojenskej okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy. Niekoľko ich však napriek tomu zostalo. Napríklad v roku 2002 nám generálporučik v. v. Teodor Halic vysvetľoval, že k najvyššiemu rumunskému vojenskému vyznaniu, ktorým je Rad Mihala Viteazula (Chrabrého), patrí okrem kríža so stužkou na saku aj dlhý biely vlnený plášť bez rukávov so sponou. Vtedy ho podľa jeho slov vlastnilo len 150 Rumunov. No a generál Halic ho získal za bojovú činnosť práve pri oslobodzovaní Slovenska: „Keď sme sa nemohli prebiť cez nemeckú obrannú líniu, veliteľia ma ako mladého dôstojníka rozviedky vyslali s mojimi chlapcami do tyla nepriateľa. Cez frontovú líniu sme prešli pri Lukavici neďaleko Žarnovice. Pomáhal nám miestny lesník. Dostali sme sa až štrnásť kilometrov za front.“ Po dôkladnej príprave sa im podarilo zničiť nemecký telekomunikačný uzol, čo pomohlo posunu frontu. „O sedem dní sa mi podarilo opäť nadviazať spojenie s našimi postupujúcimi jednotkami,“ opísal splnenie jednej zo svojich najdôležitejších úloh.

„Bol som šťastný, keď sa mi v roku 1995 podarilo dostať na Slovensko, najmä do Zvolena na cintorín rumunskej armády, kde sú pochované tisíce rumunských vojakov. Leží tam i môj veliteľ družstva,“ sklonil hlavu pri tarche spomienky Dumitru Penciu, štvorhviezdičkový generál v. v., ďalší z rumunských bojovníkov, ktorí oslobodzovali Slovensko. Bol vtedy poddôstojník – radista. „Pre všetkých rumunských vojakov z druhej svetovej vojny, ktorí bojovali na Slovensku, je cťou, že na na-

2008, Žarnovica

ších kamarátov nezabúdate,“ zdôraznil ďalší štvorhviezdičkový generál v. v. Marin Badea Dragnea, v roku 2002 predseda rumunskej Národnej asociácie veteránov. Aj on bojoval u nás. Slovensko oslobodzoval ako podporučík pechoty.

Čestný občan

„Na mestskom zastupiteľstve 25. apríla 2005 vtedajšie zastupiteľstvo pánovi Fagarasanovi z obce Sebeš, z komúny Harseni a župy Brašov, udelilo čestné občianstvo,“ povedala viceprimátorka Žarnovice Alena Kazimírová, ktorá sa s ním stretla aj osobne. Prvýkrát navštívil mesto v januári 2006 pri príležitosti 61. výročia vypálenia obcí Ostrý Grúň a Kľak. „Keď som po 61 rokoch videl z kopcov nad Žarnovicou opäť do údolia Hrona, plakal som dojatím,“ priznal plukovník Fagarasan. O rok nato pricesitoval opäť. „Pri svojej návšteve navrhol vedeniu mesta, aby bol rumunským hrdinom, ktorí padli počas oslobodzovania Žarnovice, vybudovaný pamätník.“ Stalo sa tak expresne rýchlo. Odhalili ho 13. novembra 2008 a odhalené boli aj pamätné tabule na pamiatku občanom Žarnovice, partizánom a vojakom, ktorí zahynuli počas druhej svetovej vojny. „Osobne však už pamätník nevidel, lebo v tom období ochorel a aj zomrel. No a tiež sa chcel veľmi veľmi stretnúť s Aničkou Paceltovou,“ dodala A. Kazi-

mírová. „Ani neviem, či sa jej chcel iba poďakovať alebo si ju za tých pár dní tak obľúbil, ale keď sa nám ju konečne podarilo vypátrať, už prísť nevládal...“

Nezabúdanie

Rumunských vojakov, ktorí sa od Vianoc 1944 podieľali na oslobodzovaní tretiny nášho územia, padlo do konca vojny približne 13-tisíc. „Na našom území je pochovaných 10 435 vojakov rumunskej armády. Z nich ich má na Ústrednom vojenskom cintoríne Rumunskej kráľovskej armády vo Zvolene miesto posledného odpočinku až 10 384,“ spresnil riaditeľ Vojenského historického ústavu plukovník Miloslav Čaplovič. Vo Zvolene sú pochovaní aj rumunskí vojaci, ktorí padli v boji o Žarnovicu a najskôr mali svoje hroby pri tamojšej kaplnke neďaleko Hrona. Ďalších 36 rumunských vojakov má svoje hroby na cintoríne v Starej Turej a 15 ich spolubojovníkov na cintoríne v Trenčianskej Tepelji.

2006, Žarnovica

„Slovensko na historickú pomoc Rumunskej kráľovskej armády nezabúda, česť pamiatke jej bojovníkov,“ zdôraznil 8. novembra pri stretnutí s rumunskými hosťami generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák. Jeho poďakovanie patrilo aj plukovníkovi Ioanovi Fagarasanovi, čestnému občanovi mesta Žarnovica, ktorý si pri svojej poslednej rozlúčke so „svojím“ mestom zobral symbolicky na pamiatku aj vodu z rieky Hron.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, Jakub Neubauer, autor, VHÚ

2021, Princ Radu Duda a Peter Kozák, Bratislava

2021, Ústredný vojenský cintorín Rumunskej kráľovskej armády, Zvolen

Jubileum Vojenskej polície

Príslušníci Vojenskej polície s vedením rezortu obrany, velením ozbrojených síl a predstaviteľmi mimorezortných bezpečnostných zložiek 4. novembra v priestoroch Posádkového klubu Trenčín slávnostným zhromaždením oslávili 30. výročie vzniku Vojenskej polície. Pripomenuli si najvýznamnejšie milníky jej vývoja a tiež nové výzvy. „Tridsaťročná existencia Vojenskej polície zanecháva pocit dobre vykonanej práce,“ zhodnotil riaditeľ Vojenskej polície plk. Valentin Cebo. Minister obrany Jaroslav Nad' zablahoželel príslušníkom Vojenskej polície a vyzdvihol ich odbornú pripravenosť, profesionalitu, zdatnosť a odhodlanosť. Pri príležitosti 30. výročia minister obrany a riaditeľ VP pokrstili publikáciu Dejiny a súčasnosť Vojenskej polície. Súčasťou slávnostného zhromaždenia bolo udelenie medailí ministra obrany SR, náčelníka Generálneho štábu OS SR a riaditeľa Vojenskej polície.

Valiant Štefánik v Lotyšsku

Výročie vyhlásenia samostatného štátu Čechov a Slovákov sa príslušníci slovenského kontingentu v operácii NATO Predsunutá prítomnosť (eFP) v Lotyšsku rozhodli osláviť výcvikom a ukázkovými streľbami zo 155 mm samohybných kanónových húfníc ZUZANA.

Delostrelecké cvičenie Valiant Štefánik vyvrcholilo celodennými medzinárodnými streľbami. Hostia si mohli pozrieť činnosť delostreleckej batérie, miesto riadenia paľby a skupiny koordinácie palebnej podpory, zaujatie palebných postavení, plnenie palebnej úlohy a opustenie palebného postavenia so zadymením. Ďalej bola na programe ukážka spôsobilosti priamej streľby samohybných kanónových húfníc. Podujatie prišiel podporiť aj veľvyslanec SR v Lotyšsku Ladislav Babčan. Pôvodné ZUZANA v eFP striedajú novozavedené samohybné húfnice ZUZANA 2.

■ Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko sa zúčastnil na zasadnutí Vojenského výboru EÚ (EUMC) vo formáte náčelníkov generálnych štábov členských štátov. Diskutovali o príprave návrhu Strategického kompasu so zameraním na oblasť krízového manažmentu a na implementáciu vojenskej expertízy.

■ Hlavný lekár OS SR brigádny generál Roman Jantoš navštívil nemeckých kolegov v Koblenzi. Stretol sa s veliteľom zdravotníckej služby Bundeswehru genpor. Ulrichom Baumgärtnerom a oboznámil sa so štruktúrou a úlohami nemeckej zdravotníckej služby. Na pôde Medzinárodného zdravotníckeho koordináčného centra / Európskeho zdravotníckeho veliteľstva (MMCC/EMC) ho privítal veliteľ brig. gen. Dr. Stephan Kowitz. Témou rokovania bola možnosť vyslania príslušníka Ozbrojených síl SR do MMCC/EMC od roku 2022.

■ Pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov si veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach s primátorom Trenčína Richardom Rybníkom, členmi Klubu generálov SR, vojnových veteránov, Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a ďalšími hosťami položením vencov uctili obeť prvej svetovej vojny na vojnovom cintoríne v Trenčíne - Kubrej.

■ 11. novembra sa na vojenskom cintoríne v Nitre - Mlynárčiach konal pietny akt pri príležitosti 103. výročia ukončenia prvej svetovej vojny a Dňa vojnových veteránov.

■ Predstavitelia ministerstva obrany a velenia Ozbrojených síl SR sa na Ústrednom vojenskom cintoríne Rumunskej kráľovskej armády vo Zvolene zúčastnili na spomienkovom podujatí na rumunských vojakov, ktorí sa v rokoch 1944 - 1945 podieľali na oslobodení Slovenska.

■ Po splnení úloh v zahraničných misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu sa vrátilo na Slovensko 236 príslušníkov Ozbrojených síl SR. V priestoroch Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin ich privítal štátny tajomník Marian Majer, generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák a velenie ozbrojených síl.

■ Veliteľ slovenských Síl pre špeciálne operácie OS SR brigádny generál Branislav Benka počas konferencie Global SOF Symposium vo Varšave prevzal od poľského ministra obrany medailu za dlhoročnú a príkladnú bilaterálnu spoluprácu.

■ Generálny duchovný Ústredia ekumenickej pastoračnej služby OS SR a OZ SR plk. Viktor Sabo 12. novembra navštívil veliteľstvo vzdušných síl vo Zvolene. Prijal ho zástupca veliteľa vzdušných síl brigádny generál Ladislav Dohun.

■ V rámci spolupráce Katedry vojenskej taktiky a operačného umenia Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika a Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania v Martine absolvovali kadeti 5. ročníka odbornosti G10 kurz strelcov operátorov. Teoretická a praktická príprava vyvrcholila odbornou prípravou v priestoroch CV Lešť, kde sa zúčastnili na bojových streľbách z BVP-2. Osvojili si tiež obsluhu 122 mm húfnice D-30A.

■ V Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin sa skončil kurz strelcov operátorov BVP-1 a BVP-2. Začal sa 25. októbra a nastúpilo doň 22 frekventantov.

Nie je EMO ako EMO

Príslušníci Gemersko-malohontského práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany 1. mechanizovanej brigády Pozemných síl OS SR sa zúčastnili na súčinnosti cvičení EMO 2021 s atómovou elektrárnou Mochovce a jednotkami Integrovaného záchranného systému SR. Cvičenie preverilo postup a koordináciu v prípade havárie v jadrovom zariadení Slovenských elektrární, a. s. – Atómová elektrárňa Mochovce. Príslušníci práporu rchbo plnili pod velením mjr. Romana Sustrieka najmä úlohy na mieste dekontaminácie v Tekovských Lužanoch.

Text a foto: pplk. v zál. Peter Sobek

Vojenský historický ústav Bratislava

Vojenský historický ústav (VHÚ) je vedecko-výskumné, archívne a múzejné zariadenie Ministerstva obrany SR pre oblasť vojenskej histórie. Bol zriadený rozkazom ministra obrany SR č. 27 z 26. apríla 1994 s účinnosťou od 1. mája 1994.

VHÚ zabezpečuje rozvoj slovenskej vojenskej historickej vedy v súlade so štátnou politikou a koncepciou rozvoja vojenskej vedy. V súlade so zákonom o archívoch a registratúrach a príslušnými predpismi Ministerstva vnútra SR plní úlohy vojenského archívnictva. Na uchovávanie a ochranu predmetov kultúrnej hodnoty a celého kultúrneho dedičstva SR pôsobí v oblasti vojenského múzejníctva podľa zákona o múzeách a o galériách a ochrane predmetov kultúrnej hodnoty. Prostredníctvom špecializovanej vedeckej knižnice rozširuje, uchováva a poskytuje knižničné služby. Vedecké poznatky z výskumnej činnosti sprostredkuje rôznym subjektom v rámci rezortu obrany aj mimo neho. Vykonáva všestrannú starostlivosť o kultúrne pamiatky v jeho správe

v súlade so zákonom o ochrane pamiatkového fondu a o ochrane vojnových hrobov.

Popis znaku

Znak VHÚ má oválny tvar, v strede je umiestnený blatníkový zlatý (žltý) meč charakterizujúci príslušnosť k rezortu obrany so štátnym znakom SR, ktorý zvyrazňuje celoštátnu pôsobnosť ústavu v oblasti vojenskej histórie. Meč je ovenčený zlatými (žltými) vavrínovými ratolesťami. Symbolizujú mierový charakter pracoviska, v dolnej časti vyrastajú zo zvitku, ktorý je symbolom uchovávania, spracovávaní a odovzdávania poznatkov o vojenskej histórii. V hornej časti zlatej (žltej) obruby s čiernym lemom je v kruhospise názov VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV. V dolnej časti na pravej a ľavej strane dovnútra preloženej obruby je názov posádky BRATISLAVA. Oba texty sú zobrazené zlatým (žltým) majuskulným písmom.

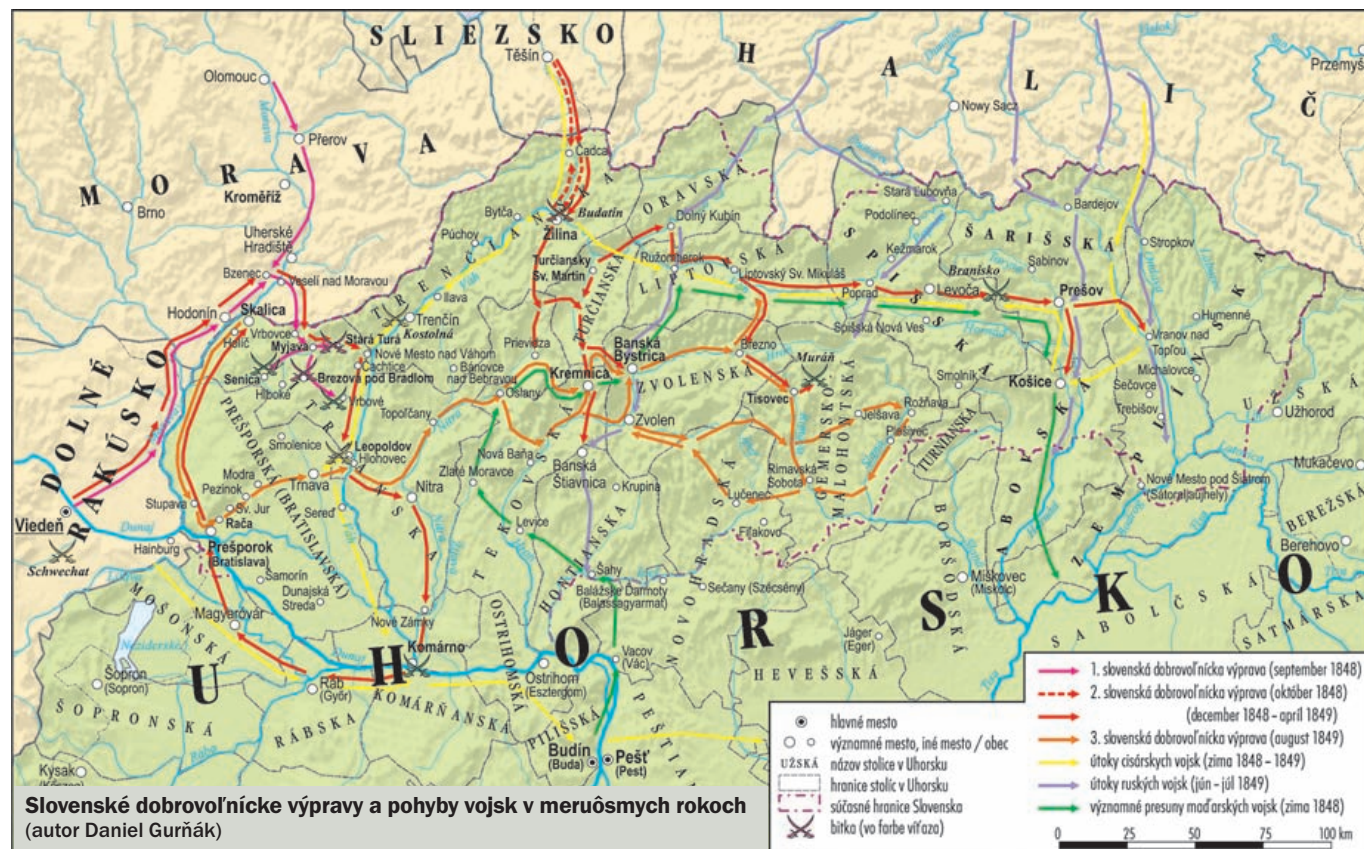
Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Začiatky druhej dobrovoľníckej výpravy a bitky pri Budatíne

Manifestom z 20. októbra 1848 nový panovník František Jozef I. prisľúbil riešiť otázku národnej rovnoprávnosti a zachovať konštitučný režim.

Slovenskí predstavitelia národného hnutia sa po rokovaní s báňom Josipom Jelačičom a predstaviteľmi velenia cisárskej armády rozhodli zorganizovať novú ozbrojenú výpravu. V historiografii sa podľa ročného obdobia konania označuje aj ako zimná dobrovoľnícka výprava. Povolenie od hlavného veliteľa cisárskych vojsk maršala Alfreda Windischgrätza dostali pod podmienkou, že slovenské dobrovoľnícke jednotky budú podriadené rakúskemu veleniu cisárskej armády.

Dva prúdy

Druhá výprava slovenských dobrovoľníkov, ktorá sa konala od 26. novembra 1848 do 30. apríla 1849, sa členila na dva prúdy. Skupina prvého prúdu sa sformovala na Morave. Pod vojenským velením Bedřicha Bloudka a za účasti Ludovíta Štúra a Jozefa Hurbana sa vydala z Tešína k hraniciam Slovenska. Podľa plánu mal Bloudkov zbor pôsobiť najmä na území severných častí stredného a východného Slovenska.

Druhý prúd pod velením Bernarda Janečka a politickým vedením Milana Miloslava Hodžu bol v podriadenosti cisárskeho podmaršala Baltazára Šimuniča. Táto skupina dobrovoľníkov sa

Hlavný veliteľ cisárskych vojsk maršal Alfred Windischgrätz

sformovala na Myjavsku a potom operovala na západnom a juhozápadnom Slovensku.

Nástup Bloudkovho zboru

Slovenskí dobrovoľníci prvého Bloudkovho prúdu v sile 4 peších stotín, polšvadrony ľahkej jazdy a niekoľkých diel podliehali spolu s ďalšími cisárskymi jednotkami veleniu cisárskeho podplukovníka Karla Frischeisena, neskôr generálmajora Christiana Götza. Náčelníkom štábu tohto zoskupenia bol major poľského pôvodu Henrik Lewartowski, ktorý sa neskôr stal veliteľom tretej, letnej výpravy slovenských dobrovoľníkov.

Na slovenské územie Bloudkov dobrovoľnícky zbor vstúpil 4. decembra 1848 cez Jablunkovský priesmyk a odtiaľ spolu s cisárskymi stotínami postupoval na Čadcu, Kysucké Nové Mesto a Žilinu bez toho, aby narazili na odpor. Prvé bojové stretnutie s uhorskými vlastibranecskými (honvédske) silami sa odohralo pri Budatíne.

V okolí Žiliny a Budatína sa v tom čase sústredilo honvédske vojsko,

uhorské (maďarské) národné gardy, do ktorých boli odvedení aj Slováci, ako aj oddiely maďarských dobrovoľníkov, a to dovedna v sile okolo 2 600 mužov. Čakali na posily, s ktorými mali podľa pôvodného plánu brániť prístup k stredoslovenským banským mestám zo severu a podniknúť útok na prichádzajúci Frischeisenov zbor.

Bitka pri Budatíne

Cisárski vojaci a slovenskí dobrovoľníci 11. decembra 1848 prekročili priesmyk pred Brodnom a pri Budatíne narazili na predsunutú stráž nepriateľa ukrytú za zásekmi a priekopami. V dôsledku frontálneho útoku však strážne jednotky ustúpili. Do rozvíjajúcej sa bitky sa zapojili honvédske delá umiestnené na kopci nad Budatínom a útočiacu cisársku pechotu a jazdu prekvapila a zaskočila aj paľba ďalších štyroch diel, ktoré sa nachádzali pri moste cez Váh. Zvratom v nepriaznivej situácii zboru sa stala aktivita slovenských dobrovoľníkov.

Tri stotiny slovenských dobrovoľníkov pod Bloudkovým velením obišli pravé krídlo protivníka, a podporované stotinou cisárskeho vojska, ohrozili jeho pozície strelbou z tyla. Nečakaný útok prinútil honvédov a gardistov na ústup. Načas sa uchytili v Budatíne, kde sa húževnato bránili v čakývskom kaštieli, ale sústredená strelba a razantný útok dobrovoľníkov ich z obce vytlačili, takže ustúpili za Váh. Zásluhu na tom mala aj pražská stotina vedená Františkom Zachom, ktorá podporila Bloudkov obchvatný oddiel.

Slabý dôraz cisárskych a slovenských stotín pri prenasledovaní nepriateľa spôsobil, že honvédom a gardistom sa podarilo pri ústupe strhnúť most cez Váh a zaujať bojové pozície na druhom brehu. Bitka potom prerástla do vzájomného ostreľovania sa ponad rieku bez výraznejšieho účinku. Uhorské jednotky sa z obavy pred ďalším útokom stiahli k Predmieru, no cisárske a slovenské jednotky už nezaútočili.

Nečakaný ústup

Podplukovník Frischeisen síce ocenil odvahu a úspech slovenských dobrovoľníkov, no nariadil ústup až za moravské hranice, a to napriek nesúhlasu a protestom slovenských vodcov. Zdôvodňoval to vyčerpaním cisárskeho vojska, zlým zásobovaním, nedostatkom diel a nebezpečenstvom možného odrezania od zázemia.

Hlavnú zásluhu na víťaznej bitke pri Budatíne 11. decembra 1848 mali slovenskí dobrovoľníci, a nemohli za to, že tento úspech sa náležite nezúročil. Pod velením skúseného Bedřicha Bloudka sa v bojovom nasadení dobrovoľníkov opäť uplatnila ľudová taktika známa už zo septembrovej výpravy. Vďaka víťazstvu pri Budatíne stúpol aj rešpekt slovenských dobrovoľníkov vo velení cisárskej armády.

Pod velením generála

Väčšie úspechy dosiahla výprava po opätovnom nástupe hneď začiatkom roka 1849 pod velením generálmajora Götza. Zostavu cisárskeho zboru posilnilo niekoľko delostrelectvo, ale aj dva prápory pravidelného vojska. Bloudkom vedení dobrovoľníci mali vtedy okolo 200 mužov, no počas ich neskoršieho nasadenia na území Slovenska tento počet vzrástol.

Úlohou generála Götza bolo čo najrýchlejšie napredovať a nadviazať spojenie s podmaršalom Šimuničom, ktorý vtedy smeroval k Trenčínu. Po obsadení Považia sa mal Götz presunúť do Turca a Liptova a po zriadení domobrany v tamjších stolicach postúpiť k banským mestám. Tento plán bolo však počas výpravy v dôsledku viacerých okolností potrebné modifikovať. Jednotky generála Götza prekročili moravsko-slovenské hranice 31. decembra 1848 a cez Kysuce postupovali k Žiline, kde sa podľa získaných správ sústreďovali hlavné nepriateľské sily. Čo do počtu mužov mali uhorské jednotky honvédov a gardy približne rovnakú silu ako pri predchádzajúcom bojovom strete v decembri, tentoraz disponovali však väčším počtom diel.

František Zach patril k najschopnejším dobrovoľníckym veliteľom

Budatín po druhý raz

Bitka sa opäť odohrala pri Budatíne. Podľa plánu, ktorý bol vypracovaný na vojenskej porade 1. januára 1849 večer, Bloudek s oddielmi dobrovoľníkov spolu s dvomi stotinami 55. (Bianchiho) pešieho pluku mali uskutočniť obchvat nepriateľa a cez Radolu, Lopušnú a Brodno preniknúť do tyla uhorských jednotiek. Jadro cisárskeho zboru začalo 2. januára 1849 boj proti honvédom a gardistom pri brodnianskom priesmyku.

Medzitým Bloudek, podľa dohodnutého plánu, ktorý však musel počas bitky prispôbovať vývoju situácie, uskutočnil so slovenskými oddielmi obchvat a z kopca nad Budatínom zaútočil na honvédov. Tí spočiatku kládli tuhý odpor, onedlho však ustúpili cez most do Žiliny. Dobrovoľníkom sa podarilo zaistiť most a prechod dvoch stotín pravidelného vojska na druhý breh Váhu, kde zabezpečili predmostie pre hlavné cisárske sily. Generál Götz po ústupe honvédov obsadil Žilinu, a hoci ako profesionálny vojak mal isté výhrady proti spôsobu boja slovenských dobrovoľníkov, oceňoval ich odvahu a bojový výkon.

Klady a negatíva

Druhá bitka pri Budatíne 2. januára 1849 pozdvihla sebavedomie slovenských dobrovoľníkov a ich veliteľov. Ako sa vyjadril stotník (kapitán) František Zach, úspech dosiahli najmä vďaka útočnému ponímaniu boja. Dobrovoľníci a najmä politickí a vojenski vodcovia výpravy však negatívne pociťovali národnostnú ľahostajnosť miestneho slovenského obyvateľstva, čo sa prejavilo aj v tom, že ani po výzvach Ľudovíta Štúra a Jozefa Miloslava Hurbana na ľudovom zhromaždení konanom 4. januára 1849 na námestí v Žiline sa do radov dobrovoľníkov nikto neprihlásil. Negatívnu úlohu zaiste zohrávala aj skutočnosť, že velitelia cisárskeho vojska mali k slovenským národným snahám a ambíciám značne rezervovaný postoj.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Bojová scéna zo súdobého znázornenia prvej bitky pri Budatíne 11. decembra 1848

Pripravenosť ľudí s človečnosťou

„Spojiť pripravenosť s človečnosťou – a urobiť niečo nad rámec svojich povinností,“ týmito slovami charakterizoval minister obrany Jaroslav Nad' úsilie, guráž a profesionalitu ocenených v rámci 24. ročníka ankety Vojenský čin roka.

Slávnostné vyhlásenie výsledkov sa uskutočnilo 5. novembra v reprezentačných priestoroch Zimnej jazdiarne Bratislavského hradu a 11. novembra ho vysielala aj televízia.

Laureáti a nominovaní vnímali potlesk od ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Ivana Korčoka, štátneho tajomníka MO SR Mariana Majera, generálneho tajomníka Služobného úradu MO SR Petra Kozáka, náčelníka GŠ OS generála Daniela Zmeku, predsedu výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Juraja Krúpu, svoj hlas do ankety zaslala aj prezidentka a hlavná veliteľka OS SR Zuzana Čaputová.

Pomoc verejnosti

Rotný Radoslav Roganský slúžil v ozbrojených silách od roku 2003 a mal vôľu, energiu aj schopnosť slúžiť naďalej. Otca dospievajúceho syna a školopovinnej dcéry však zaskočilo to, čo by nechcel zažiť nikto z nás. „Manžel je, bohužiaľ, vinou vážneho onkologického ochore-

nia už mimo činnnej služby, u mňa bol našťastie nádor nezhubný,“ spomenula Katarína Roganská a dodala, že máločo vlialo jej mužovi toľko sily, ako návšteva kolegov z 1. protiletadlovej raketovej skupiny. „Keď sme ich videli prichádzať k nám do domu vo Vinodole pri Nitre, mysleli sme si, že prichádza nejaká kontrola. Bol to stres. Keď vysvitlo, že prišli Radka pozrieť, nehladiac na finančnú zbierku, ktorú pre neho zorganizovali, rozplakala som sa od dojatia. No a manžel pookrial tak, ako už dávno nie.“ Pani Roganská nevedela, ako sa im môže viac poďakovať, preto napísala list prezidentke a ministrovi obrany. „O ankete Vojenský čin roka som vôbec netušila, ale môj list napokon posunuli na hlasovanie nomináčnej komisii. Som šťastná, že to takto dopadlo.“ Cenu aj za kolegov prevzali kapitáni Ladislav Parma a Viktor Frančiak. Nomináciu získal tiež strieborný darca krvi nadrotmajster Roland Hulan zo Spoločného operačného veli-

teľstva v Banskej Bystrici za dvanásťnásobnú obetavú službu pri celoplošnom testovaní na Covid-19 v obci Orešany pri Topoľčanoch, vrátane okamžitej pomoci žene, ktorá nečakane skolabovala. Nominovaná bola aj civilná zamestnankyňa Adriana Toropilová z 21. mechanizovaného práporu Trebišov, rovnako za mimoriadne aktívne plnenie úloh počas celoplošného testovania, vrátane pôsobenia v marginalizovaných skupinách.

Služba vlasti

Táto kategória, ktorej vznik inicioval generál Daniel Zmeko, mala premiéru len vlani. Tento rok sa jej laureátom stal rotmajster Radek Belan zo Základnej výcviku a mobilizačného doplnovania Martin za dlhoročný profesionálny prístup a motiváciu vojakov, ktorých pripravuje v rámci základného vojenského výcviku. „Bol dobrým učiteľom,

učil nás prakticky, nechcel od nás počuť poučky, ale aby sme im porozumeli a vedeli ich vysvetliť. Najlepší bol v taktike. Keď sa nám výcvik končil, posledný deň si zavolať celú čatu na chodbu, kde sme sa veľmi dlho rozprávali. Nakoniec sme sa mu celá čata so slzami v očiach poďakovali..." napísala o ňom v nomináčnom liste vojačka Sarah Šajbanová.

Nominovaný bol aj nadrotmajster Rastislav Skubeň zo zvolenskej 2. brigády vzdušných síl za profesionalitu a aktivity v amatérskom športe. Hoci mal v bežeckých pretekoch šancu na medailové umiestnenie, keď jeden z pretekárov upadol do bezvedomia, okamžite sa pri ňom zastavil a poskytol mu prvú pomoc. Má za sebou 64 bezpríspevkových darcovstiev krvi. Slobodník Tomáš Pehanič z 22. mechanizovaného práporu Michalovce je tiež profesionál a keď pomáhal v boji proti covidu vo svidníckej nemocnici, pohotovo vystriedal vyčerpanú lekárku pri resuscitácii pacientky, takže ju spoločne oživil a zachránil jej život.

Priateľ armády

V tejto kategórii sú oceňovaní ľudia, ktorí v rezorte nepracujú, no prispievajú k budovaniu civilno-vojenských vzťahov, podporujú pozitívne poslanstvo o ozbrojených silách alebo prispievajú k povedomiu o vojenskej histórii. Laureátom sa stal Richard Koky zo Svitú. Ako expert národného projektu Zdravé komunity, ktorý pracuje v štátnej príspevkovej organizácii ministerstva zdravotníctva Zdravé regióny, spolupracoval s vojakmi v boji proti Covid-19 aj v marginalizovaných osadách. Ako Róm mal medzi tamojšími obyvateľ-

mi dôveru a ako bývalý profesionálny vojak a rotmajster v zálohe rozumie tiež vojenským postupom. Vínou bežnej jesennej virózy, no aj pre úmrtie na covid v rodine sa na galavečere zúčastniť nemohol, ale prostredníctvom šéfredaktora časopisu Obrana a navrhovateľa jeho nominácie Pavla Vitka všetkým odkázal: „Mám za sebou prvé aj druhé očkovanie a teším sa na tretie. Prosím, dajte sa očkovať.“

V tejto kategórii si vyslúžilo nomináciu bratislavské Občianske združenie Bunkre, ktoré od roku 2010 získava v okolí hlavného mesta informácie o bunkroch a vojenských kavernách z prvej svetovej vojny, pričom niektoré z nich sprístupnilo verejnosti. Nominovaní boli tiež učiteľka Slávka Čorejová a policajt Radoslav Sivčô z Prešova, ktorí sa popri vojakoch ako dobrovoľníci zapojili do operácie Spoločná zodpovednosť.

Záchrana života

Keď spolujazdkyňa na motorke uprostred vlaňajšieho leta vletela po šmyku medzi Turčianskymi Teplicami a Kremnicou pod náves kamióna, utrpela masívne poranenia. Pri obrovskom nešťastí mala aj veľké šťastie v okamžitej profesionálnej reakcii nadporučika Ladislava z 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. Holými rukami a pomocou škrtidiel, ktoré nosí vždy pri sebe, zabránil jej vykrvácaniu. „Nie, neviem o koho ide, to nie je dôležité. Hlavné je, že som jej dokázal pomôcť,“ poznamenal mladý dôstojník, laureát kategórie Záchrana života, ktorý zranenú po pätnástich minútach odovzdal rýchlej zdravotnej pomoci.

Nominovaní boli aj slobodníci Jakub, Lukáš, Adam a Matúš z 52. výsadkového práporu Trebišov. Pri návratoch z výcviku na Lešti zachraňovali životy až pri dvoch autohaváriách. No a nadrotmajster Miroslav Brusnický z Vojenskej polície pri pohotovom zásahu v Bratislave zachránil vodiča z havarovaného auta a poskytol mu prvú pomoc.

Do posledného písmena prísahy

Prvý raz v histórii si galavečer Vojenského činu roka mohla zo záznamu pozrieť aj slovenská verejnosť 11. novembra na RTVS 2 pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov. „Vysoko si cením ľudí, ktorí pomáhajú budovať dobrý vzťah k armáde a aj k pamäti nás, veteránov vojny,“ vyzdvihol hrdina protifašistického odboja a člen partizánskej skupiny Za slobodu Slovanov Karol Kuna, ktorý odovzdával cenu v kategórii Priateľ armády. Muž, ktorý so svojím otcom vykopal v horách na Liptove bunker a zásoboval potravinami ôsmich židovských spoluobčanov, čím ich zachránili pred smrťou, dodal: „Aj nám počas vojny civilné obyvateľstvo poskytovalo nezištnú pomoc, aby sme mohli plniť svoje úlohy, tak ako ich teraz plnia naše ozbrojené sily.“ No a náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko zdôraznil: „Služba vlasti pre mňa a zrejme pre všetkých ľudí v uniforme znamená schopnosť povýšiť spoločenské potreby a potreby krajiny na úkor svojich vlastných, byť schopný obetovať sa a naplniť svoje poslanie do posledného písmena prísahy.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, Ivan Kelement

Tvorivosť nepozná hranice

Už po šiesty raz sa stretli odborné poroty, aby posúdili práce, ktoré do celorezortných prehliadok FotoAtak a Galéria MIL za rok 2021 zaslali profesionálni vojaci, vojenský dôchodcovia, zamestnanci aj rodinní príslušníci z útvarov a zariadení ozbrojených síl z celého rezortu.

Prehliadky, ktoré organizuje oddelenie výchovných a kultúrnych činností Personálneho úradu OS SR v spolupráci s posádkovými klubmi a Strediskom kultúrno-osvetových činností Zvolen (SKOČ), napísali dvanásť stránku svojej histórie. Tento rok rovnako ako predošlý poznamenal Covid-19, aj tak sa jej celkovo zúčastnilo 77 autorov s 235 súťažnými prácami.

Ani covid nezlikvidoval kultúru

Major v. v. Vladimír Slavík z oddelenia výchovných a kultúrnych činností Personálneho úradu OS SR Liptovský Mikuláš vyjadril spokojnosť, že aj v neľahkom období, ktoré výrazne poznamenal vplyv pandémie, príslušníci a zamestnanci rezortu a ich rodinní príslušníci nezabudli na kultúru a záujmovú činnosť. „Veď do súťaže FotoAtak sa zapojilo v tomto roku

dovedna 24 autorov s 93 príspevkami a do Galérie MIL 53 autorov so 142 príspevkami. Boli medzi nimi zástupcovia 11 vojenských útvarov, členovia krúžkov posádkových klubov Trenčín, Bratislava, Martin, Prešov a SKOČ Zvolen, vojenský dôchodcovia, zamestnanci rezortu a ich rodinní príslušníci vrátane detí.“

Pre protipandemické opatrenia sa už po druhý raz slávnostné vyhodnotenie jednotlivých súťažných prehliadok v priestoroch trenčianskeho posádkového klubu uskutočnilo bez účasti víťazov a ďalších hostí.

V súťaži FotoAtak hodnotila jednotlivé príspevky porota pod vedením renomovaného fotografa Ladislava Kobzu, ktorý od roku 1981 pôsobí ako umelecký fotograf v slobodnom povolaní, venuje sa voľnej, úžitkovej a dokumentárnej fotografii. Svoje fotografie prezentoval

na mnohých výstavách na Slovensku i v zahraničí. „Kvalita vystavených prác ma milo prekvapila. Dokazuje, že aj napriek náročnosti vojenského povolania si vojaci nachádzajú cestu k umeleckej tvorbe. V niektorých kategóriách bolo naozaj ťažko vybrať najlepšie z množstva kvalitných prác,“ povedal predseda poroty, ktorý pred desiatkami rokov pracoval v kultúrno-výchovnej činnosti v armáde v rámci Východného vojenského okruhu.

Stará láska nehrdzavie

Najslabšie bola obsadená kategória: OS SR vo fotografii. Porota vyberala z prác štyroch autorov. Okrem iného aj z celkom pochopiteľného a prozaického dôvodu. Profesionálni vojaci plnia v rámci poľného výcviku úlohy, vyplývajúce z ich funkčného zaradenia a na fotografovanie v rámci týchto podmienok nezostáva veľa času ani priestoru. A okrem nich je pre ostatných pomerne zložitá dostať sa na tieto zamestnania. Nakoniec prvé miesto získala fotografia Výcvik od Slávky Kmečovej z Posádkového klubu Prešov, pred slobodníkom Miroslavom Zjanom z útvaru Čestnej stráže prezidenta SR a Vladimírom Kročanom. V kategórii: Portrét vojaka o najlepší záber súťažilo sedem autorov. Ako najlepšia sa ukázala fotografia Sám vojak v poli podplukovníka v zálohe Petra Sobeka z posádkového klubu Trenčín - praporu RCHBO, ktorý v poslednom období na súťažných prehliadkach boduje (vyhral aj v minulom roku). Druhé miesto získal rotný Aleš Mucha zo zvolenskej brigády riadenia vzdušných operácií - SKOČ Zvolen a tretie major v. v. Gustáv Malát

2

1. Sám vojak v poli, pplk. v zál. Peter Sobek, 1. miesto Portrét vojaka
2. Živá vľajkosláva, slob. Miroslav Zjan, 2. miesto OS SR vo fotografii
3. S cigaretou, des. Adrián Klema, 1. miesto Voľná tvorba
4. Výcvik, Slávka Kmečová, 1. miesto OS SR vo fotografii
5. StRôp vo vzduchu, rtn. Aleš Mucha, 2. miesto Portrét vojaka
6. Deň afganských veteránov, mjr. v. v. Gustáv Malát, 3. miesto Portrét vojaka
7. Na muške, Vladimír Kročan, 3. miesto OS SR vo fotografii

z Posádkového klubu Prešov. Ako každý rok bola v rámci FotoAtak najsilnejšie obsadená kategória: Voľná tvorba, zúčastnilo sa na nej 23 autorov. Za najlepšiu prácu v nej porota vybrala fotografiu S cigaretou desiatnika Andreja Klemu z prešovského vrtulníkového krídla – posádkového klubu Prešov. Na druhom mieste sa umiestnil Ing. arch. Marián Michalčín z posádkového klubu Prešov a na treťom Ing. Zdenko Harvánek z Posádkového klubu Trenčín.

Kvalita prác stúpa

Porota ocenila Čestným uznaním práce MUDr. Eleonory Žúrkovej z posádkového klubu Trenčín, Milana Kálavského z posádkového klubu Prešov, čatára v zálohe Jaroslava Beňa zo SKOČ Zvolen a Anny Jelínkovej a Jany Veresovej z trenčianskeho posádkového klubu.

V súťaži Galéria MIL hodnotila porota pod vedením dlhoročného predsedu Zväzu slovenských výtvarníkov Mgr. Art. Petra Valacha 142 príspevkov 53 autorov. „Som rád, že kvalita prác z ro-

ka na rok rastie. Mnohé z nich by našli svoje uplatnenie aj v rámci celoslovenských výstav, a to nielen amatérskych,“ spokojne konštatoval predseda poroty. V kategórii: Maliarstvo a sochárstvo si palmu víťazstva odniesla socha Rozhovor Ing. arch. Dany Pašákovskej, reprezentujúcej Základňu nasaditeľných KIS Ružomberok, pred Včelou z recyklovaného materiálu od čatára Petra Čecha z veliteľstva prešovskej mechanizovanej brigády – Posádkového klubu Prešov. Na treťom mieste bola Mgr. Andrea Spišáková s obrazom Okno z prešovského posádkového klubu.

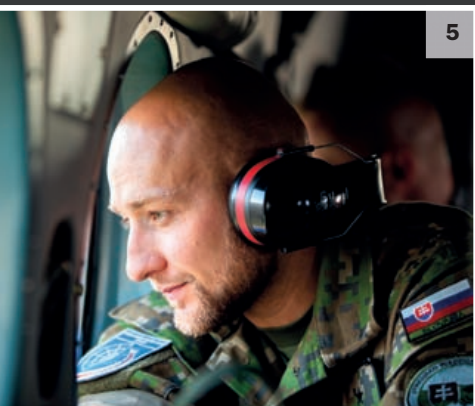
V rámci úžitkového umenia prvé miesto získala rotná Monika Škutová za keramické domčeky zo Základne nasaditeľných KIS Ružomberok, druhé rotmajsterka Katarína Miškayová z veliteľstva vzdušných síl – SKOČ Zvolen za vianočné ozdoby a tretie Silvia a Jaroslav Valo z NC EOD Nováky – Posádkový klub Trenčín za súpravu betónových výrobkov. V detskej tvorbe všetky tri ocenenia zostali v Trenčíne v posádko-

vom klube. Prvé miesto získala Lenka Čaklošová za obrázky Štylizácia hmyzu, druhé Lízka Martinka za obrázok Sovia zima a tretie Marek Kosiba za obrázok Býk. Čestné uznania porota v Galérii MIL udelila Beáte Krišovej z Posádkového klubu Prešov, Jozefovi Syrovému, Tiborovi Hladkému, Ing. Olge Horňákovskej všetci z Posádkového klubu Trenčín, Laure Findrich, Lenke Čunderlíkovej, Leovi Haluškovi a Sandre Haluškovej zo SKOČ Zvolen a Alžbetke Migátovej z Posádkového klubu Martin.

Cenu riaditeľa Personálneho úradu OS SR si odniesol Filip Malát z Posádkového klubu Prešov a Cenu vedúceho oddelenia kutúrno-výchovných činností PÚ OS SR rotná Jana Macháčová z MO SR. Jednotlivé práce vo všetkých kategóriách boli z pandemických dôvodov vystavené vo výkladoch trenčianskeho posádkového klubu, a nie v jeho vnútorných priestoroch, aby sa s nimi mohla oboznámiť aj verejnosť.

Text: Jozef Žiak

Foto: Personálny úrad OS SR

Odovzdali ocenenia vojenským športovcom

Jakub Grigar preberá ocenenie za druhé miesto od Jaroslava Naďa, Anastasie Kuzminovej a pplk. Mateja Tótha

Najlepší z najlepších

„Súčasťou Dukly môžu byť len výborní športovci – a vy ste tí najlepší z najlepších,“ s uznaním povedal minister obrany Jaroslav Naď na adresu najúspešnejších športovcov Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica a Ozbrojených síl SR.

Galavečer na počesť našich najlepších rezortných športovcov sa usporadúva od roku 2001 a po trinástich rokoch sa 3. novembra po treťi raz konal v reprezentatívnych priestoroch banskobystrickej Štátnej opery.

Laureátka v zastupení

V hlavnej kategórii olympijských športov sa stala laureátkou lyžiarka Petra Vlhová, ktorá však práve trénovala vo fínskom Levi, takže ocenenie za ňu prevzal jej otec. „Veľmi pekne ďakujem, vážim si to. Chcela by som sa poďakovať hlavne Dukle Banská Bystrica, že mi pomáhajú a že aj vďaka nim môžem podávať takéto výkony.“ uviedla vo videonahrávke Petra, ktorá sa v sezóne 2020/2021 stala ako prvá Slovenka celkovou víťazkou Svetového pohára v alpskom lyžovaní a získala dve striebra na Majstrovstvách sveta 2021 v alpskej kombinácii a v slalome. Na druhom mieste sa umiestnil

vodný slalomár Jakub Grigar, strieborný medailista v disciplíne K1 z olympiády v Tokiu. „Dukla mi dáva to pravé zázemie, vnáša pohodu do športového života, aby som mohol v pokoji trénovať. Ak sa však pýtate, či som nezvažoval stať sa profesionálnym vojakom, mal som tú šancu, no popri športe som postupne tak trochu doma v gastronómii a chcem v tejto oblasti podnikáť, čo by som ako vojak nemohol, ale vojakom držím palce,“ povedal s úsmevom o svojich plánoch. Tohtoročný vicemajster sveta a majster Európy v zápasení Tajmuraz Salkazanov obsadil tretie miesto, no doteraz ho škrie, že sa neprebojoval na olympiádu: „Rok sa pre mňa nezačal najlepšie, mal som zlomenú ruku a po Európe, kde som porazil troch borcov, čo postúpili na olympiádu, som taktickou chybou prešvihol kvalifikáciu. O to viac ma to motivuje stať sa budúci rok majstrom sveta aj Európy!“

Prvenstvo v kategórii kolektívnych výkonov získali vodní slalomári Michal Martikán a Alexander Slafkovský, ktorí spolu s Matejom Beňušom z ŠKP získali európske zlato. „Ak by našou motiváciou boli len výsledky a nie šport, ktorý máme radi, už dávno nie sme na vode,“ uviedol za oboch ostrieľaných borcov A. Slafkovský.

Objavom roka sa stala lyžiarka Rebecka Jančová, majsterka sveta do 18 rokov v super G a bronzová v obrovskom slalome. Strieborná z MS na 12,5 km v biatlone Henrieta Horvátová je najúspešnejšou juniorkou Dukly. Vedie ju Lukáš Daubner, ktorý sa stal mládežníckym trénerom roka. Stanislav Gejdoš, ktorý trénuje Jakuba Grigara, je trénerom roka dospelých.

„Keď som v Dukle dostala ponuku stať sa profesionálnou vojačkou, nebol dôvod to nezobrať, pretože príslušnosť k VŠC spolu s uniformou ozbrojených síl je

Igor Viha sa teší z prvého miesta za dcéru Petru Vihovú, víťazku Svetového pohára v alpskom lyžovaní

Kapitán Roman Benčík a Jaroslav Nad' oceňujú Moniku Škáchovú, Elišku Mintálovú a Jakuba Grigara za výsledky na olympiáde

pre mňa vyhratý dvojnásobný jackpot,“ usmiala sa slobodníčka Monika Chochlíková, majsterka sveta v thajskom boxe a najlepšia v kategórii neolympijských športov. No a za vojenský športový výkon roka bol spomedzi príslušníkov OS SR ocenený rotný Tomáš Marcinek z 51. leteckej základne Prešov. Ako parašutista trénujúci v amatérskych podmienkach skončil medzi profesionálmi na majstrovstvách sveta v ruskom Kemerove v kráľovskej disciplíne dosadnutí skokov na presnosť tretí, len centimeter za víťazom.

Potlesk postojáčky

Veľké poďakovanie si vyslúžili športovci, ktorí ukončili aktívnu športovú kariéru: bežkyňa Iveta Putalová, vzpierač Richard Tkáč, vodná slalomárka Elena Kaliská a nový riaditeľ VŠC podplukovník Matej Tóth. Tak ako im, potlesk postojáčky sa ušiel Pavlovi Blažekovi, ktorý do Dukly

prišiel ako mladý športovec a vojak základnej služby v roku 1977, v roku 1990 získal zlato na ME v chôdzi na 20 km a tento rok v januári sa lúčil ako civilný zamestnanec. Okrem potlesku bol odmenený ocenením Za mimoriadny prínos pre VŠC DUKLA. Veľké poďakovanie zo strany ministra obrany Jaroslava Naďa a nového riaditeľa Dukly pplk. Mateja Tótha patrilo Matejovmu predchodcovi vo funkcii Romanovi Benčíkovi. „Jedna z najdôležitejších vecí, ktorá zavážila, či prijmem ponuku stať sa riaditeľom Dukly, bola o zachovaní kontinuity vo vedení. Silno vnímam tiež podporu zo strany ministerstva obrany, ako aj od bývalého riaditeľa VŠC, ktorý sa rozhodol vrátiť k trénerstvu. Je to ťah na jednu bránu a ani si nechcem predstaviť prepriahanie v nejakej konfliktnnej situácii. Roman ma zoznámili s procesmi, s agendou, som mu za to vďačný. Aj vďaka tomu Duklu takto blízko pred ZOĤ v Pekingu nečaka-

jú žiadne turbulencie a o to viac sa budem snažiť posunúť VŠC ďalej.“

„Profesionálni športovci môžu byť pre vojakov príkladom v húževnatosti, poctivej robote a sústredenej snahe o dosiahnutie svojho cieľa,“ konštatoval po galavečere, ktorý sprevádzali tóny Vojenskej hudby Banská Bystrica, zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Lubomír Svoboda. A ako na otázku, čím môžu byť spomenutí športovci príkladom pre nás všetkých, odpovedal minister obrany? „Úžasným životným príbehom, zápalom, oddanosťou, zodpovednosťou, ale tiež mimoriadnou charizmou a veľkým srdcom. S viacerými dnes ocenenými som sa stretol už v priebehu roka, ich nasadenie je obdivuhodné a nasledovateľné. Sú elitou slovenského športu a budeme im na prípravu vytvárať tie najlepšie podmienky.“

Dvojstranu pripravil: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement, autor, TASR

Brig. gen. Ivan Čierny a pplk. Matej Tóth v atletickej Sieni slávy

Najlepší z vojenských športovcov bol na treťom mieste chodec Matej Tóth, dnes už podplukovník a riaditeľ VŠC Dukla. Prvá bola prekážkarka na 400 metrov Emma Zapletalová z Nitry, druhý šprintér Ján Volko z Bratislavy. Spomedzi trénerov získal druhú pozíciu nadporučík Matej Spišiak, tréner banskobystrických chodcov.

Pplk. M. Tóth bol spolu s brigádnym generálom v. v. Ivanom Čiernym, niekdajším reprezentantom na 110 metrov prekážok, dlhoročným trénerom a v rokoch

Sedem z desiatich

Na vyhlásení Atléta roka bol 4. novembra v Bratislave jednoznačne najúspešnejším klubom VŠC Dukla Banská Bystrica, ktorý získal v prvej desiatke sedem umiestnení.

1990 až 2001 veliteľom Dukly, uvedený do Siene slávy slovenskej atletiky. Ivan Čierny získal ocenenie už vlani, ale pre pandemické oparenia si ho mohol prevziať až tento rok. Za vlaňajšok bol do Siene slávy uvedený tiež dlhoročný tréner bežcov Dukly Dušan Valent. Matej Tóth sa zároveň lúčil s aktívnou atletickou kariérou, podobne ako banskobystrická viacbojárka Lucia Vadlejščíková či prekážkarka Iveta Putalová, ktorá z VŠC prešla do Slovenského atletického zväzu, kde je vedúcou oddelenia mládeže.

„Chcem pomáhať športovcom, ako len budem vedieť. Duklu chcem viesť tak, aby sme im vytvárali čo najlepšie podmienky,“ vyhlásil Matej Tóth. K ďalšiemu rozvoju atletiky v Dukle avizoval: „Ešte pred koncom roka nám vo VŠC pribudnú

výborné Emma Zapletalová a Gabriela Gajanová (800 m, v Atlétovi roka štvrtá). Tiež budem mať personálne pohovory s Danielou Ledeckou (400 m prekážky, devätnásť) a Viktoriou Forster (šprinty a prekážky, prekvapenie roka, najlepšia juniorka). Takže posilníme, omladíme a verím, že takto výrazne prispejeme k budúcnosti slovenskej atletiky aj VŠC Dukla.“

A ešte niečo. Peter Korčok, prezident Slovenského atletického zväzu, povedal: „Jedným z veľkých tohtoročných víťazstiev slovenskej atletiky je otvorenie rekonštruovaného, zmodernizovaného a dnes už národného atletického štadióna na banskobystrických Štiavnickách, za čo veľmi ďakujem predovšetkým Ministerstvu obrany Slovenskej republiky.“

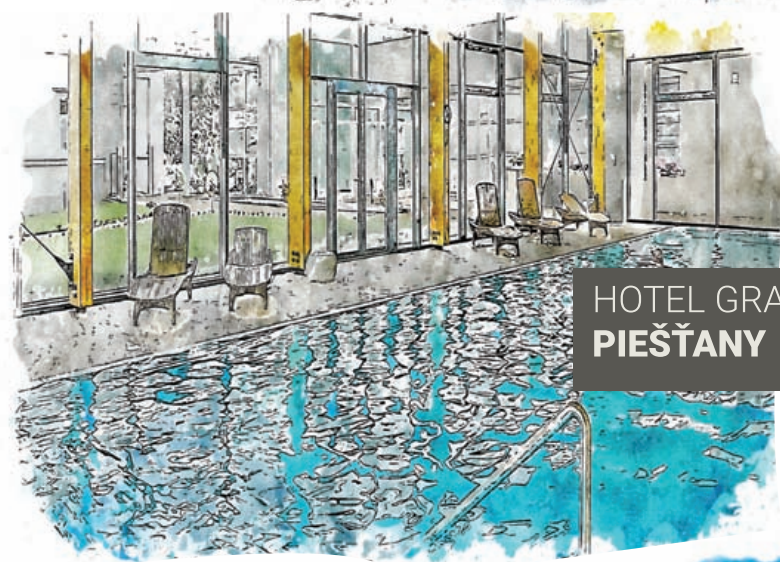

HOTEL GRANIT ***
SMREKOVICA

HOTEL GRANIT ***
TATRANSKÉ ZRUBY

HOTEL GRANIT ***
PIEŠŤANY

HOTEL GRANIT ***
NOVÁ POLIANKA

**MILÍ VOJACI,
HOSTIA A PRIAZNIVCI
HOTELOV GRANIT,**

ĎAKUJEME VÁM ZA KAŽDÝ
POBYT, KTORÝ STE
PREŽILI V TOMTO ROKU
V HOTELOCH GRANIT
A ROVNAKO SA TEŠÍME NA
VÁS I V ROKU BUDÚCOM.
VŠETKY HOTELY GRANIT
SÚ TU PRE VÁS
CELOROČNE.
ČI UŽ PRÍDETE POČAS
ZIMY, JARI, LETA
ČI JESENE,
STE U NÁS VÍTANÍ.

**PRAJEME VÁM PRÍJEMNÉ
PREŽITIE VIANOC
V ZDRAVÍ, POHODE
A POKOJI.**

WWW.GRANTHOTELS.SK

MILITARY ENGLISH

THE BALLISTIC CHALLENGE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

In military terminology, a missile is defined as an **airborne** projectile fired from a specific platform propelled by either an engine or a rocket motor with at least a **rudimentary** targeting and guidance system and a warhead. Missiles come in types adapted for different purposes: surface-to-surface, air-to-surface, surface-to-air, air-to-air, and anti-satellite weapons.

Ballistic missiles are a **subset** of surface-to-surface missiles – usually fired from either ground, air or naval platforms – that follow a ballistic trajectory to deliver one or more warheads on a predetermined target. Short-range ballistic missiles stay within the Earth's atmosphere, while intercontinental ballistic missiles (ICBMs) are launched on a sub-orbital trajectory. Reentry vehicles reenter the Earth's atmosphere at very high velocities, on the order of 6 – 8 kilometers per second (22,000–29,000 km/h), making them harder to hit with counter-ICBM systems.

According to Wikipedia, the first to use an early form of a ballistic missile weapon was the Ming Chinese navy in the 14th century in naval battles against enemy ships. Today, a number of countries around the world – including but not limited to China – **stock** ballistic missiles in their respective arsenals, equipped either with conventional or nuclear warheads. Most current designs have intercontinental range, although tactical short- and medium-range missiles are also in **abundance**.

Coming back to China, this past August, according to reports published by several Western media outlets, Beijing has secretly tested a new hypersonic missile that has circled the globe. While the missile reportedly landed quite a distance from its intended target, the test suggests China is much further along in its development of hypersonic missiles than previously thought.

The foundation of this Cold War-era concept is commonly referred to as a Fractional Orbital Bombardment System, or FOBS, but instead of carrying a traditional nuclear-armed reentry vehicle, this Chinese system would carry a hypersonic **glide** vehicle that would possess immense kinetic energy upon reentry. The alleged Chinese hypersonic missile test is said to have featured a hypersonic glide vehicle, the DF-ZF, which China claims became operational in 2019. It reaches between Mach 5 and Mach 10. The FOBS con-

cept has long been a concern because of its potential to **bypass** not just missile defenses, but even many early warning capabilities. Compared to a traditional intercontinental ballistic missile (ICBM), a FOBS can execute the same strikes but from highly **unpredictable** vectors. Range limitations also become a non-factor and the timing of an **inbound** strike is also far less predictable.

Both the U.S. and Russia are known to be working on hypersonic missiles – Russia already has a hypersonic glide vehicle (Avangard) that can be carried as part of the **payload** on one of its heavy ICBMs – and even North Korea claims to be doing so, though it's not clear how far they've gotten with these **cutting edge** weapons.

QUESTIONS:

1. Aký je rozdiel medzi taktickou a medzikontinentálnou balistickou raketou?
2. Prečo vyvolal augustový test nadzvukovej čínskej balistickej rakety také znepokojenie?
3. Čo je to FOBS system?

GLOSSARY

- **airborne** /'ɛr bɔrn/ – letiaci (vzduchom);
- **rudimentary** /'rudə'mentəri/ – jednoduchý, základný;
- **subset** /'sʌb, sɛt/ – podskupina;
- **stock** /stak/ – skladovať;
- **abundance** /ə'bʌndəns/ – hojnosť, nadbytok;
- **glide** /glaid/ – kĺzať;
- **bypass** /'baɪ pæs/ – zaobísť, vyhnúť sa;
- **unpredictable** /ˌʌnpri'dɪktəbəl/ – nepredvídateľný;
- **inbound** /ɪn'baʊnd/ – prichádzajúci;
- **payload** /'peɪ lɔʊd/ – náklad;
- **cutting edge** /'kʌtɪŋ ɛdʒ/ – moderný, inovatívny.

Rád by som vyjadril poďakovanie a úctu redakcii za prácu, vďaka ktorej sme aj my, bývalí profesionálni vojaci, informovaní o tom, čo sa deje v Ozbrojených silách Slovenskej republiky. Časopis OBRANA

je vlastne mostom pre výsluhových dôchodcov, ktorý nás spája s druhým brehom, na ktorom stále slúžia aktívni vojaci Ozbrojených síl SR, ich prácou a ostatnými aktivitami, ktoré vykonávajú. Je pozitívne, že obsah tvoria aktuality zo súčasného výcviku, novinky z techniky, zaujímavé informácie z bližšej či vzdialenejšej histórie. Ako niekdajší delostrelec si všimam najviac našich nástupcov v tejto vojenskej odbornosti. Som rád, že prostredníctvom časopisu Obrana sa o nich dozvedám pozitívne informácie. Vráťane toho, že svojou profesionalitou patria medzi najlepších, čo dokazujú aj teraz v Lotyšsku. No a tiež ma teší, že sa môžu hrdiť novými samohybnými húfnicami Zuzana 2.

Verím, že OBRANA si zachová aj do budúcnosti kvalitný a vyvážený obsah, ktorý nás bude informovať o dianí v OS SR. Budeme radi, ak bude redakcia čitateľov informovať aj o tom, čo sa deje v rôznych občianskych združeniach, ktoré majú vzťah k Ozbrojeným silám Slovenskej republiky. Aby o nás vedeli aj aktívni vojaci – či už počas aktívnej služby alebo aj po nej, a mohli sa k nám azda aj pridať – a tak naďalej spolupracovať s celým rezortom obrany.

Na záver želim všetkým pracovníkom redakcie aj ich spolupracovníkom veľa zaujímavých informácií a tvorivej energie a všetkým vojakom aj zamestnancom rezortu obrany šťastné a veselé Vianoce a úspešný nový rok 2022.

plukovník v. v. Jozef Kavecký
prezident Českej a slovenskej obce delostreleckej,
niekdajší veliteľ 3. delostreleckého pluku v Senici

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Čo mám robiť, ak kašlem, kýčam, bolí ma hrdlo, mám sople a zvýšenú teplotu?

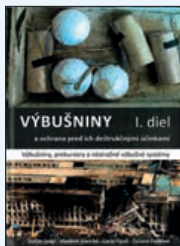

Ak sa u vás prejavia príznaky respiračného ochorenia, nechodte do práce a nenavštevujte verejné miesta či podujatia. Izolujte sa od ostatných. Pri kašli si zakrývajte ústa a nos jednorazovou papierovou vreckovkou a nie dlaňou, použitú vreckovku potom zahodte do koša. Nechodte za svojim ošetrojúcim lekárom bez ohlásenia. Vopred ho telefonicky kontaktujte a informujte o svojom zdravotnom stave.

Liečba spočíva v zmiernení príznakov. Základom je pokoj na lôžku, dostatok tekutín, prípadne podporné látky – vitamín C a zinok. Antibiotiká sú proti vírusovým ochoreniam ako chrípka a Covid-19 neúčinné. Pri zvýšenej teplote, ktorá pacienta nezaťažuje, netreba okamžite siahnuť po liekoch. Nárast teploty je totiž prirodzený mechanizmus, ktorým sa telo bráni pred infekciou. Horúčka nad 38 °C však už prináša zdravotné riziká. Na jej zníženie sú okrem studených zábalov vhodné lieky, ktoré obsahujú liečivo paracetamol, ibuprofén. Podľa potreby a odporúčania lekára možno uvoľniť upchatý nos pomocou kvapiek, v závislosti od typu kašľa zasa možno nasadiť lieky na podporu vykašliavania alebo, naopak, na tlmenie suchého kašľa. Protizápalové lieky pomôžu tlmiť bolesti svalov a kostí. Lieky vždy užívajte podľa pokynov lekára, prípadne farmaceuta, prečítajte si informácie uvedené v príbalovom letáku. Svojvoľne lieky nekombinujte a neprekračujte odporúčané dávky. Ideálnym riešením pre chorého člena rodiny je samostatná izba a minimálne kontakty s ostatnými. Ak to nie je možné, každý člen rodiny by mal urobiť maximum, aby k prípadnému prenosu ochorenia nedošlo. Pri nevyhnutnom kontakte majte na tvári aspoň rúško. Často a nárazovo vetrajte miestnosti. Kľučky, povrchy a predmety, ktoré bežne používate, častejšie dezinfikujte prípravkami s obsahom alkoholu alebo chlór. Používajte jednorazové papierové a vlhčené vreckovky. Každý člen rodiny má mať vlastný uterák. Samozrejmosťou je vlastný tanier, poháre a príbor.

Ministerstvo zdravotníctva SR odporúča občanom, ktorí pociťujú príznaky ochorenia Covid-19, aby využili bezplatnú možnosť testovania PCR testami. Tie sú pri príznakoch ochorenia plne hrazené zo zdravotného poistenia, objednať sa možno na stránke www.korona.gov.sk. V prípade mimoriadnych zdravotných udalostí volajte priamo na číslo 155 a informujte dispečing, že vzhľadom na príznaky môžete mať Covid-19.

Úrad verejného zdravotníctva SR

Výbušniny od A po Z

Prvý diel publikácie Výbušniny a ochrana pred ich deštruktívnymi účinkami sa venuje výbušnínám, ale aj prekurzorom a nástražným výbušným systémom. Kniha, ktorú vydali plukovníci vo výslužbe Štefan Jangl a Vladimír Kavický v spoluautorstve s Luciou Figuli a Zuzanou

Zvakovou vo vydavateľskom centre Žilinskej univerzity EDIOS, môže slúžiť ako šlabikár pre ženistov, odminovačov, EOD špecialistov či policajtov, aj ako vysokoškolská učebnica nielen pre vojenských kadetov. Takmer 250-stranové dielo predstavuje výbušniny, prináša históriu ich využitia, analyzuje zneužitie pri konkrétnych teroristických útokoch od talianskej Bologne, kde v roku 1980 zahynulo 85 ľudí a 200 bolo zranených cez Oklahomu v USA a Madrid až po Manchester. Autori sa venujú aj priemyselným haváriám (Flixborough 1974, Nováky 2007, Vrbětice 2014, Bejrút 2020). Druhý diel publikácie, ktorý vyšiel v rovnakom rozsahu v roku 2021, má podtitul Účinky výbuchu na objekty a ochrana pred nimi. Obsahuje aj praktické matematické výpočtové príklady na stanovenie účinkov výbuchov, opisuje technológiu a postupy na detekciu výbušnín.

(pv)

Nedostali ste OBRANU?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Pek(el)ne po slovensky

Tajomstvo rúška odhalené

V súčasnosti, keď na nás útočia rôzne vírusy, hovoria odborníci najmä v súvislosti s uzavretými priestormi a prostriedkami hromadnej dopravy o nevyhnutnosti nosiť **rúška**. Ide však o tvar množného čísla, z ktorého nie je úplne jasné, ako vyzerá jeho podoba v jednotnom čísle, či ide o podstatné meno, ktoré je ženského alebo stredného rodu, teda či jeho podoba je **to rúško** alebo **tá rúška**.

Pravidlá slovenského pravopisu uvádzajú, že spisovnou podobou podstatného mena pomenújúceho tkaninu na ochranu pred infekciou alebo prachom je podoba **to rúško**. Toto slovo sa najčastejšie objavuje v spojení s prídavnými menami **ochranné** a **sterilné**, ktoré sú zároveň termínmi. Aj podľa Slovníka slovenského jazyka je správnym tvarom podstatné meno v strednom rode. Mnoho ľudí sa mylne domnieva, že správnou formou tohto podstatného mena je ženský rod. Tento pocit pravdepodobne pramení z toho, že v českom jazyku existuje podstatné meno **rouška**. V slovenčine však slovo **rúška** je v tomto prípade nespisovným, konkrétne bohemizmom.

Správnym príkladom použitia tohto výrazu sú napríklad nasledujúce vety: **Najvhodnejší spôsob, ako spomaliť šírenie vírusu, je nosenie rúška. Ľudia chodia po ulici a v budovách s rúškami na tvári. Do supermarketu vás pustia jedine v rúšku/s rúškom na tvári.**

(MK SR)

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 12/2021 • Redakčná uzávierka 22. 11. 2021 • Do výroby zadané 26. 11. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

Viacero facebookových profilov zdieľa článok portálu batedel.net, ktorý hovorí o tom, že v Japonsku porazili pandémiu koronavírusu za jediný mesiac vďaka zázračnému liečivu Ivermektín. Článok nemá nič spoločné s realitou a klame. Japonská agentúra pre farmaceutické a zdravotnícke pomôcky uvádza na svojej webovej stránke zoznam vakcín a terapeutík autorizovaných pre Covid-19. Tento zoznam obsahuje vakcíny vyvinuté spoločnosťami Moderna, Pfizer/BioNTech a Oxford/AstraZeneca spolu s terapeutikami remdesivir, baricitinib, casilabimab a sotrovimab. Nie je tam ani zmienka o ivermektíne. Okrem toho podľa verejnoprávnej stanice NHK k 1. novembru 2021 už 77 % japonskej populácie dostalo aspoň jednu dávku vakcíny proti Covid-19 a približne 72 % dostalo obe dávky. Japonsko 8. októbra uzavrelo dohodu so spoločnosťou Pfizer o ďalších 120 miliónoch dávok, ktoré sa budú dodávať od januára 2022. Počet prípadov vírusu v krajine začiatkom októbra výrazne klesol. Dôvodom je pravdepodobne rýchle očkovanie spolu s protipandemickými opatreniami. Ivermektín bol na Slovensku schválený na liečenie niekoľkých ochorení. Covid-19 medzi nimi nie je. (TASR)

SLEDUJTE NA INTERNETE

OBRANA

eBULLETIN MO SR

Facebook Ministerstva obrany SR

Facebook Ozbrojených síl SR

Youtube kanál Ministerstva obrany SR

Youtube kanál Ozbrojených síl SR

Instagram Ministerstva obrany SR

Instagram Ozbrojených síl SR

Twitter Ministerstva obrany SR

plk. ThLic. Marko Trochan
dekan veliteľstva vzdušných síl Zvolen

Vďačnosť – koruna života

Sedeli na lavičke dvaja starí (možno aj vojenski) penzisti. Jeden sa pýta: „Počuj, starec a načo je taký život? Som starý, boľavý. Po nociach nespím. Robiť nevládzem, ani sa mi už nechce. Načo? Ani zdravie už nie je to, čo bolo. Veľa toho nezjem a to svoje už máme poctivo odpité. Nedávno som počul, že takí ako som ja, len zaťažujú systém a... viac som nepočul, lebo som skoro hluchý. Ak by som aj chcel niečo povedať – tak zistím, že ma nemá kto počúvať. Taký paskudný život, to už je len pluhavstvo.“

Druhý penzista sa zamyslel a odpovedá: „Máš pravdu vo všetkom, čo si povedal. Tiež už nepamätám, čo všetko som prežil. No, som veľmi rád, že som mohol žiť, aj že ešte kúsok žijem. Nevieť, či mi porozumieš, no teraz sa usilujem premeniť svoj život na vďačnosť.“

Ľudský život, a najmä ten dlhý, ktorý rokmi dozrel do staroby, je dozaista plný všetkého. A je krásne, ak na tvári dlho žijúceho človeka vidíme zrelosť a nie starobu. Ak namiesto nervóznejšomravosti vidíme aj napriek bolesti aspoň občas svetlo múdrosti a žiaru vďačnosti. Život korunovaný vďačnosťou. Nielen u starého človeka. A nielen na sklonku života. Aj v poslednom mesiaci roka, keď akosi ináč meriame dni, hodiny a minúty.

Dobrý deň, povedal Malý princ.

Dobrý deň, povedal obchodník. Bol to obchodník, ktorý predával zlepšené pilulky proti smädu. Stačilo raz za týždeň jednu zhltnúť, a človek nepociťoval potrebu napiť sa.

Prečo to predávaš? spýtal sa Malý princ.

Je to veľká úspora času odpovedal obchodník.

Vypočítali to odborníci. Ušetrí sa päťdesiattri minút za týždeň.

A čo sa urobí s tými päťdesiatimi tromi minútami? Každý si s nimi urobí, čo chce...

Keby som ja mal premárniť päťdesiattri minút, šiel by som celkom pomaličky k studničke...

Nájďme si na sklonku roka, podobne ako raz aj na sklonku života, lavičku svojich nezodpovedaných otázok a svoju studničku vďačnosti.

Ked' sa stretne **covid** s chrípkou

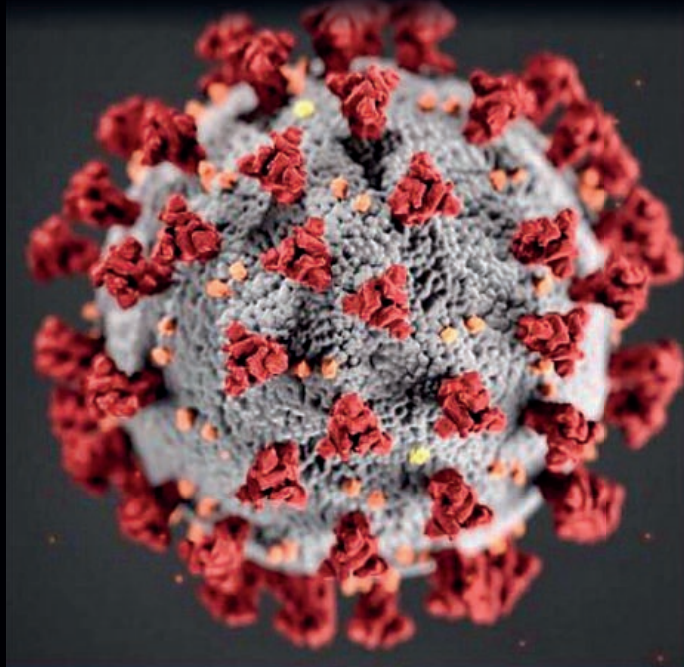
Chrípková sezóna sa na severnej pologuli oficiálne začína od 40. kalendárneho týždňa aktuálneho roka a pretrváva do 18. kalendárneho týždňa nasledujúceho roka. Jej priebeh bude aj tento rok ovplyvnený pandémiou ochorenia Covid-19.

Je možné po viac než roku a pol pandémie spoľahlivo rozlíšiť príznaky chrípky od ochorenia Covid-19?

Obvykle to nie je možné, príznaky sú veľmi podobné. Definitívnu odpoveď či má človek chrípku alebo Covid-19 môže dať len laboratórne vyšetrenie odobratej klinickej vzorky od pacienta. Hoci chrípku a Covid-19 spôsobujú rôzne vírusy, príznaky oboch ochorení sa z veľkej časti prelinajú: horúčka, suchý, dráždivý kašeľ (pri Covid-19 aj sťažené dýchanie), celková únava, slabosť. Z ďalších niekedy nádcha, vodnatý výtok z nosa, bolesť v krku. Do istej miery odlišné príznaky sú bolesť hlavy, kĺbov a svalov (pri chrípke výrazné, pri Covid-19 prítomné niekedy). Hnačky, bolesť brucha či vracanie sa pri chrípke zvyčajne nevyskytujú, pri Covid-19 sa môžu objaviť, podobne ako strata čuchu a chuti.

Môžem súčasne ochoriť na chrípku aj Covid-19?

Áno. Oslabený organizmus je totiž náchylnejší na ďalšie infekcie. Súbežný priebeh chrípky a Covid-19 môže významne zhoršiť váš zdravotný stav, skomplikovať liečbu, prípadne mať fatálne následky. Uplynulá chrípková sezóna 2020-2021 bola mierna najmä v dôsledku cestovných obmedzení, zníženej mobility a ďalších preventívnych opatrení vyplývajúcich z vyhlášok (prekrytie horných dýchacích ciest, obmedzenie kapacity v prevádzkach a na hromadných podujatiach a podobne). Vzhľadom na isté zmierňujúce opatrenia doma i v zahraničí, v kombinácii s relatívne nízkou očkovanosťou našej populácie proti Covid-19 a aj proti chrípke, sa

nemožno automaticky spoliehať, že nastávajúca chrípková sezóna bude tiež mierna.

Kedy sa mám dať očkovať proti chrípke?

Na očkovanie proti chrípke je počas jesene dostatok času, no vzhľadom na predpokladaný atypický priebeh chrípkovej sezóny považujeme za optimálne očkovanie už v priebehu októbra. Do úvahy pripadá aj očkovanie v priebehu novembra, najneskôr decembra. Očkovaním v úvode chrípkovej sezóny sa v tele stihne vytvoriť dostatočná ochranná hladina protilátok ešte pred zvýšenou aktivitou chrípky a chrípke podobných ochorení, ktorá nastupuje obvykle od polovice decembra. V nevyhnutných prípadoch sa však možno očkovať aj v neskorších mesiacoch, dokonca aj v prípade, že by prebiehala chrípková epidémia. Ochranná hladina protilátok sa vytvára približne 10 až 14 dní po očkovaní. Očkovanie by ste mali odložiť, ak pociťujete príznaky chrípky alebo prechladnutia.

Ochráni ma očkovanie proti chrípke aj pred Covid-19 a naopak, očkovanie proti Covid-19 pred chrípkou?

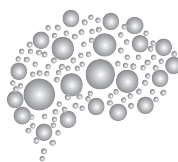
Nie, pretože ide o dva rôzne vírusy a každá zo schválených vakcín efektívne chráni iba pred tým ochorením, na prevenciu ktorého bola vyvinutá. Očkovanie proti chrípke aj očkovanie proti Covid-19 však podstatne znížia riziko, že súčasne budete mať chrípku aj Covid-19. Súbežný priebeh oboch ochorení, respektíve prekonanie oboch infekcií v krátkom časovom rámci, môže významne zhoršiť váš celkový zdravotný stav. Očkovanie proti chrípke sa preto odporúča aj v prípade, ak je človek očkovaný proti Covid-19, nie je to kontraindikácia.

Ako postupovať v prípade, ak sa chcem očkovať proti chrípke a aj proti Covid-19? Ktorá vakcína má prednosť a aký je odporúčaný časový rozstup medzi vakcínami?

Vakcínu proti chrípke je v princípe možné aplikovať súčasne s vakcínou proti ochoreniu Covid-19 alebo inou vakcínou, napríklad proti pneumokokom alebo osýpkam, mumpsu a rubeole. Odporúčaný odstup medzi vakcínou proti Covidu a chrípkovou vakcínou je v súčasnosti aspoň 14 dní. Vakcíny podané v kratšom intervale nepredstavujú zvýšené riziko, je možné sa dať očkovať súbežne – ak človek absolvuje dve očkovania v jeden deň, injekcia sa aplikuje do odlišných častí tela. Odstup medzi očkovaniami proti chrípke a proti Covid-19 je nateraz odporúčaný najmä preto, aby sa dali jednoznačne rozlíšiť prípadné vedľajšie účinky jednotlivých vakcín.

Text a foto: Úrad verejného zdravotníctva SR

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

mjr. Mgr. Oľga Jančová Koháryová
hlavná psychologička OS SR

Morálka ako dar

„Ak to nie je správne, nerob to.
Ak to nie je pravda, nehovor to.“

(Marcus Aurelius)

Vianočné a novoročné sviatky sú súkromnou chvíľou na spomienky, želania a predsavzatia. Je to čas a priestor na hodnotenie vlastného správania, konania, rozhodnutí a dôsledkov. Atmosféra na precítanie sviatočných chvíľ, vnímaných a prežívaných v súlade s rodinnými tradíciami prenášanými z generácie na generáciu tak, ako životné pravdy rodičov a starých rodičov. Dedičstvo rodinnej morálky, ktorá by mala byť pre nás kompasom na určenie správnej cesty či lakmusovým papierom na meranie dobrého a zlého.

Morálka predstavuje vnútorné svedomie, naše presvedčenie o tom, čo je správne a čo správne nie je. Morálny človek zosobňuje všetky základné hodnoty ľudského života, symbolizuje česťnosť, spravodlivosť, zodpovednosť. Morálne hodnoty, ktoré nám výchovou vštepovali, sme dostali ako dar, ktorý sa nedá vrátiť v záručnej lehote, nepodlieha respirácii doby ani aktuálnemu módnemu trendu. Morálka sa nedá kúpiť v internetovom obchode, nemá sledovania, ani lajky na sociálnych sieťach, nenaučí ju bloger ani influencer. Je to rodina, ktorá má výsadu a povinnosť povedať svojim deťom, čo je správne a ľudské. Učiť ich slovami, skutkami a spôsobom, akým sa prejavuje úcta, rešpekt a slušnosť k iným. Na rodine záleží, aké duchovné (morálne) dedičstvo odovzdá mladšej generácii. Tak ako na nás záleží, akou morálkou ovplyvníme ľudí okolo nás, v súkromí i v práci.

Morálka, akokoľvek abstraktná, vytvára konkrétny obraz nášho svedomia. Jej platnosť je neobmedzená v čase aj v priestore, bez ohľadu na éru, v ktorej žijeme. Je čas vnímať ju ako dar, je vianočný čas vedieť ju darovať.

Veliteľ nemeckých okupačných vojsk na Slovensku SS-Obergruppenführer a gen. polície Hermann Höfle a minister národnej obrany Štefan Haššík počas slávnostnej prisahy časti Pešieho pluku 1 Domobrany v Bratislave 8. októbra 1944

S Nemcami až do konca

Mobilizácia okupačného režimu na Slovensku na konci druhej svetovej vojny

Po vypuknutí SNP a príchode nemeckých okupačných jednotiek na Slovensko sa prehĺbila kolaborácia ľudáckeho režimu s nacistickým Nemeckom. Súčasťou jeho politickej, hospodárskej a vojenskej podpory bola aj snaha o budovanie novej brannej moci a mobilizovanie spoločnosti pre potreby brániacich sa nemeckých vojsk pred postupujúcou Červenou armádou, v jej radoch bojujúceho 1. čs. armádnemu zboru v ZSSR a neskôr aj rumunských jednotiek.

Dobová propaganda pritom stále živila vieru vo víťazstvo Nemecka. Spojenectvo s ním propagovala ako jedinú záruku zachovania slovenského národa. Zo Slovenska sa mala s príspevom celej spoločnosti vytvoriť hrádza „proti boľševickému návalu.“ Nová branná moc však bola rozvrátená odchodom viacerých posádok do Povstania, ale tiež odzbrojením východoslovenskej armády. Vojaci a dôstojníci boli najskôr preverení, viacerí degradovaní. Branná moc bola pod kontrolou okupačných orgánov, ktoré však upozorňovali na jej demoralizáciu, pasívnu rezistenciu, protinemecké nálady. Jej jadro tvorilo 8 až 9-tisíc mužov z posádok, ktoré sa nepripojili k SNP. Doplnky tvorili najmladšie ročníky, záložníci, dobrovoľníci, navrátilci zo zajatia, vojaci, ktorí opustili povstaleckú armádu. V dôsledku opatrení, ktoré vyvrcholili mobilizáciou z januára 1945, mala armáda 41 533 mužov, z toho 29 139 na Slovensku. Cieľom však už bolo najmä doplnenie stavebno-pionierskych jednotiek vrátane dvoch technických divízií v Maďarsku a Taliansku. Ich úlohou bolo budovať nemecké obranné postavenia. Účasť na bojových operáciách proti SNP, partizánom či Červej armáde bola len symbolická. Viac ako dve tretiny vojakov preto nebolo na nemecký rozkaz ozbrojených.

V marci 1945 po poslednej mobilizácii mala armáda dosiahnuť počet 53 433 mužov. Skutočný stav je však otázny. Mnohí záložníci si totiž vybavili osvedčenie o neschopnosti vojenskej služby, iní sa ukrývali alebo sa pridali k partizánom. Budovanie armády sa vyznačovalo posilňovaním jej potláčacej funkcie. Ministerstvu národnej obrany (MNO) sa podriadila polícia, žandárstvo, Hlinkova mládež, Slovenská pracovná služba, finančná stráž, Hlinkova garda (HG). Povolávanie do nich sa preto konalo pod hrozbou trestov. V marci 1945 v nich bolo asi 11-tisíc osôb. Časť bola zapojená do bojových diverzných akcií a perzekučných opatrení proti politicky a rasovo prenasledovaným osobám vrátane masových vražd. Pred príchodom frontu sa viaceré časti slovenskej brannej moci rozpadli, mnohí vojaci

dezertovali. Časť ustupovala na Moravu a do Čiech, časť do Rakúska. Niektorí padli do sovietskeho, iní do amerického zajatia. Evakuovaná do Čiech bola aj časť HG. Jednotky novovytvoreného „Slovenského granátnického pluku č. 1 Hlinkova garda“ boli ešte začiatkom druhého májového týždňa v bojovom nasadení západne od Prahy.

Pre potreby nemeckej armády došlo aj k mobilizácii civilného obyvateľstva na zákopové práce (15 až 60-ročných). Prípravy na západnom Slovensku MNO začalo už v septembri, na strednom Slovensku v decembri. V operačnom pásme organizovali práce Nemci. V čase od 11. do 17. decembra bolo denne nasadzovaných priemerne 33 571 civilných osôb. Mnohí sa však nasadeniu vyhýbali a to pre celkovú rezignáciu na konci vojny, antifašistické zmýšľanie, problémy s dochádzaním, nevyhovujúce materiálne zabezpečenie atď.

Paralelne prebiehala tiež povinná a dobrovoľná evakuácia. Nemci k nej pristúpili najmä v snahe zabrániť nepriateľovi získať branný potenciál krajiny. Vláda sa od začiatku usilovala zamedziť ich svojvoľnému počínaniu, okrem iného aj vyvážaním osôb za hranice. Predseda vlády Štefan Tiso preto ešte 5. marca zaslal nemeckým orgánom nótu s návrhom smerníc na evakuáciu. Medzitým však zo Slovenska bez súhlasu odišiel transport asi 1 500

– 1 700 osôb. Vláda nakoniec kapitulovala a súhlasila aj s nasadzovaním osôb v Ríši. V tomto období sa však nestupňovala len exploatácia ľudských zdrojov, ale aj hospodárstva krajiny. Voči drancovaniu bola slovenská vláda bezmocná. V priebehu ďalších týždňov a dní už štátne orgány celkom stratili prehľad o situácii, čo bol neklamný znak blížiaceho sa konca zvyškov Slovenskej republiky.

Mobilizácia mládeže na stránkach dobovej tlače (Nový svet 2. 12. 1944)

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHÚ – VHA

Kordíky

pre rotmajstrov a dôstojníkov

Kordík pre rotmajstrov všetkých druhov zbraní Armády Slovenskej republiky okrem letectva vzor 1940 do zbierok vtedajšieho Dukelského múzea získali 27. februára 1973 kúpou od súkromnej osoby. Obdobným spôsobom bol 24. mája 1975 získaný aj kordík pre dôstojníkov.

Oba kordíky z konštrukčného hľadiska predstavovali jednoduchú pobočnú chladnú zbraň, ktorá bola primárne určená ako vychádzková, no v prípade potreby sa dala použiť aj ako bodno-sečná zbraň.

Súčasť výstroja

Tieto kordíky boli v rokoch 1940 – 1945 jednotnou súčasťou výstroja rotmajstrov, resp. dôstojníkov všetkých druhov zbraní Armády Slovenskej republiky, pričom výnimku tvorili iba príslušníci letectva, ktoré malo do výzbroje zavedený vlastný predpisový kordík vzor 1940, ktorý vznikol po úprave čs. kordíka vzor 1927.

Podobne ako väčšina iných kordíkov sa aj tieto skladali z troch základných častí – čepele, záštitnej priečky a rukoväte. Plochá a priama čepeľ týchto kordíkov mala kosoštvorcový prierez a dosahovala dĺžku približne 230 mm (dĺžka celého kordíka bola približne 370 mm bez puzdra a približne 385 mm s puzdrom) a šírku približne 24 mm. Na oboch stranách prechádzala čepeľ do výraznejšieho ostria, pričom na svojom konci sa čepeľ prudko zužovala do obojstranne brúseného stredového hrotu. Záštitná priečka bola spolu s rukoväťou kordíkov lisovaná v jednom kuse, pričom oba tieto komponenty sa vyrábali z bieleho mäkkého kovu. Samotná záštitná priečka mala miskovitý tvar, pričom jej jednoduchým spôsobom profilované ramená boli prehnuté smerom nahor k rukoväti.

V spodnej časti záštitnej priečky bol umiestnený výrazný otvor, v ktorom sa čepeľ kordíka spájala s jeho rukoväťou. Samotná rukoväť sa skladala z dvoch častí, z jednoduchým spôsobom profilovanej hlavy a dvoch čriepok, ktoré sa vyrábali z plastu buď čiernej (určené pre rotmajstrov), resp. bielej farby (určené pre dôstojníkov), pričom po oboch stranách rukoväte boli pripevnené k jej hlave dvoma jednoduchými nitmi. V strede priečky a rukoväte kordíkov bol po oboch stranách umiestnený jednoduchý ozdobný

Kordíky pre rotmajstrov

Kordíky pre dôstojníkov

oválny medailón, na ktorom bol vyobrazený štátny znak Slovenskej republiky. Kordíky sa nosili v celokovovom puzdre vyrobenom z bieleho kovu. Celý vonkajší povrch puzdra bol upravený charakteristickým jemným perlovaním.

Vyrobené v Ružomberku

Na upevnenie kordíkov k rovnošate slúžil kožený závesník tvorený dvoma samostatnými remienkami z hnedej hladenej kože. Opačné konce remienkov závesníka boli spoločne prinitované do jednej karabíny, prostredníctvom ktorej sa závesník upevňoval k opasku rovnošaty. V strednej časti každého z remienkov závesníka sa nachádzali oválne posuvné spony, ktorých hlavnou úlohou bolo regulovať dĺžku každého z remienkov podľa potrieb jednotlivca. Jednotlivé kovové časti závesníka (karabíny, spony a nity) boli vyrobené z postriebeného (pre rotmajstrov), resp. pozláteného (pre dôstojníkov) kovu. Ku kordíku sa nosil aj ozdobný strapec, ktorý sa vyrábala z pololesklej leonskej nite – striebornej farby pre rotmajstrov, zlatej pre dôstojníkov.

Oba typy kordíkov sa spolu s príslušenstvom vyrábali výlučne vo firme J. Lichardus, Kovopriemysel Ružomberok. Ale nešlo o sériovú výrobu. Každý kordík sa aj s príslušenstvom vyrábala jednotlivo. Teda aj jeho rozmery boli len orientačné. Aj puzdrá sa vyrábali ku konkrétnemu kordíku. Každý kordík sa tak dal úplne zasunúť iba do svojho originálneho puzdra. Okrem toho malo každé puzdro na svojom povrchu aj osobitné perlovanie. Ďalším charakteristickým znakom kordíkov bolo to, že sa produkovali bez akéhokoľvek výrobného či preberacieho značenia, ale v niektorých prípadoch mohli byť dodatočne upravované samotnými nositeľmi, napr. vyryté iniciály vlastného mena a pod.

Text: Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav
– Vojenské historické múzeum
múzejné oddelenie Svidník

Foto: VHÚ – VHM

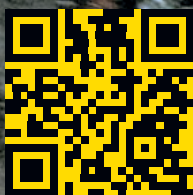

Foto: poľ. M. Mindárová

**Spolu te zvládneme
aj v novom roku!**